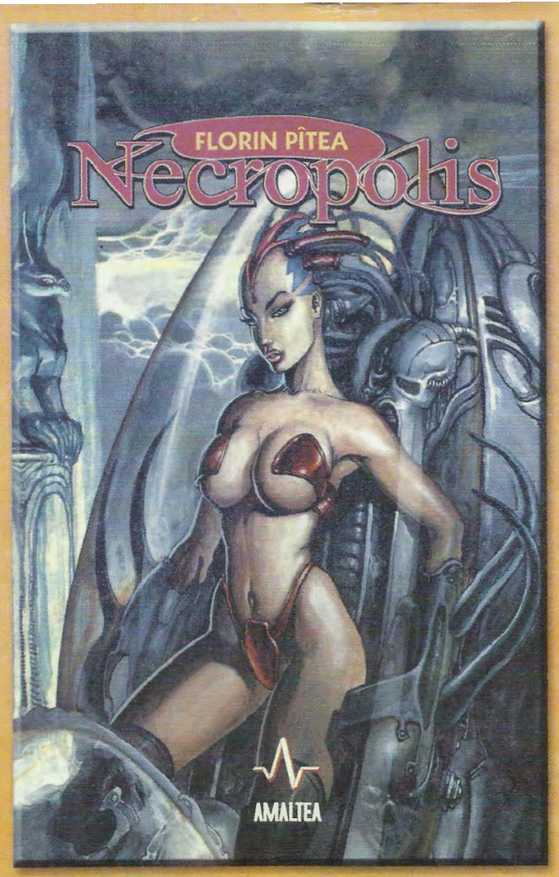

Editura Amaltea
îşi propune relansarea
SF-ului românesc

Această serie debutează
cu două cărţi scrise de
Florin Pîtea:
Necropolis şi *An/Organic*

Pentru a lectura câteva
dintre povestirile
conţinute în aceste cărţi,
vizitaţi
www.amaltea.ro/tesatorul

EDITURA AMALTEA
www.amaltea.ro

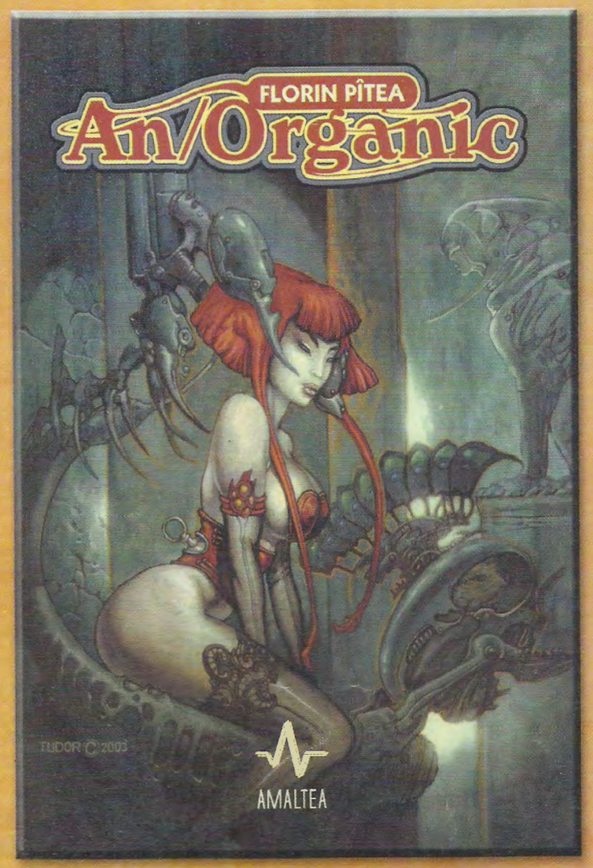

NR. 2. VARA. 2004

LUMI VIRTUALE

LITERATURĂ. FANTASTICĂ. ŞI. SF

WWW.LUMIVIRTUALE.RO

75.000 DE LEI

VALANTIM
EGONAUTUL

INTERVIU:
CAIUS DOBRESCU

NICOLA GRIFFITH
ATINGEREA FOCULUI

MARIAN COMAN • DAN DOBOŞ
SILVIU GENESCU • BOGDAN GHEORGHIU
MIRCEA PRICĂJAN • LIVIU RADU

Lansările Lumi Virtuale nr. 1

București, 23 aprilie

Observatorul Astronomic „Vasile Urseanu".
Ședința Cenaclului Planetar.
Redacția a fost reprezentată de Ona Frantz
și Michael Haulică. Dintre colaboratorii primului număr
au fost prezenți Mihai Chirilov (3, stînga),
Eduard Pandele, Florin Pîtea (2) și Liviu Radu (6).
Au vorbit despre revistă Traian Bădulescu (4),
Ion Hobana (7), Florin Pîtea și Liviu Radu.
Printre cei patruzeci de părtași la eveniment
i-am remarcat pe Anca Amuzescu, Adrian Bănuță,
Cristian Cârstoiu (Ed. Amaltea), Marius Damian,
Mihai Herescu *(PC World)*, Cristian Lăzărescu (3, dreapta),
Ana-Maria Negrilă (5), Ovidiu Petcu, Cristina Săvescu
(Radio România Tineret).

1

2

3

4

5

6

7

8

Brăila, 24 aprilie

Casa de Cultură a Municipiului Brăila.
Întîlnirile SFera. Din partea redacției au fost prezenți
Ona Frantz și Michael Haulică (8).
Au vorbit despre revistă Marian Coman (10)
și Mircea Cărbunaru (11).
În public: Aurelius Belei, Dragoș Fofircă (12, dreapta),
Mihai Pricop (12... stînga).
Interviu M.H. pentru televiziunea locală *Mega TV*.
O zi excelentă printre prieteni.

9

10

11

12

Timișoara, 8 mai

Librăria „Mihai Eminescu".
Delegația brașoveană a fost alcătuită din
Cătălin (14) și Gabriela Badea-Gheracostea.
A prezentat Silviu Genescu (17). Printre timișorenii
prezenți: Constantin Cozmiuc (19, dreapta),
Dorin Davideanu (19...), Antuza Genescu (13),
Radu Pavel Gheo (15), Flaviu Rizeanu (16).
Plimbare prin Timișoara, fotografii, ședința
Cenaclului „H.G. Wells"

13

14

15

16

17

18

19

MICHAEL HAULICĂ *Bine aţi venit în lumea mea*

„Trăim într-un univers care a fost cîndva SF." Această frază am găsit-o pe internet, şi nici nu se putea altfel, am găsit-o adică într-un viitor care a devenit prezent. Trăiesc de mulţi ani alături de ea, cu ea, m-a însoţit pretutindeni această frază, sub diverse forme, mă însoţeşte acum, în versiunea enunţată, răsună mereu în jurul meu.

Eram conştient de semnificaţia ei încă de la începutul anilor '90, cînd fraza pe care o citam era scoasă dintr-un serial SF şi suna aşa: „sîntem în anul 2020 şi lumea s-a schimbat". Pe vremea aceea promovam cyberpunk-ul, subgenul SF care mi se părea cel mai aproape de preocupările mele, de mine ca programator, ca scriitor de SF, ca editor de fanzine şi suplimente săptămînale, ca om ce se pregătea (deja!) pentru întîlnirea cu mileniul III. Cyberpunk-ul mi se părea pe atunci a fi literatura pe care, într-un fel sau altul, cu toţii vom ajunge s-o scriem în următorii ani.

Tot în acei ani, Cristian Tudor Popescu – SF-ul nu devenise încă trecut pentru el – spunea undeva că „trăim într-un univers SF", intuind şi el (tot datorită combinaţiei dintre formaţia sa de calculatorist şi aceea de scriitor de SF?) ceea ce, inevitabil, avea să urmeze.

Apoi, puţin după 2000, am găsit pe un site fraza de care vorbeam la început.

Am „auzit-o" din nou zilele trecute, spusă parcă de un Dumnezeu care are grijă să-mi arate în orice moment Adevărul, Calea şi Viaţa, să mă convingă de realitatea lucrurilor pe care le văd, pe care le trăiesc. Am „auzit-o" în timp ce citeam cîteva recenzii, în presa americană, la ultima carte a lui William Gibson, *Pattern recognition*.

Povestea e simplă: scrisul lui Gibson nu s-a schimbat prea mult în ultimii 20 de ani, numai că ceea ce era SF în anii '80 acum este realitate. Sau, din punct de vedere al literaturii, mainstream. Toate curentele vizionare sînt ajunse, la un moment dat, de realitate, iar aceasta le înghite (asimilează) şi trece mai departe. De ce ar fi făcut excepţie de la asta SF-ul (deşi, cine-ar fi crezut?!)? Cyberpunk-ul este intersecţia unde realitatea a întîlnit SF-ul.

„...unul dintre primele romane cu adevărat ale secolului XXI" scrie *Washington Post* despre *Pattern Recognition*. Nu SF, nu cyberpunk. Pur şi simplu, roman al secolului XXI, pentru oamenii secolului XXI, pentru oamenii noi, cu adevărat noi, şi nu recenţi.

Iar *Chicago Tribune* spune „Welcome to the present, Mr. Gibson". Deşi mai corect, mai aproape de adevăr, mi-ar părea ca William Gibson să spună „Bine aţi venit în lumea mea!"

ANTICARIATUL ASCUNS

Galaţi, Str. Lupeni nr. 2
anticariatonline@hotmail.com

colaborator al revistei Lumi Virtuale

LUMI VIRTUALE

NR. 2

VARA 2004

2 Prize, plug-uri, mufe
Lansările *Lumi Virtuale* nr. 1 (continuare în p. 51)

4 Cu cărţile pe faţă
Radu Pavel Gheo, *Fairia - o lume îndepărtată* (Cătălin Badea Gheracostea) • Linda Suzane, *Oamii adevărului* (Michael Haulică) • Stephen King, *Capcana pentru vise* (Mircea Pricăjan) • Florin Mircea Tudor, *Dicţionar horror* (Liviu Radu)

7 Pintenul fierbinte
Cătălin Badea-Gheracostea, *Materii organice nepieritoare şi inteligenţe artificiale muritoare* (Florin Pitea - „Necropolis" şi „Art/Organic")

8 Huckleberry Finn într-o bărcuţă de hîrtie
Florin Pitea, *„The Scar" de China Miéville*

10 La rever
Dan Dobos, *Ghiem de gînduri, vînt de largun*

11 Bibliovaran
Florin Pitea, *Precesiunea obiectelor şi nostalgia personajelor în opera timpurie a lui William Gibson*

14 .txt
volANTIm, *Egonautul* • Silviu Genescu, *Stop-cadru pe Strada Mare* • Liviu Radu, *Ispitirea călugărului Chapta* • Bogdan Gheorghiu, *Originalul* • Marian Coman, *Degete* • Nicola Griffith, *Atingerea focului*

43 Dialogul Oranj
Caius Dobrescu: *„Pentru mine mărcile SF au conotaţia libertăţii şi spontaneităţii"*

46 Discheta de ceară
Eduard Pandele, *„Planescape Torment"*
Gamer, morituri te salutant

48 Interacţiuni
Oort înnoratul, *Despre condamnarea la înmormîntare şi necotarea la bursă. Cum scăpăm de bambuşi, lemuri şi confecţionarea de origami. Căpăţînul cosmic va întîrzia la masă*

49 Cu nasul prin reviste
Michael Haulică, *„Ia-ne Doamne ce ne-ai dat / Şi ne dă ce ne-ai luat"*

RADU PAVEL GHEO
„Fairia – o lume îndepărtată"

Editura Pa...

Primul roman sub semnătura prozatorului și eseistului Radu Pavel Gheo este, așa cum se poate înțelege și din titlu, o feerie, o poveste spusă pentru trezirea copilului din fiecare dintre noi. Deși semnele se găseau deja în *Valea Cerului Senin* (Editura Athena, București, 1997), în *Fairia* Gheo demonstrează oricui specialitatea sa: amestecul și re-investirea cu sens a codurilor SF cu cele fantastice au ca rezultat o nouă narațiune unificatoare, ce purcede dintr-un imaginar fluid, din care granițele interioare au dispărut.

Fairia ne delectează într-o odisee spațială care cade într-un basm cu dragoni vorbitori, se completează cu figuri mitologice grecești, continuă într-una dintre cele o mie și una de nopți, are câteva note din Borges și Stapledon, redevine o anabasis și pare a se sfârși cu sosirea unei goelete de lemn la o bază selenară! Toată povestea îi este spusă unui robot asemănător lui Daneel Olivaw din Asimov, de către comandantul expediției spațiale. Ea se încheie, cum altfel?, când personajul care încununează o ideologie pozitivistă este absorbit într-un plan magic.

Întregul este de o fragilitate aparentă mozartiană, autorul reușind să nu aibă stridențe din amalgamarea logicilor și ritmurilor inerente fiecărui gen. Robustețea interioară este deci o constantă – iar această calitate provine din verosimilitatea reacțiilor psiho-culturale pe care fiecare personaj, indiferent de zona sa de proveniență din imaginar, mai mult sau mai puțin insolită, le are la apariția unui alt personaj sau la ocurența unui fapt provenit dintr-un posibil alternativ, dintr-o **altă lume**.

Fairia nu este doar o lume, ci un complex de lumi în care coerența este dată de povestire și, am adăuga noi, de plăcerea povestirii în sine care – pentru personajele luând parte la aventură – este expresia unei păci interioare. *Fairia* este „zece gheme de culori diferite (...) și deodată vine cineva, le deșiră și amestecă firele unele cu altele" (p. 98). Țesătura cea nouă este unică în literatura română, un omagiu nedeclarat pentru Eliade și Colin, eliberat de absurd, grotesc și oniric. Radu Pavel Gheo este un scriitor care preferă să rămână treaz, echilibrat și cuminte, fiind în stare să încânte deșirând ghemele fără să rupă nici un fir.

CĂTĂLIN BADEA-GHERACOSTEA

LINDA SUZANE
„Ochii adevărului"

Cirrus 21 - Editura Eminescu, București, 2003
Traducere de Anca Irina Ionescu

Pentru mine, o carte începe cu prima copertă și se termină cu ultima. Coperta ediției românești (autor Daniel Nicolescu) preia ilustrația ediției originale, cam în genul copertelor seriei „Rao contemporan". Numai că la Rao a ieșit mult mai bine. Cît despre coperta originală, semnată de Judith Huey... se putea și mai bine. Fiind prima carte a colecției „Fantasy", editorul s-a gîndit să scrie cîteva cuvinte despre genul care tot încearcă a pătrunde pe piața românească (cu mai mult sau mai puțin succes). N-ar fi fost rău dacă am fi avut și o prefață care să dea mai multe amănunte despre acest gen, cu referire – evident! – și la aparițiile românești în domeniu, primele titluri care îmi vin în minte fiind *Abația* lui Dan Doboș și *Sfâșierea* Onei Frantz – deși romanului Lindei Suzane îi lipsește dimensiunea spațială a celor două cărți românești... (ei, lasă că îi lipsesc mai multe...). Despre carte ca obiect, ca produs al editurii, încă două vorbe: „remarcabilă" neglijența redactării, traducerii și corecturii. Un singur exemplu, din Postfață: „am hotărît să scriu o serie de nuvele despre regatul Naj pentru culegerea lui Marion Zimmer Bradley *Spadă și vrăjitoare*". OK, culegerea se cheamă așa (în 2003 a apărut a 20-a antologie din seria începută în 1984), dar *Sword and sorcery* este un subgen al literaturii *Fantasy*, și traducătoarea (ori redactorul cărții) ar fi trebuit să facă unele precizări pentru lămurirea cititorului neobișnuit sau pentru evitarea zîmbetelor ironice ale celor cît de cît obișnuiți cu genul.

Cartea. E scrisă pe tiparul policier-ului. Undeva la marginea regatului Naj are loc o crimă. Dyamu Coiji își trimite Slujitorul să facă o anchetă. Apar cîțiva suspecți, cercul lor se restrînge din ce în ce mai mult, pînă la autorul moral. Evident, avem politică, iubiri, bătăi, personaje pitorești, ca Waulo, asasina care îl însoțește pe Dar în anchetă, vrăjitori, vampiri... Ei, da, vampiri. Chiar dacă se bănuiește asta din primele 30 de pagini, cartea nu e cu vampiri și despre vampiri, nu asistăm la ritualuri și scene care fac deliciul fanilor genului horror. Rămînem pur și simplu cu un roman polițist. Pînă în final, cînd... Aici autoarea se satură de scris, în 3 pagini are loc un cutremur (tocmai la timp, întrucît băieții buni sînt prinși de băieții răi, urmînd a fi sacrificați), un incendiu și... ca în parodiile *Naked Gun*, mor toți cei răi și scapă toți cei buni. Și, ca să ținem minte despre ce a fost vorba în carte, ultima jumătate de pagină e un sinopsis al romanului pe care tocmai l-am citit, ca să nu ne mai chinuim (dacă aveam cumva de gînd) să facem fișa cărții.

Avem de-a face cu legi ale regatului Naj, cu ritualuri, obiceiuri, cu procesele Adevărului (concursuri în urma cărora se cîștigă poziția supremă în regat, aceea de Dyamu), cu Insu-ha – oamenii care pot „citi" cînd li se spune adevărul

și cînd nu („sunetul adevărului" pe care-l au cuvintele adevărate), case de apă (bordelurile), buruieni de săpun... și alte elemente ale scrierii feminine în Fantasy (să amintesc aici articolul lui Mircea Cărbunaru publicat pe site-ul SFera la **http://www.sfera.ev.ro/html/critica/c4.html**).

O problemă căreia editura ar fi trebuit să-i acorde o mai mare importanță este cea a numelui unor personaje. Personajul principal este Dar. Iată un exemplu: „Dar închise ochii ascultători". Trec peste *ascultători* în loc de *ascultător*, și rămîn la numele personajului principal. Poate lectura în limba română ar fi fost mult ușurată dacă s-ar fi căzut la o înțelegere cu autoarea și cu editura americană, pentru a schimba numele... De multe ori, cititorul român e nevoit să reia fraza începută cu „Dar", dîndu-și seama, la jumătatea ei, că e vorba de personajul Dar, nu de dar/iar/însă/ci. Un alt personaj este Cam. Nu cam așa și pe dincolo, pur și simplu Cam este numele lui. Alte încurcături...

Dincolo de toate acestea, e de reținut „școala" de scris (autoarea chiar a absolvit un curs de literatură SF – așa e la ei, în America, și asta îmi aduce aminte că în școlile românești de informatică se fac cursuri de limbaje de programare, dar nu se face nimic despre tehnica programării, asta urmînd a o deprinde tînărul absolvent „la locul de muncă", după cîțiva ani de programare). Se simte scriitura tehnică de la primele pagini. Sînt lucruri care, în SF mai mult decît oriunde, se rezolvă tehnic. Descrierea lumii în care are loc acțiunea, obiceiurile, vestimentația, armele, uneltele, flora și fauna. Lucruri de care majoritatea autorilor români se cam împiedică. Și poate de aceea multe dintre narațiunile noastre par seci, par articole de ziar, sînt mai mult povestirea poveștii decît povestea însăși.

În final, ce să vă spun? *Ochii adevărului* ține în priză cititorul (dacă m-a ținut pe mine, un cititor destul de mofturos...), e bine făcută (tehnic vorbind) și... dacă autoarea ar fi avut răbdare să construiască și finalul...

MICHAEL HAULICĂ

STEPHEN KING
„Capcana pentru vise"

Editura Aquila '93, Oradea, 2004
Traducere, note și prefață de Mircea Pricăjan

În iunie 1999, pe cînd își făcea obișnuita plimbare de după-amiaza, Stephen King a fost lovit de o camionetă scăpată de sub control. Mulți au fost cei care au spus că astfel are să se încheie cariera lui de scriitor. A avut, într-adevăr, nevoie de cîteva luni bune de spitalizare, dar autorul lui *It* a știut și de data aceasta să întoarcă lucrurile în favoarea sa. „Niciodată n-am fost mai recunoscător faptului că scriu ca în perioada cît am lucrat la *Capcana pentru vise*. Am trecut prin perioade lungi de disconfort fizic în acele șase luni și jumătate, iar cartea aceasta mi-a distras atenția", mărturisește King la finele romanului supus acum atenției.

De-ar fi să privim cartea doar din această perspectivă terapeutică, am spune că e o reușită incontestabilă. *Capcana pentru vise* trădează multe dintre suferințele și frămîntările prin care a trecut autorul ei în timpul procesului de creație. Acest fapt n-ar trebui să ne frapeze, totuși. King și-a făcut un titlu de glorie din felul în care-și exorcizează propriii săi demoni folosindu-se de scriitură. Un prim exemplu ar fi romanul *Shining*, unde, o mărturisește în „manualul" *On Writing*, Jack Torrance era chiar el: fost profesor de liceu, dramaturg în devenire, ratat însă în ambele domenii din cauza alcoolului. *Misery*, iarăși, vorbește disimulat despre dependența de droguri în care căzuse King la vremea aceea. Scriitorul de succes Paul Sheldon, recuperat dintr-un accident de mașină de cea mai înfocată admiratoare și supus de aceasta unui tratament forțat cu... droguri, la urma urmei, rezumă *in nuce* situația în care se afla însuși King. Mai departe, *The Dark Half*, povestea rezistenței la dedublare, este chiar povestea lui Richard Bachman, pseudonimul lui King. *Capcana pentru vise*, așadar, nu reprezintă o noutate în acest sens.

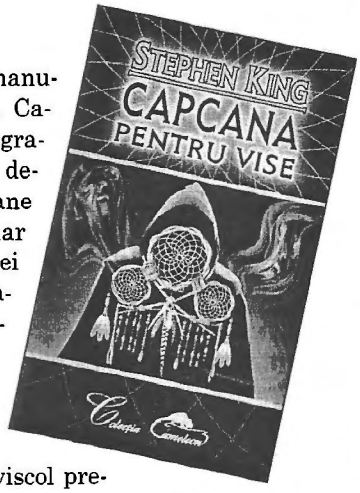

Prima jumătate a romanului este cea mai izbutită. Cadrul aduce aminte mai degrabă de o piesă de teatru, de decorul limitat al unor romane ca *Jocul lui Gerald* sau chiar *Misery*. Cabana la care cei patru prieteni (Jonesy, Beaver, Henry, Pete) se întîlnesc în mod constant de peste douăzeci de ani, numită simbolic Bivuac, izolată în inima pădurilor din Maine, prinsă de un viscol prematur, este un fundal perfect și aproape mitologic pentru fixarea premiselor unei povești de groază. Cînd se lărgește însă cadrul, cînd numărul personajelor introduse în joc devine greu de controlat (e vorba aici de cea de-a doua parte a romanului, cea în care-și fac apariția comandantul de operațiuni Kurtz și subalternul său, Owen Underhill), narațiunea pare să piardă din forță. Capătă însă dinamism, dă frîu liber unor interpretări intertextuale (vezi trimiterea la *Inima întunericului* a lui Conrad sau la ecranizarea ei, *Apocalipsul acum*, de Coppola) și conduce inexorabil la un final cam factice. Personajului lui Kurtz, deși (poate prea) perfect creionat și ghidat, îi lipsește vigoarea, viața cu care King obișnuiește să-și insufle celelalte personaje. Raționamentul tranșant al acestuia aduce aminte mai mult de personajele secundare, malefice ale lui Dean Koontz, din *Dark Rivers of the Heart* sau *One Door Away from Heaven*. Acesta se salvează însă prin deja amintita referință la scrierea lui Conrad.

O navă spațială extraterestră se prăbușește în apropierea Bivuacului, zona este introdusă în carantină și se încearcă mușamalizarea situației prin mijloace mai degrabă... naziste. Jonesy se trezește, pe la jumătatea cărții, invadat, posedat (la propriu) de o astfel de ființă. Bună parte din roman se desfășoară în interiorul minții lui Jonesy, unde se dă o continuă luptă pentru supremație. Dl Cenușiu, cum îl numește Jonesy, a preluat conducerea corpului și s-a înstăpînit pe mare parte dintre amintirile lui. Singura armă pe care o descoperă, apoi, Jonesy este jocul

emotiv. Acest dialog (sau să fie oare monolog?), această luptă (cu sine?) salvează cea de-a doua parte a romanului.

Încheierea, a treia parte, lasă impresia unei sforțări din partea autorului. Scris mai mult ca sigur spre sfîrșitul perioadei de convalescență, se observă ușor graba cu care Stephen King a tratat rezolvarea problemei. Duddits, prietenul pierdut din copilărie, este recuperat și vine triumfal să salveze situația. Lupta finală se dă mai mult în planul mental, acolo unde Jonesy și Henry (cei doi prieteni care-au mai rămas în viață), ghidați de Duddits, imobilizează într-un pat de spital proiecția reziduală a extraterestrului-răpitor și reușesc să-l sufoce cu o pernă. În planul real, urmărirea în care se angajase Kurtz (mînat mai mult de dorința răzbunării pe subalternul Owen Underhill, ce-i ieșise din ordine, aliindu-se cu Henry, decît de cea a salvării lumii de la dezastrul dorit de Dl Cenușiu) se încheie și ea, la Bazinul Quabbin, loc perfect de unde să pornească o infestare în masă cu *birus* a populației americane.

Romanul se termină deci previzibil, ca o expiere, ca o răsuflare de ușurare a unui autor care s-a văzut nu doar cu o nouă carte scrisă, ci și cu perioada de convalescență încheiată. *Capcana pentru vise* nu reprezintă o cădere calitativă prea mare, dar nici o urcare; este exact ceea ce-a dorit autorul să fie: o poveste revigorantă, înălțătoare, numai bună de spus cuiva care se află în suferință. Este rezultatul unei terapii prin scris, este un exercițiu recuperator.

MIRCEA PRICĂJAN

FLORIN MIRCEA TUDOR
„Dicționar horror"

Dacă despre anumite cărți nu ai ce spune pentru că nu există un conținut despre care să vorbești, în cazul dicționarului lui Florin Mircea Tudor nu am ce spune pentru că volumul respectiv mă umple de admirație și-mi taie răsuflarea. Este un volum care nu are voie să lipsească de pe rafturile cuiva care-i amator de horror, în particular, și de fantastic, în general. Autorul a strîns informații despre tot ce înseamnă literatură și film horror, ni-i prezintă pe cei care s-au ocupat de acest gen, chiar dacă acest lucru s-a întîmplat doar ocazional. Ne oferă cronologii, topuri, liste de pseudonime și de traducători, adică tot ceea ce ar putea să ne folosească dacă dorim să aflăm ceva din domeniul horror. Mai descoperim în acest dicționar – atractiv ca un roman de acțiune – articole despre festivalurile de film fantastic și premiile acordate acolo, la toate categoriile; articole pe care le-am citit cuprins de o nostalgie deosebită, dar și cu sentimentul că aprecierile de acum douăzeci, treizeci de ani rămîn valabile. Bineînțeles că descoperim și listele de premii pentru literatură horror. Și încă o mulțime de lucruri interesante, inclusiv articole despre motive și teme horror. Articolele despre autorii de literatură horror conțin informații biografice, o caracterizare competentă și edificatoare a operei autorului respectiv, bibliografie, filmografie (în cazul celor a căror operă a fost ecranizată), traduceri și referințe critice. Adică tot ce ți-ai dori să știi despre autorul respectiv.

După cum am arătat mai sus, nu ai ce să spui despre o lucrare perfectă. Dicționarul domnului Florin Mircea Tudor este nu numai un exemplu de lucrare făcută cu seriozitate, pasiune și talent, ci și un exemplu de dicționar conceput de un profesionist, de un iubitor al genului. Aici nu-i vorba doar de informație oferită cititorului, ci – în primul rînd – de informație variată, culeasă cu patimă și cu interes și – mai ales – bine organizată. Horror-ul este împărțit pe căprării, în ordine alfabetică, pe subcapitole, încît să-ți facă plăcere să cauți ceva în dicționar.

Rareori mi s-a întîmplat să-mi pară rău cînd terminam de citit un articol dintr-un dicționar. Domnul Tudor m-a făcut să-i citesc dicționarul într-o noapte, fără să mă îndur să-l las din mînă. Dacă o să-l vedeți, o să vi-l doriți.

LIVIU RADU

SEMNAL

POSTUME
de Jean Lorin Sterian
ed. a II-a, revizuită și adăugită
povestiri
Ed. Amaltea, București, 2004

OPȚIUNEA
de Liviu Radu
roman
Ed. Pygmalion, Ploiești, 2004

SPAIME
de Liviu Radu
roman
Ed. Pygmalion, Ploiești, 2004

ANATOMIA SECUNDEI
de Alexandru Mironov
Casa Editorială Magazin, București, 2004

PICNIC LA MARGINEA DRUMULUI
de Arcadi & Boris Strugațki
roman
Ed. Paralela 45, Pitești, 2004

LARS VON TRIER: FILMELE, FEMEILE, FANTOMELE
de Ștefan Bălan, Mihai Chirilov, Alex. Leo Șerban
Idea Design & Print, Cluj, 2004

Cătălin Badea-Gheracostea

Materii organice neperisabile şi inteligenţe artificiale muritoare

Florin Pîtea, *Necropolis*, ediţia a doua, şi *An/Organic*, Editura Amaltea, Bucureşti, 2004

Cele două volume de povestiri lansate de Florin Pîtea şi Editura Amaltea în primăvara acestui an sunt un festin al lecturii. Dacă argumentele pentru primul, *Necropolis*, s-au mai făcut văzute (v. *Inteligenţă artificială cu sîni naturali*, în arhiva electronică a revistei *Lumi Virtuale*, nr. 23, www.lumivirtuale.ro), ediţia a II-a nemaiaducând mari surprize, cel de-al doilea volum, *An/Organic*, împrospătează şi simultan confirmă toate judecăţile pozitive asupra geamănului care îl precede. Acest paradox al succesiunii şi simultaneităţii, împreună cu exactitatea construcţiei de ansamblu, dezvăluie în Florin Pîtea un scriitor preocupat permanent de îmbunătăţirea raportului său nu doar cu publicul, nu doar cu critica, dar şi cu un ideal valoric şi intelectual superior clipei. Susţinut de entuziasmul dublat de pragmatism al editorului Cristian Cârstoiu (trebuie spus aici măcar în treacăt că editura s-a implicat puternic în lansarea, şi nu doar în distribuţia cărţilor), Florin Pîtea le dă iubitorilor de literatură fantastică, ştiinţifico-fantastică şi de aventuri (pentru cei care ţin neapărat la etichete) 33 de proze care răspund tuturor exigenţelor literaturii „mari", fără nici o concesie acordată „consumului" de dragul consumului.

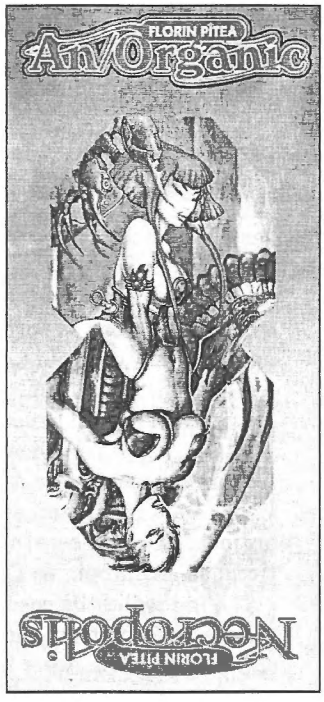

Înainte de a prezenta noutăţile din *An/Organic* prin evoluţia de la *Necropolis*, ar fi interesant să se reamintească vârfurile şi constantele povestirilor lui Florin Pîtea, observabile în cei doisprezece ani care au trecut de la debutul său în *Colecţia de Povestiri Ştiinţifico-Fantastice*.

Florin Pîtea pare că scrie foarte uşor, şi atunci lectura povestirilor sale este foarte uşoară. Acest lucru Pîtea îl obţine nu prin simplificarea frazei sau prin fragmentarea „poetică" a discursului, ci printr-un echilibru dinamic între imaginile, acţiunea şi mesajul pe care le comunică într-un anumit ritm, cu o anumită frazare. Personajele lui Florin Pîtea au un plus de viaţă personală, ele nefiind doar simpli actanţi, marionete ale unei singure motivaţii de tip „me-Tarzan – you-Jane", respectiv „me-Picard – you-bloody-Romulan", cu finalităţi onomatopeice şi pirotehnice. Dacă în primul volum, *Necropolis*, personajele se preocupă în primul rând de supravieţuirea lor într-o lume a unui post-industrialism torid în care codurile se topesc într-un amalgam postmodern ameţitor, în al doilea volum, *An/Organic*, personajele sunt în primul rând psihisme, şi numai apoi vectori ai acţiunii. Se reţin astfel micul Stevie (*Suburbia*), o entitate virtuală, un program care rulează într-o buclă viaţa unui băiat între şapte-şi opt ani – un program care citeşte benzi desenate, se joacă în curtea casei dintr-o suburbie idilică (un domeniu virtual, evident), are sentimente şi frică de moarte (ştergere); apoi Slippery Sly, văduva Ching, Alex Dickinson, personaje cu vieţi multifaţetate şi care interacţionează nonliniar, fiind capabile să treacă peste facilităţile dezumanizante ale tehnicii şi ciberspaţiului.

Aici ar fi necesar să se menţioneze rigurozitatea cu care Florin Pîtea construieşte aceste personaje, sigur pe cale de consecinţă cu rigurozitatea construcţiei cuprinsului cărţii. (Am putea dezvălui aici şi indicaţia „secretă" de lectură dată de autor prietenilor – cărţile lui trebuie citite de la prima povestire, în ordine, către ultima.) Este importantă această rigoare fiindcă Pîtea reuşeşte în diferitele sale tipuri de proză (fantastică, parodică, cyberpunk, basm/fantasy) să dea ceva nou prelucrând clişee vechi, întocmai cum dintr-o bucată de fier îndoit un făurar poate face o sabie nouă.

Astfel, personajele din prima secţiune a *An/Organicului*, intitulată *România?*, sunt fie ciobani ardeleni din bancuri (*Transhumanţă la est de mileniu*), fie un „sărman Dionis" de cartier (*Alături de tine*). Proza aceasta şi personajele ei au câteva inflexiuni groteşti şi un final horror asemănător cu cele ale lui Radu Ţuculescu din *Cuptorul cu microunde*. Ce aduce nou Florin Pîtea este însă o aplecare către poetic şi către metafizic. La fel se întâmplă şi cu prozele din a treia secţiune (a doua dă titlul volumului şi am vorbit de ea deja), *Alte tărîmuri*, unde miturile germanice, prelucrate de fluviul fantasy anglo-saxon, sunt în parte sintetizate în *Pui de lup, inimă de şarpe*.

Concluzia cititorului la terminarea lecturii *An/Organic*-ului se va înscrie, cel mai probabil, într-o zonă emoţională. Florin Pîtea reuşeşte fără dubii să fie un **entertainer**, după ce a demonstrat cu *Necropolis* că este un scriitor. Şi spun asta fără să fiu colonizat de nanozoarele lui, cred. ✪

Cătălin Badea-Gheracostea

n. 1968, Braşov

Alternative critice (critică şi teorie literară), Ed. Karmat Press, 2001

Premiul Romcon 2003 pentru publicistică

FLORIN PÎTEA

„The Scar" de China Miéville

În 2002, după ce citisem *Perdido Street Station*, am aflat de pe site-ul lui China Miéville că se pregătea să lanseze un nou roman din seria Bas Lag, intitulat *The Scar*. Site-ul oferea și cîteva capitole de la începutul romanului, un fel de avanpremieră. Așa se facă că am așteptat cu sufletul la gură apariția ediției cartonate, apoi pe a celei de buzunar, iar în cele din urmă, în august 2003, am primit un exemplar prin amabilitatea doamnei Diana Enăchescu Hohn și a soțului ei, domnul Rudiger Hohn.

Și iată ce am aflat:

În urma evenimentelor din *Perdido Street Station*, poliția secretă a Parlamentului din New Crobuzon îi arestează pe rînd pe cunoscuții lui Isaac Grimnebulin, într-o încercare tardivă de a-l găsi pe savant. Fosta lui iubită, lingvista Bellis Coldwine, se îmbarcă pe *Terpshichoria* pentru a emigra în Nova Esperium, o colonie îndepărtată. Pe același vas călătorește naturalistul Johannes Tearfly. Pe traseu, căpitanul *Terpsichoriei* constată că o platformă de foraj marin a Noului Crobuzon a dispărut, iar ulterior nava este atacată de pirați și dusă într-o comunitate plutitoare, Armada.

Bellis nu se poate împăca însă cu noua situație, așa încît, împreună cu Silas Fennec, un spion al Parlamentului, urzește planuri de evadare. Situația este cu atît mai gravă cu cît Fennec o anunță că este urmărit de ființe marine, grindylow, care plănuiesc să invadeze New Crobuzon.

Comunitatea de pirați și contrabandiști din Armada, pe de altă parte, este ocupată cu altfel de planuri. Conducătorii ei, Amanții, au un număr de obiective de atins, iar pentru a ține opoziția în dezavantaj le anunță numai în ultima clipă, mai degrabă decît din timp. Astfel, platforma de foraj marin le servește pentru extragerea laptelui-de-stîncă, o substanță rară și valoroasă, care, la rîndul ei, le permite operațiuni magico-energetice pe scară largă. Accidental, Bellis descoperă că operațiunile le-ar permite Amanților să ridice un monstru marin din străfundurile oceanului, acolo unde presiunea enormă deschide fisuri în realitate și porți către alte dimensiuni. Bellis însă distruge parțial cartea care descrie ritualul de ridicare a monstrului avanc, iar Amanții decid să trimită o expediție pe insula oamenilor-țînțar ca să-l găsească pe Kruach Aum, autorul cărții. Pe insulă, Bellis trimite mesajul spionului Fennec către New Crobuzon.

Cu ajutorul savantului Aum, o echipă de cercetare proiectează motoare taumaturgice, în vreme ce constructori din Armada făuresc hățuri titanice pentru înhămarea avancului. Garda de corp a Amanților, Uther Doul, îi povestește lui Bellis despre Cicatricea din Oceanul Pustiu și exploatarea minieră a posibilităților. O flotă de război din New Crobuzon atacă Armada, și urmează o bătălie crîncenă, însă locuitorii Armadei învinș. Bellis își dă seama că mesajul aparent inocent pe care-l trimisese Fennec avea de fapt ascunsă o busolă care le-a permis vaselor de război să găsească Armada. Prin ritualuri grandioase, avancul este ridicat și înhămat, iar Amanții anunță destinația – Cicatricea. Numeroși locuitori ai Armadei nu sînt însă de acord să pornească într-o expediție în ținuturi necercetate. Zvonurile răspîndite de Fennec ajută la sporirea stării de nemulțumire, iar conducătorul unui sector al Armadei, vampirul Brucolac, plănuiește o lovitură de stat. Ființele marine grindylow îl ajută, rănind avancul, iar bătălia care urmează duce Armada în pragul războiului civil. Uther Doul și oamenii săi reușesc totuși să restabilească ordinea, Brucolac este învins și răstignit, iar Armada continuă să se apropie de Cicatrice.

Cînd realitățile posibile încep să fluctueze, dinspre Cicatrice sosește un om-cactus, Hedrigall, care dispăruse de cîteva săptămîni. Acest Hedrigall vine dintr-o realitate în care Armada a ajuns la Cicatrice și s-a prăbușit în abis, iar toți locuitorii ei au pierit. Dacă zvonurile lui Fennec sau argumentele lui Brucolac nu au fost destul de convingătoare, relatarea lui Hedrigall schimbă complet opinia publică. Armada se întoarce în mările cunoscute, Amanții pierd puterea, Bellis urmează să fie trimisă înapoi în New Crobuzon; călătoria a făcut-o mai înțeleaptă, căci ea a văzut cum Fennec a manipulat-o, prezentîndu-i o falsă invazie grindylow în New Crobuzon, cînd de fapt el plănuia o cucerire a teritoriilor grindylow de către armatele Parlamentului.

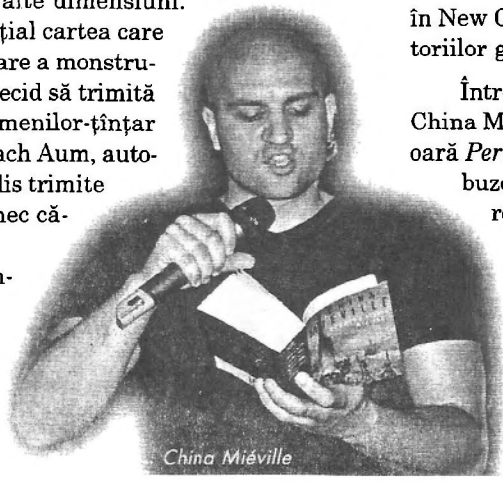
China Miéville

Într-un interviu acordat revistei *Science Fiction Weekly*, China Miéville declară că a intenționat să nu scrie a doua oară *Perdido Street Station*. Întrucît metropola New Crobuzon din primul roman a fost imaginată cu atîta coerență și bogăție de detalii, probabil că i-a venit greu să-i reziste ispitei. Oare a reușit?

New Crobuzon este o metropolă fixă, în vreme ce Armada este un oraș plutitor, călător, a cărui structură fizică se schimbă considerabil pe parcursul cărții. Structura socială din *Perdido Street Station* e divizată și represivă – pe de o parte Parlamentul cu spionii și forțele de poliție, pe de altă parte clasa muncitoare cu grevele, sindi-

catele și ziarele subversive. Structura socială din *The Scar*, pe de altă parte, este multiplă și participativă – cinci sectoare, fiecare cu propria-i organizare, dezbateri și decizii colective. Structura politică din New Crobuzon este autocratică – Lordul-Primar Rudgutter este un dictator. În Armada, pe de altă parte, structura politică se bazează pe consimțămîntul obștii – Amanții trebuie să-i convingă pe cetățeni să-i urmeze și să-i sprijine, iar cînd consimțămîntul cetățenilor încetează, puterea Amanților se risipește. În aceeași ordine de idei, în New Crobuzon chestiunile politice sau de interes obștesc sînt dezbătute în secret – ziarul liber *Runagate Rampant*, spre exemplu, este tipărit și distribuit clandestin – în vreme ce în Armada chestiunile obștești se dezbat public, prin negocieri și discursuri. Dacă în New Crobuzon ființele inteligente se grupează în ghetouri în funcție de specie, în Armada ele se grupează în sectoare și cartiere în funcție de apartenența profesională și politică.

Protagonistul din *Perdido Street Station*, Isaac Dan der Grimnebulin, este orientat către științele exacte. Chiar și numele său evocă figura de prim-rang a fizicianului Isaac Newton. Bellis Coldwine, pe de altă parte, este orientată către științele umaniste. Mai mult, dacă atitudinea lui Grimnebulin evocă pozitivismul eroilor lui Jules Verne, prizoniera Bellis amintește laitmotivul femeii captive din romanele gotice. Unele personaje secundare parcurg de asemenea traiectorii contrare. Yagharek din *Perdido...* apare ca o victimă, se poartă ca un tovarăș de încredere, dar în finalul romanului se dovedește a fi vinovat de viol. În schimb, vampirul Brucolac din *The Scar* apare arogant, uneltitor, dar în cele din urmă se dovedește că dorea salvarea cetățenilor și revenirea la normalitate – drept pentru care în final este eliberat. Moliile-stingător sau ambasadorul Iadului din primul roman sînt creaturi lovecraftiene terifiante. Ființele amfibii grindylow din cel de-al doilea par a fi venite pe aceeași filiație – cititorii vor recunoaște o trimitere la „Dagon" în aceste ființe abisale cu amulete și statui semivii ce-i permit deținătorului să plieze spațiul și să scuipe venin. Cu toate acestea, grindylow nu sînt dornici să facă rău de dragul răului, ci mai degrabă sînt disperați să recupereze carnetul cu însemnări strategice al spionului Fennec, care ar putea duce la invadarea teritoriului lor de către New Crobuzon.

Structura intrigii este de asemenea diferită. În *Perdido...*, lumea este newtoniană, bazată pe logică bivalentă, ceea ce permite construirea motorului-de-criză. Problema centrală a romanului este la scară redusă – cinci molii-stingător – vizibilă de la bun început și tratată științific, prin încercări și erori. În *The Scar*, în schimb, lumea e cuantică și permite exploatarea minieră a probabilităților sau arme precum Poatespada lui Uther Doul. Problema centrală a romanului este la scară planetară – Cicatricea din realitate –, iar Bellis și cititorii află de existența ei abia în ultimul sfert al cărții. Dacă în primul roman cititorii știu clar care e situația și așteaptă să vadă rezultatele diferitelor planuri ale lui Isaac, în cel de-al doilea cititorii trebuie să-și formeze alături de Bellis reprezentări succesive ale situației din Armada, pentru că sursele ei de informare sînt nesigure.

Nu în ultimul rînd, Miéville se arată mai stăpîn pe limbaj și pe tehnicile narative. De la începutul cărții, capitolele despre Bellis Coldwine și celelalte personaje cunoscute alternează cu interludii despre vînători amfibii necunoscuți care i-au luat urma lui Silas Fennec și se apropie din ce în ce mai mult. Unele secțiuni ale romanului reproduc fragmente din scrisoarea-jurnal a lui Bellis, un mesaj care începe cu "Dragă..." și despre care protagonista nu află cui îi este adresat decît în finalul cărții. Iar, spre deosebire de *Perdido Street Station*, care era narat numai la timpuri trecute, *The Scar* trece în momentele de maximă intensitate a acțiunii la timpul prezent, un echivalent verbal de efect al scenelor filmate cu încetinitorul din *The Matrix*.

Așa încît, urmărind cum China Miéville a tratat în cele două cărți protagoniștii, personajele secundare, intriga, fundalul etno-socio-politic și tehnicile narative, pe de o parte observ că a reușit din plin ce și-a propus – să nu scrie de două ori aceeași carte. Pe de altă parte, sînt curios cum va scrie al treilea roman din seria Bas Lag fără să le repete pe primele două. Pentru că, în iulie 2004, Miéville va publica *The Iron Council*.

Dar asta e altă poveste. •

Florin Pîtea

n. 1971, Cîmpina
Necropolis (nuvele), Ed. QED, 2001
Necropolis - reeditare, Ed. Amaltea, 2004
An/Organic, Ed. Amaltea, 2004
Premiul ARSFan pentru proză scurtă, 1994 („Shai Tan") și 1995 („Necropolis")
www.geocities.com/themaddancinggod

capra vecinului

• EUROCON 2004

Convenția Europeană de Science Fiction 2004 va avea loc în Bulgaria, la Plovdiv (Hotelul Imperial), în perioada 5-8 august. Cu această ocazie se vor acorda și premiile europene de SF. Invitați de onoare sînt scriitorii Robert Sheckley, Serghei Lukianenko, Ian Watson, Andrzej Sapkowski, Roberto Quaglia și Patrick Gyger (curator al Muzeului science-fiction-ului, utopiei și călătoriilor extraordinare *Maison d'Ailleurs*. Programul se va desfășura pe trei secțiuni: **Eurocon**, **Bulgacon** și **Gamecon**. Iată derularea, pe zile, a manifestărilor legate de Euroçon 2004:

5 august – Vernisajul expozițiilor; Ceremonia oficială de deschidere a Convenției

6 august – Tehnologiile IT ale viitorului; „Cui aparține viitorul? pacifistului Clarke sau sumbrului Gibson?"; discurs Andrzej Sakowski; Tolkien; Programul spațial bulgar; Starea actuală a SF-ului european; discurs Serghei Lukianenko; premiile Eurocon 2004.

7 august – licitația locului de desfășurare a Eurocon 2006; Rolul mitologiei în fantasy-ul european contemporan; prezentare Eurocon 2005 și Worldcon 2005, Glasgow, 4-8 august 2005; discurs Ian Watson; Tendințe în SF-ul mileniului III; discurs Robert Sheckley.

8 august – Cyberpunk; Merită Ursula K. Le Guin un premiu Nobel pentru literatură?; discurs Patrick Gyger; Cinema SF și fantasy; Valori tradiționale ale SF-ului și fantasy-ului european; discurs Roberto Quaglia; Închiderea, petrecerea de rămas bun.

Orașul Plovdiv se află la două ore de Sofia (8 EUR cu autobuzul și 6 EUR cu trenul). Condiții de cazare: Hotelul Imperial – camere standard: 16 EUR (single), 13 EUR (un loc într-o cameră dublă); camere cu aer condiționat și TV: 25 EUR (single), 17.50 EUR (locul în cameră dublă), 48 EUR (apartament). Prețurile includ micul dejun. Alte spații de cazare pot fi găsite la 8 EUR (*convention hostel* – în formularul de înregistrare). Pentru rezervări și anunțarea participării, se completează formularul la care se ajunge prin linkul *Registration* de pe site. Nu se percepe taxă de participare. Adresa site-ului oficial: ***www.bgcon.org.***

DAN DOBOŞ

Ghem de gînduri, vînt de larguri

În 2004, se împlinesc 80 de ani de la publicarea primelor fragmente ale romanului *La Medeleni: Hotarul nestatornic*, de Ionel Teodoreanu, în paginile revistei ieşene *Viaţa românească*. La 7 februarie s-au comemorat şi 50 de ani de la moartea scriitorului, care rămîne cel mai vîndut autor din literatura română.

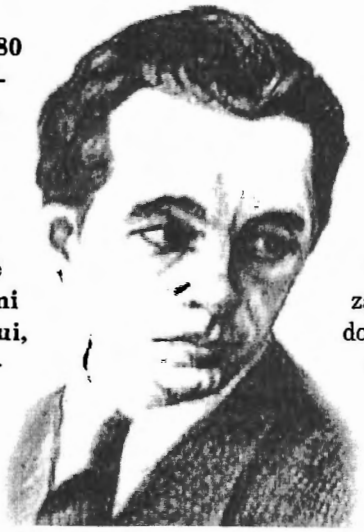

Realitatea e adeseori o bidinea care ne murdăreşte ferestrele sufletului cu mîzga verzuie a îndoielilor, a micimii omeneşti şi a nostalgiilor. Sfîrşim prin a vedea lumea precum şoferul unui camion care merge de prea mult timp şi ajunge să-şi scalde chipul obosit în păienjenişul corpurilor de gîze placide dar kantian fericite, storcite pe parbriz. În acest teribil insectar translucid, un fluture superb sfîrşeşte prin a întîlni scîrba universală pe care o muscă a trezit-o în întreaga ei viaţă. Hrănite strîmb de lumina filtrată prin toate mizeriile care ne întunecă vederea, gîndurile nu pot creşte decît ca un ghem de şerpi bicefali şi biunivoci, împletiţi într-un nod gordian ce tînjeşte după principiul simplificator pe care odinioară Alexandru Macedon a ştiut să-l găsească în tăişul sabiei sale.

Atunci cînd lumina se cerne trudnic, ochiul omenesc, acela de carne, clipeşte şi spală cu lacrimi murdăria sau doar uscăciunea corneei. Cînd ferestrele sufletului meu sînt năpădite de gunoaie, întind mîna spre **Medelenii** lui Ionel Teodoreanu. Să fie trilogia maestrului felul sufletului meu de a porni un purificator şuvoi de lacrimi? Şi dacă e aşa, să fie cea mai vîndută carte a românilor, **La Medeleni**, doar o ceapă amarnică, croită din alt fel de foi? Cui pasă de vreme ce, după ce o ating (da, o ating, moş Sartre! O ating şi mă atinge!) văd lumea mai limpede.

Teodoreanu va rămîne de-a pururi un maestru pentru scriitorii români, chiar dacă ei vor refuza în continuare să accepte lucrul acesta. Călinescu scrie, de pildă, despre Teodoreanu de parcă şi-ar fi înmuiat tocul direct în jugulara-i deschisă. Şi cu toate minusurile pe care le sesiza autoritatea supremă a criticii româneşti, cînd e să scrie, Otilia lui nu e decît o Olguţă scrofuloasă, curvă acolo unde sora lui Dănuţ era misterioasă, artificial-intelectualistă acolo unde cealaltă era spontană, zeamă de varză din butoiul de anul trecut acolo unde Olguţa era Cotnar. E un exemplu Teodoreanu din acest punct de vedere: a cîştigat un duel pe care nici şi-ar fi imaginat că îl poartă, fiindcă armele erau profund inegale.

La Medeleni a fost, poate, primul roman românesc care a deschis calea profesionismului adevărat, unul atît de nou pentru vremea respectivă, încît Teodoreanu nu l-a profesat niciodată. Deşi, publicînd un roman pe an, ar fi putut să trăiască liniştit şi îmbelşugat de pe urma scrisului, nu a reuşit niciodată să se despartă cu adevărat de bara de la care îşi rostea senzaţionalele pledoarii. Această devenire, chiar şi refuzată, nu e însă întîmplătoare, fiindcă **Medelenii** nu sînt doar o frescă păşunist-liricoidă. Întîlnim acolo poate cea mai interesantă încercare de conturare a ideologiei clasei muribunde a boierilor moldoveni, (fraţi români, trebuie să mai scăpaţi cîte un „di şi" ca să înţelegeţi cu adevărat vorbele astea! Fără supărare!), inovaţii lexicale intrate de-acum în vorbirea curentă şi mai ales o cunoaştere absolută a sufletului adolescenţilor, un amestec de talent şi introspecţie sălbatică într-o memorie prodigioasă, de genul celei pe care astăzi o profesează J.K. Rowling. Dar, pentru Dumnezeu, Teodoreanu scria acum optzeci de ani, pe vremea cînd în lanul de secară nu stătea nici dracu', darămite un puber american coşuros, iar dansurile durau mai mult decît o vară. Lecţia amară a marginalităţii culturii noastre trebuie şi ea învăţată! Între aceste amănunte e pitit însuşi Dumnezeul hain al scriitorilor şi măiestria cu care Teodoreanu a ştiut să-L prindă în plasa fleacurilor sale aparente e de învăţat şi ea.

Teodoreanu e un maestru şi prin greşelile sale. Fiindcă nimic nu e mai pedagogic pentru învăţăcel decît eşecul profesorului. **Medelenii** sînt singulari într-o bibliografie care ar fi putut deveni prodigioasă fiindcă opera lui Teodoreanu e probabil singurul lucru de pe lumea asta care a sucombat strivit sub propria-i şi căutata-i lejeritate.

În anul acesta am avut un jubileu eviscerat, întors pe dos ca o mănuşă. Crivăţul care a spulberat ultima suflare a maestrului, într-o zi geroasă de februarie 1954, i-a zdrumicat probabil sufletul în bucăţele mici, rătăcitoare prin minţi pereche. Teodoreanu e vîntul de larguri care, spălînd mizeriile din care se clădeşte imaginea lumii, poate desface ghemul de şerpi al gîndurilor unui scriitor şi să-l facă să privească zarea cu ochi lăcrimoşi. ✵

Dan Doboş

1975, Iaşi

romane: *Elefantul în bostănărie*, Ed. Media-Tech, 1999; *Abaţia şi Blestemul Abaţiei*, Ed. Nemira, 2002 şi 2003

prezent în antologia *Quasar 001*, Ed. Media-Tech, 2001

premiul Romcon 2003 pentru volum *(Abaţia)*

FLORIN PÎTEA

Precesiunea obiectelor și nostalgia personajelor în opera timpurie a lui William Gibson

În trilogia ciberspațiului a lui William Gibson și în povestirile legate de aceasta publicate în *Burning Chrome* (1986), memoria văzută ca o atribuție a computerelor constituie un domeniu în sine, un tărîm generat pe calculator numit „matrice" sau „ciberspațiu". Acest mediu combină complexitatea Internetului așa cum îl avem douăzeci de ani mai tîrziu și caracteristicile grafice ale realității virtuale, o tehnologie inspirată de literatura lui Gibson. Aici însă vom examina memoria în lucrările lui Gibson dintr-un unghi diferit, unul pe care autorul însuși îl găsește mai interesant.

Deși domeniul ciberspațiului a fost salutat în 1984 drept vizionar, iar cercetători precum Jaron Lanier s-au grăbit să creeze un dispozitiv similar – realitatea virtuală – William Gibson nu intenționa ca noțiunea aceasta să fie o propunere tehnologică serioasă, ci mai degrabă o metaforă pentru memoria colectivă a omenirii exprimată în mass-media: vastă, complexă, fluidă.

În această privință, ciberspațiul nu este singura formă sub care memoria umană se manifestă în literatura lui Gibson. Dimpotrivă, amintirile personajelor apar pe aproape fiecare pagină, declanșate de locuri, informații fragmentare sau simple obiecte. Uneori, ceea ce este mai tulburător, numai obiectele rămîn, iar alte personaje încearcă să le folosească pentru a re-crea amintirile și stările de spirit ale utilizatorilor inițiali. Această formă de arheologie conduce la un efect emoțional cheie asupra cititorilor, drept pentru care, în paragrafele următoare, vom explora relația dintre locuri și obiecte pe de o parte și memorie și nostalgie pe de altă parte.

În literatura lui Gibson, lucrurile sînt fie noutăți, fie relicve, subiect de nostalgie; uneori sînt simulacre – simulează lucrul autentic, dar sînt în esență contrafăcute.

Prima situație este cînd obiectele sînt prototipuri, aparate experimentale care urmează să fie lansate pe piață în viitorul apropiat. Acest stadiu ar putea fi ilustrat cu elemente din lista de cumpărături a lui Henry Case, protagonistul din *Neuromancer*:

> Unitatea Ono Sendai; cel mai costisitor computer Hosaka de anul viitor; un monitor Sony; o duzină de discuri cu gheață la nivel de corporație; un aparat Braun pentru făcut cafea. (*Neuromancer*, p. 46)

Reacția de emoție a personajelor la aparatele noi, costisitoare, care nu sînt numai unelte pentru îndeplinirea operațiunilor secrete, ci și obiectul jinduirii și dorinței este cel mai bine exprimată de patronul dezaxat al lui Case, Armitage:

> – Acum coboară la liftul de mărfuri și adu sus cutiile pe care le găsești acolo. (...) Haide. O să-ți placă asta, Case. Ca dimineața de Crăciun. (*Neuromancer*, p. 46)

A doua situație este aceea în care obiectele apar vechi, neutilizate, separate de fabricanți sau de utilizatorii inițiali, aproape lipsite de înțeles. Acest stadiu, în care obiectele apar ca relicve, ar putea fi ilustrat cu un episod din *Count Zero* (1986). Marly Krushkova se uită la cutii poștale nefolosite de la intrarea într-un bloc. Defamiliarizarea lucrurilor comune precum cutiile de scrisori sugerează cît de mult corespondența viitorului apropiat a trecut de pe hîrtie în format electronic, iar atitudinea nostalgică a lui Marly este amplificată de preocuparea ei profesională pentru relicve similare – colajele de fragmente produse de Joseph Cornell.

Ultima situație este aceea în care obiectele autentice au fost înlocuite de simulacre, fie surogate, ca imitația de lemn de trandafir, fie virtuale, precum ghidul fantomatic care o însoțește pe Kumiko Kanaka în *Mona Lisa Overdrive* (1988). Acest stadiu, în care apar simulacre în locul obiectelor autentice, este probabil exemplificat cel mai bine de artefactele pe care Case le întîlnește în biroul lui Julius Deane. Ceasul Dali, în special, este un simulacru al unui simulacru, un artefact construit după o pictură care se preface a reprezenta un ceas. Spre deosebire de original, totuși, acesta și funcționează ca un ceas adevărat.

În plus, în lumea lui Gibson, obiectele nu apar numai ca noutăți sau relicve sau simulacre, ci uneori trec prin două dintre aceste stadii, sau chiar prin toate trei. Fiecare stadiu în sine este semnificativ, dar cînd un artefact apare într-unul dintre stadii într-o povestire, apoi reapare într-un alt stadiu în altă povestire sau în alt roman, efectul pe care îl are această apariție este considerabil sporit. Consolele de ciberspațiu pe care le construiește Automatic Jack sînt un caz semnificativ în acest sens. În povestirea „Burning Chrome", ele sînt descrise ca niște prototipuri experimentale.

Cu un deceniu și jumătate mai tîrziu, aceleași artefacte sînt tratate ca relicve. Personajul vîrstnic Jammer păstrează o asemenea consolă de ciberspațiu pentru că îl face să se simtă nostalgic în legătură cu tinerețea lui din barul Păgubașul Gentleman, cu alți „cowboy de consolă", iar aparatul este însoțit de amintiri pe care i le povestește tînărului Bobby Newmark.

Această amintire nostalgică le trezește o stare sufletească asemănătoare cititorilor care își amintesc evenimentele din „Burning Chrome" după cîțiva ani. Pe de altă parte, în romanul *Count Zero*, o nouă generație de cowboy de consolă, care nu are nimic de-a face cu aceste evenimente sau cu grupul de la Păgubașul Gentleman, manifestă o atitudine complet diferită față de relicva tehnologică a lui Jammer:

> – De ce dracu-i cuplează cineva pe unii ca tine într-o consolă ca aia? Chestia aia ar trebui să fie-ntr-un

muzeu, *tu* ar trebui să fii în şcoala primară. (*Count Zero*, p. 211)

Totuşi, ca în numeroase alte cazuri din literatura lui Gibson, „piesa de muzeu" se dovedeşte a fi mai mult decît pare şi devine esenţială în deznodămîntul romanului.

Relaţia dintre noutăţi şi relicve nu este nici pe departe unilaterală. În cărţile lui William Gibson, relicvele nu există numai ca suveniruri din vremuri trecute. Magazinul de vechituri al Finlandezului, un loc vizitat frecvent în trilogia ciberspaţiului, este plin de antichităţi tehnologice. Aceste relicve servesc drept camuflaj pentru artefacte extrem de noi. Aşa este cazul cu un program militar rusesc în „Burning Chrome", dispozitive de scanare în *Neuromancer*, biocipuri experimentale şi casete cu artă în *Count Zero*. Obiectele înşele, sau remarcele întîmplătoare ale vizitatorilor, servesc ca puncte de plecare pentru poveştile Finlandezului, care la rîndul lor ajută la prezentarea unor elemente de fundal pentru cititori.

Magazinul, cu colecţia lui de relicve fragmentare, este simulat mai tîrziu în *Neuromancer* de către o inteligenţă artificială, Wintermute, care are nevoie de acel mediu şi de imaginea Finlandezului ca de o interfaţă ca să comunice cu Case, unul dintre agenţii săi din lumea reală. În mod ironic, în romanul final al trilogiei, *Mona Lisa Overdrive*, Finlandezul însuşi se transformă într-un construct, un simulacru software al minţii şi amintirilor personajului.

Metamorfoza de la noutate la relicvă şi de aici la simulacru nu se aplică numai obiectelor de mici dimensiuni. Se aplică în egală măsură construcţiilor şi clădirilor mari făcute de oameni. Poate că exemplul cel mai spectaculos al acestui proces este Freeside, un habitat spaţial construit şi deţinut de familia plutocratică Tessier-Ashpool. În primul roman al trilogiei, *Neuromancer*, Freeside este la modă, sclipitoare, echivalentul spaţial al unei staţiuni Club Med.

Şapte sau opt ani mai tîrziu, în *Count Zero*, Freeside e abandonată, pustie, bîntuită, locuită numai de colonişti izolaţi precum Wigan Ludgate cel dezaxat şi de inteligenţa artificială la fel de dezaxată care meştereşte minunatele cutii pe care le caută Marly Krushkova şi cel care a angajat-o.

După alţi opt ani din această cronologie, în *Mona Lisa Overdrive*, Freeside a devenit o simulare în ciberspaţiu. În loc să fie un habitat real, este generată pe computer, un mediu virtual accesibil numai printr-o consolă. Pe parcursul unui interval măsurat în ani mai degrabă decît în secole

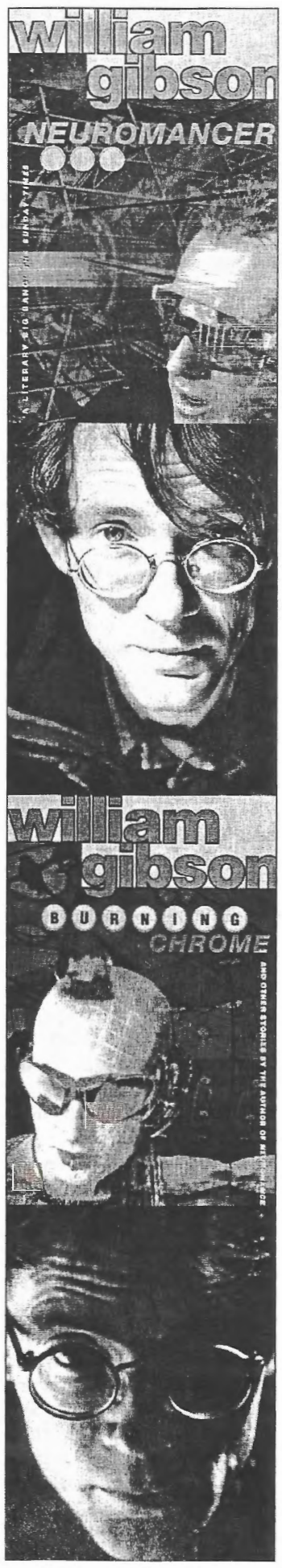

sau milenii, o construcţie făcută de oameni, de mărimea unei catedrale, a trecut de la noutate şic la relicvă bîntuită, apoi la mediu generat pe computer, o ilustrare convingătoare a ritmului alert al schimbărilor din lumea contemporană. Ca spaţiu simulat, Freeside este adecvată pentru ca marginali precum Slick Henry şi Gentry s-o exploreze în căutarea sursei necazurilor lor, pe care o descoperă în vila Straylight.

În *Neuromancer*, Freeside conţine vila Straylight, complexă, gotică, reşedinţă a clanului Tessier-Ashpool. Înăuntrul acesteia, zidurile şi podelele sînt neregulate, structura camerelor este complicată pînă la absurd, coridoarele ocolesc încolo şi încoace împrejurul altor coridoare, iar obiectele de artă sînt tratate ca nişte deşeuri. Lui William Gibson i se pare deosebit de ironic faptul că familia Tessier-Ashpool este atît de bogată şi de excentrică, încît, spre exemplu, are unul dintre montajele cele mai celebre ale lui Marcel Duchamp şi îl tratează cu indiferenţă.

„Cutia mare" a lui Marcel Duchamp este un colaj de obiecte eclectice scoase din contextul lor original şi expuse ca „artă". Deţinătorii ei fictivi, familia Tessier-Ashpool, au de asemenea gusturi eclectice, motiv pentru care montajul lui Marcel Duchamp este expus într-o galerie care conţine şi exponate de o natură foarte diferită. Un personaj secundar psihopat, Peter Riviera, deţine abilitatea de a-i face pe alţi oameni să vadă ceea ce el îşi imaginează, iar Lady 3Jane Tessier-Ashpool a pus să se facă holograme cu închipuirile bizare şi amintirile traumatice ale lui Riviera, apoi le-a adăugat la colecţia de artă a familiei. Acestea includ caricaturi ale lui Case, Molly şi Armitage, monştri închipuiţi, scene de brutalităţi şi torturi secrete comise de poliţie şi o îndepărtată amintire de canibalism din Bonn, din copilăria lui Riviera, imediat după cel de-Al Treilea Război Mondial.

Amintirie nu trebuie să fie traumatice, dar personajele lui Gibson parcurg uneori obsesiv artefacte disparate şi relicve în căutarea unei semnificaţii unitare. În „New Rose Hotel", rămas izolat într-o cameră de hotel ieftină nu cu mult mai mare decît un sicriu, protagonistul începe prin a rememora în amănunt obiectele din poşeta iubitei sale pierdute şi amintirile acţiunilor ei legate de acele obiecte, apoi îi parcurge neobişnuita listă de cumpărături.

Naratorul anonim împărtăşeşte această atitudine cu alte două personaje. Acestea par să fi trecut de la disimularea trecutului lor faţă de alţii la pierderea completă a simţului identităţii, pentru că sînt agenţi în războiul global dintre cor-

porațiile multinaționale și își schimbă frecvent locația, actele de identitate și înfățișarea. Sandii, iubita pierdută, își construiește un alt trecut imaginar în fiecare seară pe care o petrece cu personajul-narator. Vulpoiul, partenerul lui, încearcă să compenseze pierderea identității rearanjîndu-și obiectele personale.

Spre deosebire de celelalte două personaje, protagonistul nu folosește elementele de pe listă numai ca motive de nostalgie. Lista de cumpărături declanșează fragmente de amintiri care îi ajută pe cititori să reconstituie evenimentele din intrigă, iar în cele din urmă furnizează metoda prin care Sandii a îndeplinit răzbunarea unei corporații multinaționale asupra unui transfug.

Pe lîngă faptul că furnizează soluții pentru evenimente misterioase din trecut, obiectele din literatura lui Gibson oferă uneori compensații pentru traume sau alinarea suferinței psihice. În *Mona Lisa Overdrive*, Slick Henry a fost victima unor experimente într-un centru chimico-penitenciar, unde a fost supus unei simulări a sindromului lui Korsakov. Acest tratament i-a fragmentat percepția subiectivă a timpului în segmente de cîte cinci minute și îi împiedica transformarea memoriilor pe termen scurt în memorii pe termen mediu și lung. După eliberarea din închisoare, uneori are recăderi. Ca o formă de vindecare, Henry începe să proiecteze și să construiască roboți teleghidați, pentru simpla plăcere de a documenta fiecare stadiu al proiectării și construirii și de a-și aminti fiecare acțiune a sa din procesul asamblării lor.

Dacă relicvele concentrează amintiri individuale și furnizează alinarea traumelor, ele ajung și să reconstituie memorii colective și să aducă alinarea plictiselii. În *Mona Lisa Overdrive*, majordomul Petal îi arată micuței Kumiko Kanaka o jucărie holografică reprezentînd raiduri aeriene miniaturale asupra Londrei. Chiar dacă, atunci cînd a fost fabricată, aceasta era o jucărie foarte costisitoare și sofisticată, acum zace uitată într-un conac, împreună cu arme de foc și reviste pe care nimeni nu le-a atins de zeci de ani.

Artefactul a fost proiectat inițial spre a fi distribuit pe piață la sărbătorirea unui secol de la sfîrșitul celui de-Al Doilea Război Mondial. Pe moment, totuși, Kumiko îl vede doar ca pe o relicvă potrivită pentru o țară care-și tratează toate relicvele cu nostalgie și ca pe o metodă utilă pentru atragerea turiștilor.

La fel ca fluxul constant de obiecte și fragmente care curge prin viețile personajelor lui William Gibson, înseși cărțile lui au început ca noutăți. Primul roman al lui Gibson, *Neuromancer*, a stîrnit un interes enorm și a cîștigat nu mai puțin de șase premii literare majore. Întrucît combină arta experimentală, cultura populară, tehnologia și extrapolarea socială, literatura lui Gibson a devenit obiectul unor dispute aprige și sursă de inspirație pentru muzică tehno, videoclipuri sau lucrări academice.

Larga popularitate a cărților a condus de asemenea la un efect secundar nedorit. Uneori, acestea apar pe Internet ca simulacre electronice pirat. William Gibson comentează cu amărăciune în jurnalul său web că o condiție pentru ca romanele să fie scanate și oferite gratuit pe Internet este că mai întîi trebuie să fie best-seller în ediție tipărită.

Dar edițiile electronice neautorizate nu sînt singura formă în care romanele discutate aici sînt disponibile. În mare măsură, precum obiectele și locurile menționate în acest eseu, cărțile lui Gibson s-au transformat adesea în relicve și au sfîrșit ca obiecte ale nostalgiei cumpărate contra unor prețuri prohibitive la licitații.

Examinînd aceste cazuri individuale, am văzut că în cărțile lui William Gibson obiectele apar ca noutăți, relicve sau simulacre. Ele apar uneori în două sau chiar în trei dintre aceste stadii în diferite romane sau nuvele și îndeplinesc o varietate de funcții. Declanșează amintiri, stîrnesc nostalgie sau furnizează indicii pentru rezolvarea misterelor, alinarea plictiselii, material pentru creația artistică sau chiar o cale de scăpare de traumă și suferință. Aceasta se aplică obiectelor mici, precum consolele de ciberspațiu, locurilor ca magazinul Finlandezului, sau structurilor mari create de oameni, precum habitatul Freeside sau vila Straylight. Cu abundența lor de asociații, ele formează un fundal bogat pentru literatura lui Gibson, „marea de bunuri aruncate pe care plutește secolul nostru". (*Burning Chrome*, p. 118)

Opere citate

1. William Gibson, *Neuromancer*, Ace Books, New York, 1984;
2. William Gibson, *Count Zero*, Ace Books, New York, 1987;
3. William Gibson, *Burning Chrome*, Ace Books, New York, 1987;
4. William Gibson, *Mona Lisa Overdrive*, Bantam Books, New York, 1989.

valANTIm
(pseudonimul lui **Laurențiu Turcu**)

• Născut la 10 martie 1949 la Hisiaș, județul Timiș, a absolvit Arhitectura la Timișoara (1976) și Biochimia în cadrul Catedrei de Genetică de la Université Libre Bruxelles (Belgia, 1993). A debutat cu versuri în revista *Familia*, iar în 1971 a publicat un volum de versuri intitulat ***Efigii***. A debutat în F&SF în 1987, în fanzinul *Paradox*, cu povestirea **O oază în deșert**. Între 1990 și 1994 a locuit în Belgia, debutînd din nou, de astă dată în limba franceză, cu povestirea **La reine de trefle**, în *Xuense*. A colaborat la diverse publicații din Belgia (*Xuense, Phenix*), Franța (*Revue de l'imaginaire, Miniature, SF-Sud, Micronos*) și Canada - Quebec (*Obscure*). După întoarcerea în țară a publicat proză, traduceri și articole diverse în *Orizont, Orient latin, Astra, Art Panorama, Ficțiuni, Helion, Paradox, Jurnalul SF, Anticipația* și *Almanahul Anticipația*, precum și în diferite fanzine, sub pseudonim sau sub numele său propriu. A publicat articole teoretice despre fenomenologia paranormalului și a susținut, în anii 1996-1997, o rubrică permanentă în *Univers Paranormal*. A fost redactor al *Jurnalului SF* (1995-1997) și unul dintre redactorii fondatori ai seriei de antologii *Ficțiuni*. În *Almanahul Anticipația* 1998 a publicat o *Antologie francofonă* - o parte dintre traducerile povestirilor selectate aparținîndu-i. Membru al ARSFan începînd din 1994, a fost, în perioada 1995-1996, secretarul acestei asociații. În 1993 a aderat la INFINI (Asociația Francofonă a profesioniștilor Imaginarului). Palmaresul său însumează 15 premii la concursuri și convenții naționale, între care se disting Premiul Editurii Athena în 1996 pentru povestirea **Trei asasinate, cinci dimensiuni, apoi APTERO** și Premiul Editurii Dacia în 1999 pentru nuvela **Egonautul**, ambele texte fiind cuprinse în sumarul volumului ***Lumile lui Unu*** (în curs de apariție la Editura OMNIbooks, în îngrijirea Antuzei Genescu), o carte pe care Laurențiu nu a mai apucat să o vadă publicată, pentru că, la 26 septembrie 2002 s-a stins - discret, așa cum a trăit - măcinat de o grea suferință. Cel de-al doilea volum, programat să apară în 2005, va fi intitulat ***Un vis pentru doi*** și va completa integrala prozei sale F&SF.

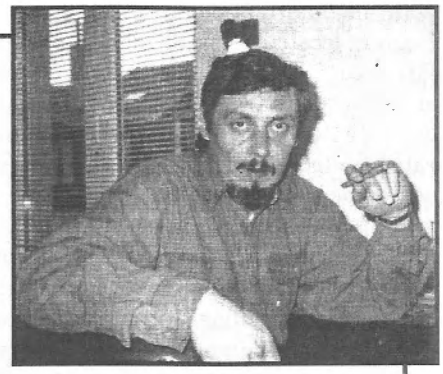

valANTIm : *Egonautul*

Lui Roberto Quaglia[1], și altor păsări...

Moto: „Oglinzi! Nimeni încă
n-a putut spune ce sînteți voi,
în sinea voastră."
(Reiner Maria Rilke)

Cînd te naști într-o zi de august, e ca și cum ai veni pe lume în concediu. Este o lună pustie. Singura a anului. Lipsesc tocmai sufletele care animă tumultul străzilor. Augustul parcă nu ar aparține acestei lumi. Într-un fel, seamănă cu un orologiu oprit, unde timpul se supune altor reguli. Alcătuiește o singură zi, nemăsurat de lungă. O provocare.

Nu știu dacă lucrurile se petrec deopotrivă și în alte locuri. Pot să vorbesc numai despre Mafalda, orășelul meu natal, înfundat între colinele Del Frentani. Capitanații din împrejurimi îi spun, cu oarecare sfială, Tra-le-Gobbe[2], ocolindu-l cînd pot. Pentru ei este un loc ciudat. Dimineața, cînd umbrele prelungi ale cocoașelor de rocă stearpă își aruncă negrul de catran peste casele albe, apare și mai ciudat. Devine straniu. Fiorii beznei te furnică. Mie mi s-au strecurat printre celule de nenumărate ori pînă m-am obișnuit. Mă întreb ce ar simți un străin, cît ar putea el să vadă din ceea ce este cu adevărat Mafalda. L-ar zări, bunăoară, pe Gobbo[3] Paralli, în pîcla de dinaintea răsăritului? Nu sînt sigur. Nimeni nu știe cine (sau ce) este el, altceva decît o arătare. Nici cei mai bătrîni. „Cînd a venit?!" se miră dacă îi întrebi. „Nu cred să se fi gîndit cineva la asta. Toți ne trezim cu el. Pînă și negura vremii l-a uitat."

Oamenii de aici sînt buni și înțelegători. Nu-și bat capul prea mult cu asemenea lucruri. Au altele. Numai ologul cerșetor (veteran al războiului lui Mussolini) – un bătrînel fără casă, pe care îl găsești zi și noapte pe stradă, stînd cu ochii ațintiți la coline, așteptînd răbdător să audă clinchetul de bănuți căzînd în cascheta gri – pretinde că știe. Dacă îl întrebi, îți arată cu degetul capătul lor dinspre apus și te întreabă:

— Nu vi se pare că de acolo lipsește ceva? Arată ca o prăpastie. După legea firii, ar trebui să mai fie o cocoașă. Numai una! Ultima. Dar nu e... Nu vi se pare?!

Abia apuci să dai din umeri. Cu vocea domoală, adaugă tărăgănat:

— Uneori..., noaptea..., totuși..., o zăresc...

Te întrebi ce vrea să spună. Colinele sînt formațiuni naturale, nu fantome! Te uiți la el nedumerit, îi vezi privirile, înțelegi că așteaptă să-i arunci o monedă..., mai multe, cum te lasă inima, ori cît de curios ai devenit. Cauți grăbit prin buzunare, găsești bănuții, apoi: clinc! Sunetul lirelor e melodios. Limba i se dezleagă, îți vorbește ca unui prieten.

— În nici una din diminețile acelea, cînd o zăresc, Paralli nu e în oraș. În nici una! Iar colina, aflată în locul unde acum se vede rîpa, are forma cocoașei lui. Ca o *parallighe*. În dialect înseamnă „bob de rouă", explică bucuros. Vi se mai pare întîmplător numele pe care îl poartă?

(1) *Quaglia:* prepeliță, în italiană *(it.)* - *n.a.*

(2) *Tra-le-Gobbe:* Între Coline *(it.)* - *n.a.*

(3) *Gobbo:* gheb, cel care are un gheb, cocoșat *(it.)* - *n.a.*

Nu-l poți contrazice. Nu-i poți spune că minte. Nu ai de unde să știi. Am aflat că, în vremurile cînd Mafalda era doar un cătun, oamenii îi spuneau ghebosului „lacrimă de viață". E o metaforă frumoasă pentru roua dimineții, iar, pusă lîngă vorbele bătrînilor („pînă și negura vremii l-a uitat"), povestea ologului pare să fie adevărată. Eu o cred. Nu știu însă pe ce motiv i s-au îndatorat străbunii cu vorbe atît de frumoase, ori ce anume a făcut Paralli pentru ei ca să le merite recunoștința. Nici cerșetorul nu știe. „O fi fost altfel atunci, o fi fost și el om", zice sfios și îngăduitor. Apoi, din priviri, o umbră tainică de milă alunecă de-a lungul piciorul care îi lipsește. „Nici eu n-am fost așa", pare să gîndească.

Dacă ghebosul a fost om vreodată nu mai contează, atîta vreme cît nu mai e. Capitanații îl cred diavol, dar se înșeală. Numai eu am ajuns să aflu (desigur, cînd era prea tîrziu) ce este cu adevărat Paralli. O cîrtiță a timpului, asta este! Una fără urmași, iar gîndul nu-i dă pace, îl macină mărunt. Din apăsarea lui i s-a format și ghebul. Pentru tărîțe!

Îl urăsc. Pe cît de mărinimoși au fost cu el strămoșii, alintîndu-l cu vorbele acelea frumoase, pe atît de crud s-a dovedit a fi el cu mine. Adevărul nu face întotdeauna plăcere, însă important este cînd și cum îl dezvălui. Uneori ar fi mai bine să nu o faci. Naște întrebări. Strecoară incertitudini, implîntă obsesii. În cele din urmă ajunge să doară. Poate lăsa urme pentru toată viața. Așa a și fost... Paralli mi-a ciuntit copilăria.

Eram fraged, necopt, fără minte, un puber cu visurile împrăștiate între zi și noapte. Să nu-și fi dat seama că era prea devreme? Vorbe goale, numai a neghiob nu arată! Sînt convins că a făcut-o dinadins. A pîndit clipa cînd îndoielile de sine au început să mă bîntuie, cînd am ajuns să mă întreb cine sînt, și atunci n-a pregetat să mă prindă în mrejele lui ca să mă împiedice să aflu. Urmărea un scop, altfel nu mi-ar fi strecurat printre ele și neîncrederile unui suflet străin, aruncîndu-mi-l momeală. Aroma rădăcinilor de nard e puternică, te îmbată. Mai ales tocată mărunt, ca... tărîțele!

Începutul e prea îndepărtat ca să îl pot preciza. Nu știu cîți ani aveam. Doar faptul că s-a petrecut într-o lună de august e sigur. Mi-a rămas în memorie felul cum au decurs lucrurile și mirosul proaspăt, de rouă pe frunze, eliberat din beznă de răsăritul soarelui. Într-o asemenea dimineață, cînd îmi sorbeam cafeaua pe terasă, ghebul lui s-a format din ceața bobilor de rouă chiar sub privirile mele. Îl vedeam bine în lumina curată, dar numai pe el, fără umbră. Nu degeaba era numit arătare.

Mi-a spus cu miere de viespi și cu mirare prefăcută în glas:

— Ohooo, tinere augustin! Oare să te fi găsit atît de aproape? Și atît de curînd?! Am așteptat umil, vezi bine, să te pot întîmpina întîiul, cezarule-zeu! Inima îmi spunea că, odată și odată, tot vei ajunge să te plictisești în Olimpul grecilor și să fii din nou atras de cele lumești. „Ave Caesar!" îți spun, deși vremurile s-au schimbat, precum singur te vei convinge. Dintre cei pe care i-ai avut în preajmă, numai eu, Parallius, am aflat cum să înșel timpul ca să rămîn în lume pe lîngă veșnicia ta divină. Ți-am fost întotdeauna umbră și sfetnic. Îți voi fi la fel, din nou, acum. Te-ai întors tînăr și preajma mea îți va fi cu trebuință și folos.

Cînd a pronunțat cuvîntul „umbră", i-au strălucit ochii. A fost un licăr cum nu mai văzusem, roz, ca petalele trandafirilor pentru baie – o culoare penibilă, întotdeauna îmi lasă gust amar în gură. Discursul însă m-a încîntat.

— Mie mi te adresezi? l-am întrebat făcîndu-i jocul. Îmi plăcea.

Ochii i-au strălucit iarăși, însă licărul lor s-a schimbat, a devenit dintr-o dată verde. Era sublim. Am crezut că știe să citească gîndurile. Arborase exact culoarea mea dragă, verdele-oliv, puțin pastelat. Nu știu cum a reușit să facă astfel încît o nuanță pală să lumineze atît de puternic. M-a învăluit. Mi-a pătruns în suflet.

— La tine, vestitule Caligula, cezarul meu!

Atunci am auzit pentru prima oară numele.

Era nefiresc să mă înfurii, totuși așa s-a întîmplat. Undeva în meandrele inconștientului meu, ceva fusese atins și deschis. Poate numai întredeschis, totuși bruscat, altfel n-aș fi răbufnit, scumpindu-mă la vorbe:

— Neghiobule! Ai uitat cum să te porți?

Îmi desprinsesem mîna de pe toarta ceștii de cafea și am făcut o voltă în aer, cu primele trei degete împreunate și întinse. Mult mai tîrziu aveam să aflu că, în acele vremuri unde, cu vorbele-i prefăcute, chiar el mă adusese, gestul însemna o poruncă de a biciui persoana desemnată. Pe loc, Paralli s-a risipit în ceața dimineții, la fel cum tot din ea apăruse. Mi s-a părut că aud ecoul unui rîs înfundat, mai curînd un chițcăit, așa cum faci atunci cînd vrei să îți reții bucuria. Scoți sunete scurte, aproape șoptite, crezînd că numai tu le auzi.

Am oftat și sentimentul de mînie a dispărut o dată cu expirația. După alte cîteva clipe m-am trezit hohotind pe terasă de unul singur. Eram încă prea imberb ca să-mi dau seama cîtă viclenie stă ascunsă în ghebul lui. N-a mai venit cîteva zile. Ca să uit, desigur, iar cînd a apărut din nou, a făcut-o exact la vremea de dinainte de trezire.

Încleiați de somn, nici ochii nu-i puteam deschide. Mi s-a părut că visez auzindu-i glasul repetînd vorbe dulci, unse cu aceeași miere de viespi. Visul a continuat cîteva luni, reluat de fiecare dată exact din locul în care încetase ultima oară, uneori chiar de la jumătatea unui cuvînt, neajuns să fie rostit pe de-a-ntregul. Nu pot ascunde că mi-am dorit, și că m-am străduit, să învăț cînd anume să mă trezesc. Aproape reușisem, îmi lipsea probabil o singură lecție. Ultima. Sînt sigur că Paralli și-a dat seama, altfel n-ar fi dispărut iarăși din mintea mea timp de o săptămînă întreagă. Aș minți spunînd

că m-am bucurat. Dimpotrivă, mi-a lipsit. Devenisem, într-un fel, dependent de visele lui. Pe celelalte le uitam de cum deschideam ochii. Ori le ignoram?

A reapărut în plină zi, tocmai înainte de a-mi face siesta. Eram lungit în hamac, iar el de undeva, de jos, mi-a oferit drogul spunînd un singur cuvînt: „Cezarule!". M-a acoperit cu plasa lui țesută dibaci, însă cu ochiuri prea mari, mai mari decît ale hamacului. Și-a dat seama imediat. A spus:

— Nimic nu alungă mai grabnic mîhnirea decît o cură cu elleboră din Anticyra. *E bună pentru cap și pentru limpezirea minții* – și-a întărit noema cu glasul schimbat, foarte asemănător cu al meu, deși reieșea că citează din spusele împăratului.

— Prostii, bați cîmpii, gheb netrebnic! m-am răstit, apoi am rîs cu poftă, amuzat de prefăcătoria lui. Îmi place vocea ta, cum o preschimbi, ca un cameleon alexandrin la pîndă după pradă zburătoare.

— Vezi? Ești la fel de iute la mînie și la fel de nesocotit în vorbe ca El, a schimbat mierea de viespi cu miere de albine. Nu există nici o deosebire între voi, și așa a fost de cînd te-ai născut. Însăși mama ta a rostit aceleași cuvinte ca Agrippina, mama Lui: *„Am zămislit o ființă slabă, fricoasă, bolnavă, de pe altă lume..."*.

— „...de pe altă lume...", zici. Atunci, spune-mi, calic a-tot-cunoscător, de pe care?

— Toate la rîndul lor... – a modelat unul dintre faguri în coadă de pește și a dispărut dibaci, înainte să-i azvîrl papucul de casă în cap, să-și limpezească mintea, dacă nu cu altceva, măcar cu erzaț de elleboră.

Numai Paralli apare și dispare cînd vrea. Eu nu am de ales. Trebuie să rămîn. Cel mai greu îmi este în damnata lună de concediu, augustul cînd am venit pe lume. Sînt sortit să îmi petrec fiecare aniversare singur, rătăcind prin universul minții, departe de cel fizic, unde mă aflu, pustiu pînă în luna septembrie. Vagabondajul pare un lucru simplu, dar, de fapt, este o meserie. Dacă nu o cunoști, e mai prudent să nu te aventurezi, pentru că, o dată intrat în teritoriul gîndurilor, ele te schimbă cum vor. Se strecoară în conștiință și rontăie. Cioplesc forme ciudate, de care nu mai scapi. Bunăoară, eu am rămas cu preocuparea obsesivă de a-mi cunoaște identitatea, după ce am aflat că fiecare om are un ego. Deși l-am căutat, nu l-am găsit. Știu atît de puțin despre mine! Totul se reduce la ceea ce simt, adică la un bulgăre de senzații confuze amestecat cu arome și culori imaginare. Să adaug și faptul că aromele devin cîteodată duhori, iar culorile persistă numai în nuanțe terne, de putreziciuni sau de spaime? Nu știu dacă e valabil pentru toți, nici măcar pentru augustini. Acesta e lăuntrul, întunecat, greu de pătruns.

Ceilalți mă văd, pe cînd eu nu-mi pot da seama cum arăt. Cum să cred inepțiile lui Paralli? Nu, nu le cred, însă mă inhibă. Presupun că tocmai pornind cu handicapul acestor chinuri intime s-a alcătuit din ele interesul, devenit obsesie, pentru oglinzi. Întrebările de dinainte au o importanță mai pragmatică pentru că le asociez soartei (sau destinului – dar acestea nu au nimic în comun cu numele orășelului meu natal, Mafalda). „Complexul Caligula" acționează astfel încît, fără să fi aflat încă cine sînt, vreau deja să știu cine voi fi. *„Predestinarea e una dintre legile fundamentale ale naturii"*, citisem undeva. Eu o consider o artă.

Am început prin a mă imagina după felul în care mă descriau ceilalți. O făcusem de nenumărate ori, și de fiecare dată am obținut altă imagine. E de la sine înțeles că le-am asamblat pentru a forma una singură, iar ceea ce m-a mirat, cînd am reușit să o încheg, a fost faptul că în ea nu regăseam senzațiile mele despre mine. A fost, totuși, ușor să le asociez și pe ele, formînd:

IMAGINEA MENTALĂ

Am fața asimetrică. Ochiul stîng este mai sus decît dreptul, iar sprîncenele urmează panta inversă a unei coline, în același sens cu buzele. Doar nasul pare să se afle perpendicular pe orizontala percepută cu simțul organelor de echilibru. Un nas acvilin („ca al lui Caligula" – persiflează ghebosul Paralli). *Forma capului e ovoidală, puțin deformată, puțin turtită, semănînd oului așezat pe masă de Columb* (aspect la care același Paralli face aluzie, accentuînd un sens anume cînd citează vorbele Agrippinei, mama lui Caligula, după ce și-a născut pruncul: „Ai capul țuguiat. Ce-o să iasă din el cînd vei fi mare?..."). *Ciudat, nu?, acest mod de a compara ființe vii cu altele, trecute... Din fericire, privirile lui rămîn oarbe în fața simțămintelor, a trăirilor sau a gîndurilor, altfel ar da negreșit un răspuns la întrebarea Agrippinei.*

Eu, dimpotrivă, îmi percep informația genetică și structura intimă ca fiind de tip felin. Sînt la fel de suplu (ghebosul continuă să repete, intonînd îngîndurarea mamei: „O ființă slabă, fricoasă, bolnavă..., de pe altă lume", la care îi răspund ironic: „Vorbe goale!"), *am aceeași acuitate a instinctelor, aceeași voracitate necesară în anumite momente. Adulmec, atac, mă apăr, la fel cum mă dedau la hîrjoneli sau mă las mîngîiat. Aș putea fi o panteră domestică. Nu glumesc. Una neagră.*

Asimetria feței o simt numai cînd mă spăl. În timp ce degetele mîinii drepte îmi ating sprînceana, cele de la mîna stîngă sînt încă pe frunte, apoi, după ce ajung și ele pe sprînceana din partea lor, celelalte coboară deja în orbită, însă tot ochiul stîng îl ating înaintea dreptului. Apoi le împreunez pe coama subțire a nasului, mă întreb dacă și Caligula făcea la fel, apoi rîd, pentru că nu am de unde să știu dacă și fața lui era asimetrică.

Abia după ce m-am mutat la Roma pentru studiile superioare, am avut o oglindă în sala de baie, în care să mă uit și să văd:

IMAGINEA DIN OGLINDĂ

După cîtă transpirație îmi acoperise corpul în vreme ce amenajasem apartamentul, primul lucru a fost să mă spăl. Partea ciudată – doar mă priveam pentru prima oară – era că ceea ce simțeam eu nu corespundea cu gesturile văzute în oglindă. Acolo, mîna stîngă era cea care atingea prima sprînceana, iar dreapta, ochiul! Mi se părea că privesc pe altcineva, un *altul*, mult mai inestetic decît mine, așa cum mă simțeam. Inestetic, dar nu și asimetric! am observat. Explicația putea fi că vedeam invers decît percepeam cu palmele, ca și cum m-aș fi uitat cruciș. Mi-am amintit că Socrate, la vremea lui, îi sfătuia pe tineri să se privească în oglindă ca să se poată îndrepta, prin virtute dacă erau urîți, iar dacă erau frumoși, să-și păstreze perfecțiunea, păzindu-se de viciu. Caligula trăise cu aproape trei secole înaintea lui, însă ar fi fost o inepție să îmi imaginez că nu făcuse gestul: băile din palatele lui aveau oglinzi de jur-împrejur! Mă întrebam cum s-o fi văzut, frumos sau urît? *Chiar... sașiu, de ce nu?* gîndesc. Păcat că

nu știam. Istoricii sînt meșteri iscusiți în măsluirea adevărului, dar e treaba lor, nu de la ei așteptam răspunsul. Ignoranța mea se datorează ghebosul și toanelor lui. Năpîrca! Ar merita să-l biciuiesc pînă îi țîșnește sîngele, să îl aud cum urlă, cum nechează ca o iapă înainte de sosirea la potou. Abia atunci, prăbușit de istovire, ar scoate din cocoașa-i furată (cum pare să fie, dînd crezare vorbelor ologului) tainele știute numai de el. Abia atunci mi le-ar spune.

În ziua următoare m-am dus pe Palatin. Am ajuns înspre seară, cînd soarele varsă o lesie de lumină, portocaliu-roșiatică, înșelătoare, prefăcută, ca vocea ghidului sicilian. Ne-a condus (eram mai mulți turiști) pe drumul care tăia templul zeilor Castor și Pollux, printre statuile lor, înspre cea a lui Caligula.

— A fost executată în anul 38 p. Ch., cînd s-a proclamat zeu, ne-a explicat. Era la începutul perioadei lui despotice, avea doar...

Nu i-am mai ascultat perorația pseudo-istorică, fiind concentrat asupra unui amănunt care numai unui profan nu i-ar fi sărit în ochi: capul Caligulei, ornat cu lauri, nu era cioplit din aceeași marmură gălbuie cu a corpului pe care fusese clonat.

— Statuia este a lui Narcis, am intervenit, amintindu-mi frînturi din sporovăielile lui Paralli. A fost adusă din Ellada, însă are o vechime mult mai mare. Nici capul Cezarului nu pare a fi cel original, din anul 38.

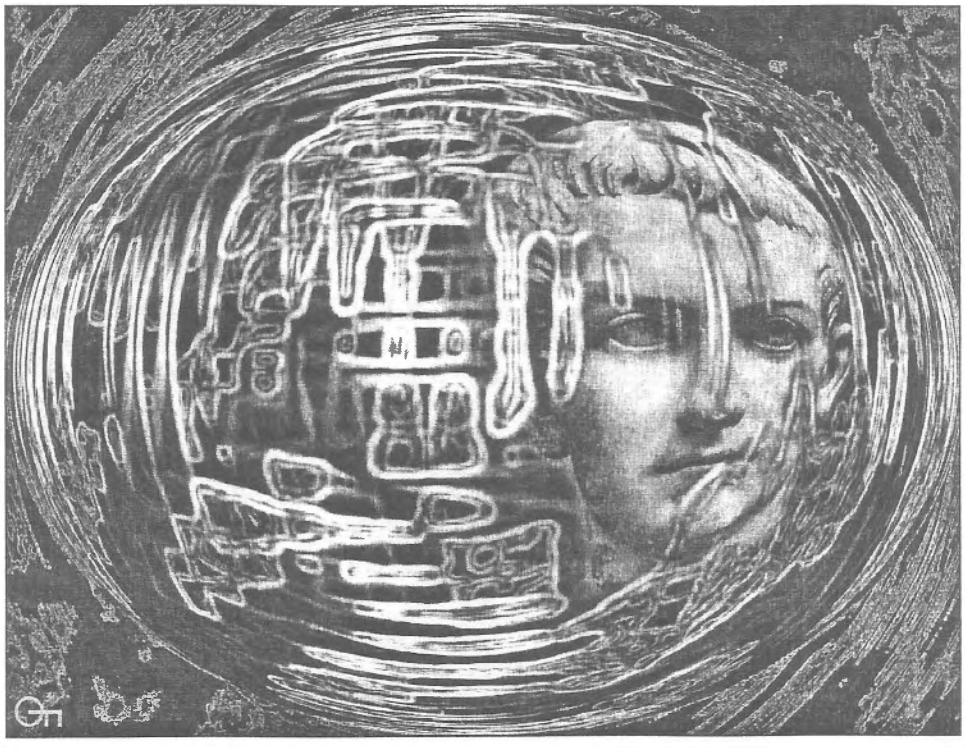

În vreme ce ghidul sicilian se străduia să acopere spusele mele fredonînd o cantonetă cefalonă, la colțul din dreapta statuii lui Castor, mai precis în spatele postamentului, am zărit, răsturnat, un alt cap.

Mi s-a părut a fi al lui Narcis, însă nu era originalul, „decapitat" pentru a face loc celui al Germanicului.

— Desigur, domnul are partial dreptate, interveni stînjenit sicilianul. Există însă unele detalii...

La plecare, înainte să-l acostez eu, a făcut-o el.

— Domnule, știți..., acesta este un loc vizitat de turiști. Intervențiile dvs. ar fi putut să-i deruteze. De fapt, ce vreți?

— Capul lui Caligula. Originalul!

Speram să mă considere nebun vorbindu-i astfel, cum ar fi făcut orice capitanat din împrejurimile Mafaldei. Sicilianul însă a privit prin mine, apoi împrejur, căutător. În lumina descărnată a amurgului părea sincer disperat că nu-mi poate îndeplini dorința... L-am înțeles. Cu o bancnotă de zece dolari, am aflat că, dacă voiam neapărat să văd adevăratul chip al lui Caligula, trebuia să merg la Muzeul Arheologic din Veneția.

N-am stat pe gînduri. A doua zi – era într-o vineri, la ora cînd ceasurile mecanice anunțau prînzul cu melodii cadențate pe corzi – am găsit, în colțul cel mai retras al sălii albastre, bustul sculptat în marmură al Împăratului. Primul sentiment (care m-a învăluit ca o togă) a fost tristețea că nu puteam să-i văd privirea – sculptorii antici nu dădeau atenție unor asemenea detalii, șlefuiau doar globii oculari, după obiceiul grecilor, de la Homer încoace. Am bombănit o vreme, îngînînd cîntecul ceasurilor, apoi i-am studiat figura și am măsurat-o, aplecat cît ajungeam peste bariera corzii din mătase împletită. Nu m-a surprins că avusese o față simetrică, pe cît de posibil e un asemenea lucru la oameni. Altceva mi-a atras atenția: luată în ansamblu, figura lui semăna cu cea pe care o văzusem în oglinda din baie! Gîndul m-a amuzat cîteva clipe. Negăsind explicația, am pus-o pe seama acestor obiecte care acum mi se păreau niște ordinari „măsluitori de chipuri". Pentru mine, oglinzile însemnau cu totul altceva. Eram sigur că, dacă ajungi să le afli secretul, îți dezvăluie nu numai forma, ci și ceea ce ascunde ea. Astfel, am făcut o adevărată pasiune pentru ele.

După întîmplarea din Veneția, lucrurile s-au schimbat. Au început să mă atragă cele retrovizoare, de la autoturisme. Acestea nu se sfiau. Măsluiau fățiș, corect, după legile fizice. Erau, practic, oglinzi în oglinzi. Îmi ofereau imagini diferite și puteam să le asociez *ego*-urilor pe care mi se părea că le simt în mine. Nu mai trebuia să scormonesc după ele în spatele formei.

Cei care mă cunosc nu mă condamnă. Acceptă că motivul acțiunii mele este să îmi aflu identitatea, să o desprind de cealaltă, brodată de Paralli. Aspectul delicat constă în faptul că ei nu-mi înțeleg ardoarea, însă, amabili, cel puțin o dată pe an, la sfîrșitul lunii iulie, înainte să plece în concediu, ori la începutul lui septembrie, după ce s-au întors, îmi dăruiesc cîte un exemplar – găsit cine știe unde – în semn de „La Mulți Ani!". Sînt foarte drăguți. Păcat că nu pot să mă ajute, cu toate că își dau silința. La urma urmei, nici eu nu știu dacă ceea ce caut există.

*

Anul acesta nu am primit nimic. Nici nu m-am dus să caut. Mi-am amintit că după ce absolvisem studiile superioare, trecînd pe lîngă un magazin de antichităţi, am cumpărat o oglindă care, în plus, avea şi nume (tocmai această găselniţă de „comerçant" mi s-a părut atunci că îşi merită preţul). Îi zicea Grenhim. Întîmplarea a făcut să am alte treburi în ziua aceea, apoi am uitat de ea.

Nu ştiu de ce mă întreb dacă într-adevăr eu „mi-am amintit" de oglindă în ajunul acestei aniversări. Continuu să mă îndoiesc. Să fi fost un presentiment? Îmi vine în minte că ar fi putut să fie altceva: o secvenţă declanşată de soartă, obsesia mea din tinereţe, inoculată de Gobbo Paralli. Un avertisment, sau o încercare, eventual o altă momeală cu aromă îmbătătoare, din rădăcini de nard. Am găsit-o în camera oglinzilor. Era împachetată, aşa cum o cumpărasem de la negustorul de antichităţi, iar jos, în colţul din dreapta al hîrtiei de ambalaj, cineva notase:

OGLINDA GRENHIM

În seara aceea, după cum intuisem, lucrurile aveau să se schimbe. Mai întîi, abia am reuşit să o despachetez. Apoi, cînd mi-am aruncat ochii pe suprafaţa lucioasă, m-a apucat rîsul: imaginea din oglindă se strîmba la mine. Eu rîdeam, iar cel pe care îl vedeam şi care, normal, ar fi trebuit să fiu eu se strîmba! Mi-am pipăit reflex obrazul. Pielea îmi era netedă şi destinsă, cu mici cute arcuite împrejurul buzelor şi cu pometii ridicaţi din cauza rîsului. Nici urmă de strîmbătură! Mi-am dat seama că imaginea nu era a mea, ci a altcuiva. „Dar a cui?"

Gîndul a sunat ca un semnal de alarmă făcîndu-mă atent la ceea ce se petrece. Am văzut cum grimasele celui din oglindă deveneau tot mai stranii, cum fizionomia i se schimba, trăsăturile feţei pierzîndu-şi treptat aspectul uman. În cele din urmă, chipul pe care l-am văzut – cu excepţia nasului acvilin şi puţin atrofiat – părea o plăsmuire a minţii lui Goya în momentele sale de delir. Imediat, m-a pătruns un puternic miros de nard, iar gîndul mi-a zburat la Paralli. „Găselniţa" cu numele i se potrivea de minune. Regretam că l-am bănuit pe „comerçant" de astfel de trucuri pentru a-şi plasa marfa. *„Săracul de el, probabil nici nu ştie că, o dată cu oglinda, mi-a vîndut şi o iluzie cu gust de aventură!"*

— Te înşeli, ex-amice! vorbi imaginea. Te priveşti chiar pe tine, cel care ai fi devenit dacă te-ai fi uitat în oglindă imediat după ce ai luat-o. Te interesa cine vei fi, nu? Iată! Un Grenhim, o fiinţă veşnică... E păcat că nu ai învăţat cum să lucrezi cu timpul. Acum, ceea ce vezi este doar ceea ce ai fi fost! Normal, aşa trebuia să se întîmple, numai că acum este prea tîrziu. Doar un OM îşi face soarta cu mîna lui!

A lăsat o pauză, timp în care am observat că şi el e sașiu.

— Ţine minte! Pentru altădată..., m-a avertizat.

Faptul că se uita cruciş m-a făcut să accept ideea că ceea ce îmi închipuiam a fi iluzie nu excludea probabilitatea de a se dovedi realitate.

— Pentru altădată, spui? Nu ştiam că soarta e o probabilitate.

— Nici nu e! Aşa ţi-a fost sortit, să nu devii Grenhim, şi totuşi să afli.

— Un avertisment, cu alte cuvinte...?!

— Mai curînd un tîlc, mă corectă.

— Ştii cumva care anume e, şi pentru cînd, „altădată"? am insistat.

Nu mi-a răspuns, lăsîndu-mă să înţeleg că şiretlicurile erau inutile.

— Cum tot nu mi-a fost dat să devin Grenhim, spune-mi măcar ce altceva voi ajunge.

— Nu sînt eu soarta, dacă la asta te-ai gîndit. Probabil vei continua să te cauţi în imaginile din oglinzi. Ţi-ai dat seama că forma ascunde esenţa, dar încă nu ştii cum să pătrunzi pînă la ea. Ai putea să afli. Cu timpul... Vînzătorul tău de antichităţi o are acum pe cea a lui Caligula. S-ar putea să îţi convină. Numai să nu ai din nou surprize...

— Am studiat figura lui Caligula, m-am înverşunat Am văzut cine am fost! Nu toate oglinzile arată viitorul.

— Şi trecutul e o alternativă... (Mi s-a părut, ori insinuase?)

— Cum sînt eu pentru tine, nu? am replicat.

— Nicidecum! Tu ţi-ai irosit şansa. Ai fost ignorant şi ai căzut în capcana lui Paralli, dorindu-ţi, ca el, veşnicia. Voiai să fii ZEU! declară pe un ton imperial[4], fără drept de replică, oferindu-mi în schimb efectul elleborei de Anticyra, asociat cu mirosul îmbătător de nard. Cel puţin pentru o vreme, adăugă, vei rămîne un simplu...

Vocea i se curmă, o dată cu dispariţia imaginii. Suprafaţa oglinzii redeveni opacă, de culoarea şi grizajul perlelor gri. Părea un simplu ecran de televizor.

A făcut de mai multe ori aluzie la timp, am remarcat. Şi Paralli, şi el ştiu să-l mînuiască. Mi-a trecut prin minte ideea nebună că amîndoi ar putea fi călători temporali, mai mult sau mai puţin pricepuţi, depinde. Dar eu? Ce îmi rezervase mie ghebosul să devin? Ori, să rămîn...

— Un veşnic căutător de sine, am încheiat fraza Grenhimului, însă în minte îmi răsuna, cu intonaţia şi cu timbrul vocii lui, un alt cuvînt: „egonaut"!

Bizar... Asemenea expresii nu fac parte din vocabularul meu. Atunci?! Poate era tocmai ceea ce nu a mai apucat să spună cel care aş fi fost.

Cred că întîmplarea m-a afectat mai serios decît îmi dădeam seama, altfel nu m-aş fi dus în dimineaţa următoare la acelaşi magazin de antichităţi de unde cumpăra-

(4) Aluzie la împăratul Caligula, care a impus Senatului să îi decerne calul zeu. - *n.a.*

sem oglinda... vorbitoare. „Comerçantul" m-a întîmpinat ca pe un vechi client. Probabil era evreu.

— Presupun că domnul a fost mulțumit de prima achiziție, altfel nu m-ar vizita din nou...

Avea un glas îmbietor. Nu avea de unde să știe că eu venisem hotărît să cumpăr cealaltă oglindă, despre care aflasem.

— Aveți o intuiție perfectă, l-am asigurat. Sînt convins că numai în magazinul dumneavoastră aș putea găsi obiecte atît de... speciale (nu găsisem un alt termen mai adecvat). Mă interesează tot o oglindă, una, dacă s-ar putea, încă și mai deosebită decît prima.

— Norocul vă surîde, domnule...

— Celli. Carmino Curzio Celli.

— Încîntat de cunoștință! Dacă îmi permiteți, vă voi nota numele. Clienții mei obișnuiți sînt turiștii. Cumpără și pleacă. Rareori...

— Chiar vă rog! l-am întrerupt.

În timp ce el scria, m-am uitat pe pereți după oglinzi. Nu era expusă nici una. Totuși, dacă a spus că norocul îmi surîde, m-am liniștit. O clipă mai tîrziu, scotea de sub tejghea un etui din piele.

— Înăuntru se află o oglindă de mînă, îmi explică deschizînd clapeta. E un obiect unic. Doar husa aparține unei perioade mai tîrzii, secolul XII, însă oricum...

— Aș vrea să văd oglinda, vă rog..., am intervenit precaut, știind că orice cuvînt al lui mă va costa (deja, secolul XII însemna aproximativ un sfert dintr-un salariu anual).

Apucă obiectul între două degete, de părțile laterale, și îl scoase din etui cu mișcări încete (se vedea că-și cunoaște meseria, iar eu nu mai aveam nici un dubiu că era evreu). Curînd, am văzut un mîner negru, din abanos, reprezentînd o panteră în plin salt, cu labele din față desfăcute și cu ghearele înfipte într-o coroană de lauri unde era montată oglinda. Pe dosul lui se aflau încrustate trei litere C, după care urma Germanicvs. Mi-am amintit avertismentul Grenhimului, „numai să nu ai surprize", în contextul că inițialele numelui meu erau aceleași: C.C.C. Litera de început a numelui întreg mi s-a înfipt ca un cui în minte. Cărpănosul de Paralli, singurul care susținea că vede colina lipsă din împrejurimile Mafaldei, era poreclit Gobbo. G, a patra literă!

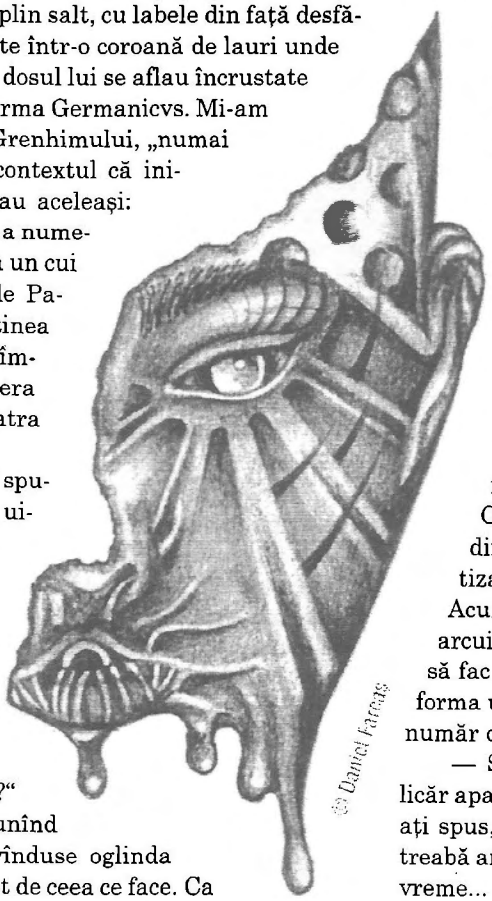

— E splendidă, nu? spuse comerçantul. Luați-o, uitați-vă cu atenție la bijuteria aceasta de filigrane meșteșugite, se pare, în Egipt. Este oglinda personală a împăratului Caligula.

„Caligula...! De unde știe negustorul ăsta ce-i în capul meu?" m-am întrebat, presupunînd că și atunci cînd îmi vînduse oglinda Grenhim fusese conștient de ceea ce face. Ca acum. Eu îi spusesem, simplu, că vreau ceva deosebit, nu că o caut special pe aceasta.

— Aveți și o garanție a autenticității ei (o scoase și mi-o arătă).

Garanția, scrisă de mînă, autentifica numai apartenența obiectului, nu și proveniența lui.

— De ce credeți că e o oglindă egipteană? m-am interesat.

— Sînt două elemente care conduc la această ipoteză. Primul: în Roma antică se folosea marmura pentru monturi. Al doilea: în secolul I p.Ch., numai Egiptul făcea comerț cu India, unde trăiește pantera neagră, fără pete. Priviți! (Într-adevăr, blana era uniformă, foarte fin filigranată.) Ar fi și un al treilea element: tehnica de sculptare în lemn dur, cum e abanosul, foarte asemănătoare cu cea folosită pentru fildeș...

— Formidabil! am exclamat.

— Eram convins că o să vă placă. Am păstrat-o special pentru dumneavoastră, accentuă, adeverindu-mi presupunerile. Vă rog insistent să o primiți drept cadou din partea casei (nu cred că s-a observat pe fața mea cît de ușurat răsuflasem), împreună cu scuzele de rigoare. Cînd ați cumpărat oglinda Grenhim, păreați atît de entuziasmat, încît am considerat inutil să vă avertizez că trebuia să vă priviți în ea imediat după ce ați luat-o. Chiar și clauza scrisă, lăsată de fostul proprietar, am uitat să o introduc în ambalaj...

— Acum nu mai e necesar, l-am asigurat.

— Știu. Altfel n-ați fi revenit...

Scoase, tot de sub tejghea, un sul de papirus pe care îl introduse în etui împreună cu certificatul de garanție și cu oglinda.

Înainte de a închide clapeta, preciză, vizibil stînjenit:

— Și... acum... există o clauză. Însă, desigur, diferită de prima. V-o spun, pentru că e ușor de reținut. Cea scrisă este în ebraică. Astfel am putut data și perioada cînd a fost confecționată husa din piele. Deci, în seara aceasta, înainte de culcare, puneți-o sub pernă așa cum o luați de la mine, în etui, și nu vă priviți în ea decît mîine dimineață, după ce v-ați trezit, înainte de a vă spăla. E simplu, nu?

— Ar trebui să vă mulțumesc, însă nu știu cum să o fac, pentru că tot nu ar fi îndeajuns. Îmi dau seama că vă voi rămîne îndatorat multă vreme...

Dintr-o dată, mi-am pierdut șirul gîndurilor. L-am văzut pe Paralli în locul negustorului. Cu o mișcare amplă a brațului, desfășura imagini din împrejurimile Mafaldei, în timp ce eu, hipnotizat, urmăream colinele. Ologul avusese dreptate! Acum o vedeam și pe cea care lipsea. Era neagră, arcuită, ca o panteră stînd la pîndă. Mă bucuram, fără să fac pe loc asemănarea dintre arcuirea spinării ei și forma unei cocoașe. Și nici nu mi-a trecut prin minte să număr colinele. Cîtă nesăbuință!

— Sînteți perspicace..., observă negustorul, cu un licăr aparte în priviri. Îmi veți rămîne îndatorat, așa cum ați spus, însă numai moral. Cunoașterea de sine este o treabă anevoioasă. Durează... Uneori, foarte, foarte multă vreme...

SILVIU GENESCU

Stop-cadru pe Strada Mare

Marian Dănoiu fuma pe balconul apartamentului său cu o cameră, privind formele înșelătoare ale norilor cumulus care se învolburau goniți de vînt pe cerul unei zile anoste de vară. Se zgîia la conturul lor efemer încercînd să identifice tipare cunoscute. Văzu un taur fugărind un pitic oribil, apoi o corabie transformată, ca într-o scamatorie digitală, într-un castel cu un donjon semeț. I se păru că o vede pe maică-sa, apoi pe Nicu Covaci.

— Rahat, momăi Dănoiu cu privirea înfiptă în vata maleabilă și diafană a norilor.

Cînd i se păru că distinge și tramvaiul cu care se ducea la serviciu, școala generală 25, o lăsă baltă. Rămase însă cu privirile spre cer, dar parcă ar fi încercat să vadă dincolo de nori și de atmosfera terestră. La circa 360 de kilometri altitudine, gravita radiotelescopul agenției spațiale europene, plasat pe o platformă orbitală, o adevărată bijuterie, scrutînd universul în spectrul radiației gamma și în infraroșu. Timpii săi de lucru erau împărțiți între zeci de utilizatori cu proiecte de studiu fundamental al astrofizicii. Dănoiu înghiți în sec și aproape că-l podidi plînsul dîndu-și seama cît de departe era de secvențele de acces la radiotelescopul centrului ESA. Avusese ocazia să lucreze cu datele furnizate de el pe cînd își dădea masteratul în atrofizică la Haga. La revenirea în țară, constatase cu durere că diploma lui nu valora nimic pentru că universitatea își redusese colectivele de cercetare. Desigur, cadrele în vîrstă, pensionabile, rămăseseră la post, dar nu și el. Revenise în orașul natal și numai faptul că taică-su trăsese niște sfori îl ajutase să primească un post de profesor de fizică la școala generală nr. 25, unde le vorbea unor elevi deja blazați despre cușca lui Faraday, structura atomului și de frecarea pe un plan înclinat, sau de valorile impulsului inițial. Era foarte departe de acele forțe universale pe care încercase să le deslușească și să le transcrie în pagini de matematică pură. Ironia amară era că trebuise să ascundă faptul că avea masteratul în astrofizică pentru a putea fi angajat ca profesor de școală generală. Avea impresia că anii lui de studii suplimentare deveniseră la fel de jenanți ca o faptă ascunsă și dezonorantă. La rubrica din fișa de angajare unde-l întrebau dacă avea cazier îi venise să scrie: „Da, am fost condamnat la Haga și la Universitatea din Gottingen".

Azvîrli chiștocul fumegînd peste balustrada balconului și intră în cameră. În învățămînt aveai marele avantaj că vara însemna un concediu prelungit. Dispunea de timp berechet. Mai cîștiga ceva bani din meditații și le sugera elevilor lăsați corigenți pe vară să treacă pe la el pentru „studiu pregătitor", taxînd orele la tariful maxim de pe piață după ce fusese pus față-n față cu realitățile locale. Colegi de breaslă îl sfătuiseră să nu lase din preț, fiindcă le strica afacerile. Nici să fi vrut și n-ar fi putut cere o sumă „cumsecade", ca în reclama pentru detergenți.

Aruncă o privire spre ceas. Mai avea patru ore pînă la venirea primului dintre „geniile fizicii" de clasa a șaptea, corigentul Georgescu. Își verifică mesajele primite prin e-mail și simți cum pulsul i se accelerează brusc, de parcă era în pragul unei tahicardii, cînd dădu cu ochii de adresa **columbiauniversity@edu.mail.com**, însoțită de **„About your request"** în linia de titlu. Era răspunsul la cererea lui de finanțare adresată universității americane pentru un studiu cuantic al gravitației. Trimisese un mesaj elaborat decanatului de la Columbia, împreună cu CV-ul său și referințe la articolele publicate în revistele de astrofizică europene și americane. Ezită înainte de a face clic pe mesaj pentru a-l deschide. Nu-l putea fila ca pe un loz în plic, nu-l putea răzui pe îndelete pentru a discerne din simbolurile etalate disparat dacă dăduse lovitura. Își aprinse o nouă țigară, cu ochii țintă pe monitor. „Cu invitația de la ei, obțin viza în 24 de ore", se gîndi înfrigurat. Își roti ochii prin încăpere, spre rafturile bibliotecii încărcate de cărți de specialitate și spre dulapul cu haine, de parcă se pregătea să-și facă bagajele. Fumul țigării, suflat spre monitor, se dizolvă în spațiul din Inbox. Făcu clic.

Necîștigător. *„Vă informăm cu regret că tema aleasă de dumneavoastră nu poate fi susținută, momentan, de universitatea noastră, ea presupunînd un colectiv specializat și mijloace materiale adecvate. În plus, aprobarea fondurilor pentru cercetări fundamentale a fost deja decisă pentru anul în curs. Sperăm însă ca și pe viitor să ne contactați cu propuneri la fel de interesante ca aceea pe care deja ne-ați prezentat-o. Al dumneavoastră..."*

Pentru Dănoiu nu mai conta cine semna. Vreun birocrat însărcinat să spună „Deocamdată, nu" în formule consacrate, lucind de o politețe profesională și impersonală ca panourile destinate clientelei supermaketurilor. Se lăsă pe speteaza scaunului, cu mîinile împreunate la ceafă, și căscă zgomotos. Ajunsese în ipostaza odihnitoare intitulată de el „Gheorghe meditînd la para mălăiață". Așa cum nu exista un prînz pe gratis, nu era posibilă nici căderea fructului zemos și rîvnit, ajuns între fălcile lui fără nici un efort. Îi mersese doar lui Newton, numai că atunci fusese un măr, căzut însă la pămînt. Explorînd nebănuitele căi ale hazardului, Dănoiu se întrebase ce s-ar fi întîmplat dacă mărul ar fi fost lovit în aer de săgeata lui Wilhelm Tell, aflat în trecere pe moșia marelui ocultist și descoperitor al atracției gravitaționale. Newton n-ar mai fi scris niciodată „Principia Mathematica", dar o asemenea întîmplare ar fi fost la fel de posibilă ca și șansa ca 100 de maimuțe bătînd aiurea la mașină să ajungă să scrie un sonet aparținînd lui Shakespeare.

Dănoiu era sătul de relaxare. Trecînd iritat cu privirea peste mulțimea de spamuri acumulate în ultimele 24 de ore, descoperi mesajul lui Vladimir Griboiev în timp ce ștergea reclamele nedorite. Îl cunoscuse pe rus la Haga, în timpul masteratului. Dotat cu un spirit neconvențional și aventurist, rusul fusese de acord cu Dănoiu că în prima secundă de după Big Bang se generaseră toate numerele posibile în univers, inclusiv groaznicul „googolplex", și că acestea rămăseseră „înregistrate" pe vecie în radiația de fond care bombarda acum Terra sub formă de microunde.

Scriseseră chiar și un mic eseu pe tema asta, difuzat prin buletinul informativ al universității, alegîndu-se cu bătăi pe umăr și rînjete de parcă ar fi pus în circulație bancul deceniului. Ieri îl întrebase cu ce să împartă contorizarea pe secundă a radiației remanente ca să afle numerele cîștigătoare la extragerea Loto de duminică. Nu că ar fi avut intenția să și joace, dar îl distrau exercițiile în care impuneai hazardului anumite reguli.

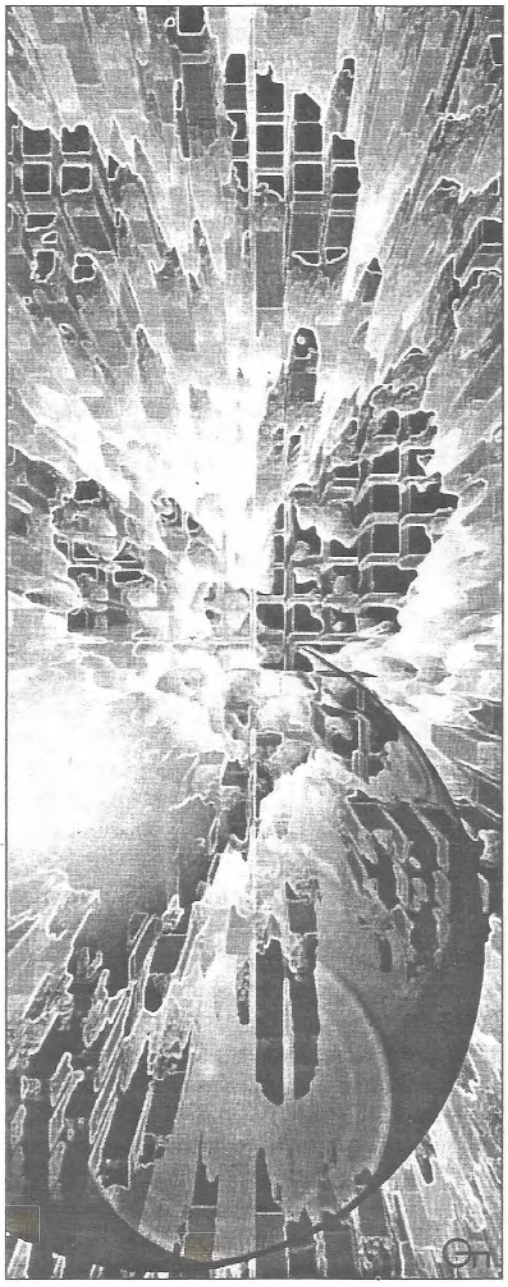

„Cu mine, dragă Mario", scria în linia de titlu a mesajului său. La Haga îi spuneau toți Mario, fiindcă Marian ar fi sunat prea aproape de Marion, un nume care, în cazul său, funcționa ca o aluzie la transsexualitate, dizgrațioasă pentru el, nu și în liberalismul îngăduitor al olandezilor. *„Împarte premiul cu mine, Mario. Asta ar fi prima mea observație. Cît e? 10 milioane de euro? Dă-mi 10% și mă faci fericit. OK, gata cu gluma. De fapt, mă gîndeam să împarți suma rezultată din contorizare la constanta lui Hubble[1] pentru vîrsta universului, de 13,7 miliarde de ani (cea mai plauzibilă), aproape de densitatea critică. Asta înseamnă o constantă de aproximativ 71 (plus sau minus 4) kilometri pe secundă per megaparsec de la punctul zero. Nu uita să adaugi în ecuație și data extragerii, altfel ajungi la serii numerice nediferențiate. Dar de ce nu alegi un alt mecanism de generare a unor numere aleatorii, fără să mai pui bătrînul univers la lucru? Bine, înțeleg, e problema ta. Te las, mă duc după votcă. Vladimir-care-a-scăpat-de-pe-MIR."*

Dănoiu zîmbi. Parcă-i comunicase o rețetă pentru samagon: *„Și lasă meiul la macerat trei zile, altfel va ieși un căcat"*. Se aplecă imediat asupra tastaturii și-i trimise un mesaj scurt: *„Haraşo, Vladimir. Ai 10% dacă nimeresc numerele cîștigătoare după indicațiile tale. După rezultatele de pînă acum, mie mi se pare că Parlamentul de la București a abrogat legea probabilității în țara asta. Mario"*.

---

(1) Un număr exprimînd rata expansiunii aparente a universului egală cu viteza cu care o galaxie se îndepărtează de Pămînt divizată cu distanța pînă la ea. - *n.a.*

Românii transformaseră în ultimele săptămîni loteria într-un sport național. Stăteau la cozi imense în fața agențiilor Loto și jucau cu înfrigurare, așteptînd rezultatele cu sufletul la gură, de parcă ar fi fost decizia UE cu privire la aderare. Nimeni nu ghicise numerele cîștigătoare, și suma se reportase ajungînd la o cifră năucitoare pentru estul Europei. Jucau chiar și cetățeni din statele vecine. Dar nu și Vladimir. Aflat la Vladivostok, i-ar fi fost cam greu s-o facă.

*

Radiația remanentă a fost descoperită în 1965 de doi tineri radioastronomi, Arno Penzias și Robert Wilson, pe cînd încercau să folosească o antenă parabolică foarte sensibilă furnizată de Bell Laboratories, la Holmded, New Jersey. Toate testele lor erau viciate de un zgomot de fond deranjant, omniprezent, care părea că vine de pretutindeni. Se auzea zi și noapte, invadîndu-i din toate părțile cerului. Nici după un an de zile nu și-au dat seama ce era, și începuseră să nu mai suporte nici sfîrîitul ochiurilor cu șuncă din tigaie din cauză că le amintea de zgomotul de fond. Separat de ei, la nici 50 de kilometri distanță, o echipă de cercetători de la Universitatea Princeton, condusă de Robert Dicke, încerca să depisteze exact ceea ce-i deranja pe Penzias și Wilson. George Gamow lansase în anii '40 o teză conform căreia trebuia să existe o radiație primordială degajată de Big Bang, iar echipa lui Dicke încerca să privească adînc în spațiu pentru a da de urma ei. Din nefericire, nimeni de la Princeton și nici de la Holmded nu citise lucrarea cu pricina.

Culmea era că, într-un articol publicat în '64, Gamow sugerase să se folosească antena Bell de la Holmded pentru depistarea radiației remanente. Exasperat de „zgomotul naibii", Penzias îi telefonă într-o bună zi lui Dicke pentru a-l pune la curent cu problema lui și pentru a afla cam ce ar trebui să facă cu antena. Cu cîteva ore înainte o curățase bec de „materialul alb, dielectric" presărat peste tot de păsările care se sloboziseră deasupra antenei în timpul zborurilor lor, după ce ciuguliseră pe săturate din meniul oferit de natură. Lui Dicke nu-i veni să-și creadă urechilor. „Băieți, tocmai i-am dat de capăt", își anunță el colegii imediat după ce puse telefonul jos. Cei doi, Penzias și Wilson, au înțeles peste ce dăduseră de-abia după ce le-a ajuns sub ochi articolul din New York Times de a doua zi. Deși nu au publicat nici un rînd în vreo revistă de specialitate despre semnificația zgomotului de fond recepționat de antena Bell, iar Dicke scrisese două în *Astrophisycal Journal*, ei au primit Nobelul pentru fizică în 1978. Echipa de la Princeton s-a ales doar cu calde strîngeri de mînă și cu o fotografie cu autograf din partea

lui Penzias și Wilson. Au folosit-o în locul țintei pentru săgețile aruncate seara tîrziu, cu o furie nedisimulată, în barul de lîngă universitate.

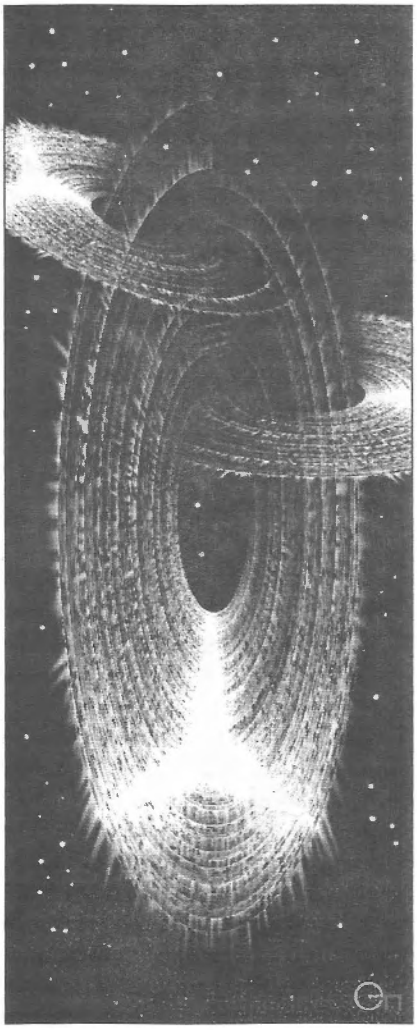

Pentru Dănoiu, norocul celor doi tăntălăi de la Holmded ilustra perfect situația în care „țăranul a înghițit para". Dar, dacă hazardul nu-i făcea și lui cadouri, trebuia să i le smulgă, își spusese cu cîteva zile în urmă, cînd se gîndise la formula de cîștig la Loto. Radiația remanentă putea fi recepționată cu orice televizor, pe canalele unde nu se emitea nimic. Doar 1% din puricii de pe ecran reprezentau fotonii primordiali răspîndiți de Big Bang. O dată cu răcirea universului se transformaseră în microunde, cu o temperatură de numai 2 grade Kelvin peste zero absolut. Stinse Outlook-ul și făcu clic pe simbolul tunerului TV din Desktop. Dădu peste un canal „mort" și făcu o captură video la o secundă. Punctele negre înghețară pe ecran. Își dădu seama brusc că nu avea ce face cu un astfel de stop-cadru al zgomotului de fond atît timp cît nu separa acel 1% valabil necesar calculelor lui. Îi trebui aproape o jumătate de oră pentru a trece totul prin filtrelele unui analizor de frecvențe, apoi reluă operațiunea de captură video. De data asta erau mai puține puncte în stop-cadru. „Numărat, numărat, împărțit și cîntărit", cită el cu aproximație expresia de pe zidurile Ierihonului. „Mai ceva decît în Unu, doi, trei... Infinitul, nu George?" i se adresă el lui Gamow, care scrisese cartea într-unul dintre momentele cînd se abținuse să aranjeze o farsă de proporții întregii comunități științifice.

Va face asta de șase ori, pentru a afla fiecare număr în parte. Înainte de a se apuca de calculat, studie cu atenție imaginea de pe monitor. Îi atrăseseră atenția punctele pătrate și dreptunghiulare din partea de jos a cadrului, despărțite de două spații liniare, goale, ca două străzi paralele și separate de alte linii intersectate. Îi sugerau o aliniere deloc întîmplătoare, care-l intriga. Salvă imaginea într-un fișier grafic și o mări pînă la rezoluția maximă. I se părea că avea sub ochi o hartă a unui sector dintr-un oraș construit după un plan de urbanism rece și monoton, cu spații rectilinii. Adrese din trei-patru cifre, cu peluze îngrijite și cartiere rău famate în suburbii cîndva bogate. Dănoiu nu fusese niciodată în America, dar imaginea înghețată pe monitor îl duse cu gîndul la un colț de metropolă de pe coasta de Est. Sau Vest? Comandă o căutare printre hărțile din Encyclopaedia Britannica, stocată în hardul calculatorului. 32 de volume cu grafice, fotografii, fișiere audio-video.

SEARCHING. MATCH FOUND, îl anunță calculatorul. Harta se suprapunea peste imaginea salvată. Descoperi că spațiul principal dintre șirurile de pătrate și dreptunghiuri era Main Street, curgînd în paralel cu Elm Street și Commerce Street. În jos se deschideau intrările pe Houston Street (12-29), Market Street (12-28), Poydras Street (12-26), Field Street (12-24), Akard Street (2-23), Erway Street (12-22) și Harwood Street (12-21). În stînga, era marcată clădirea Depozitului de manuale școlare din Dallas, din piața Daley. Legenda hărții spunea: „Traseul cortegiului prezidențial pe Elm Street și Houston Street la 22 noiembrie 1963, ora 12,30 C.S.T".

*

„Vladimir, iartă-mă că te deranjez cu fleacuri, dar simt nevoia să-ți spun un banc. Cică toți savanții din toate timpurile se adunaseră la o petrecere de pomină. René Descartes stătea la tejgheaua barului și barmanul îl întreabă: Să vă torn un gin? Descartes răspunde: Nici nu mă gîndesc! și dispare. Heisenberg era și el prin apropiere. Barmanul i se adresează: Ați văzut chestia asta? Ce credeți că s-a întîmplat? Nu pot fi sigur, îi răspunde Heisenberg. Atunci barmanul îl remarcă pe Einstein și-i pune aceeași întrebare. Totul e relativ, dragul meu, zice Einstein. Apoi a fost întrebat și Ohm ce crede despre asta, însă el a opus rezistență oricărei interogări. Erwin Schrodinger a comentat că, în absența unui observator, Descartes a dispărut, dar se putea foarte bine să fi rămas pe loc. Volta l-a contrazis, afirmînd că exista o diferență potențială între a pleca și a nu pleca. Arhimede era prea cufundat în licorile lui ca să răspundă, Darwin aștepta să vadă ce ar fi putut evolua din toate astea. Carl Sagan le-a explicat tuturor că existau miliarde și miliarde de baruri în care Descartes s-ar fi putut duce. Benjamin Franklin a răspuns: Să mă trăsnească Cel de Sus dacă știu. Morse a declarat, calm și detașat, că atît timp cît nu primeau un SOS nu existau motive de îngrijorare. Singurul care s-a decis să facă ceva a fost Gamow. El a anunțat că pleacă să-l caute pe Descartes și a dispărut și el, cu un Big Bang. Asta-i. Mă duc și eu după Descartes. Mario" ●

Silviu Genescu

n. 1958, Timisoara

T de la Sfîrșit, Ed. Marineasa, 1994 (povestiri);

prezent în antologiile:
Avertisment pentru liniștea planetei, Ed. Albatros, 1985;
La orizont această constelație, Ed. Albatros, 1990;
Anatomia unei secunde, Ed. Facla, 1990;
Cronici metagalactice, Ed. Tehnică, 1990;
Timpul este umbra noastră, Ed. Dacia, 1991

staff writer al nuketown.com (2000-2001)

LIVIU RADU

Ispitirea călugărului Chapta

Inelul luat din dreapta, mutat pe țărușul din mijloc, apoi cel din stînga mutat tot pe țărușul din mijloc, apoi se ia inelul din dreapta și se mută pe țărușul din stînga...

Gesturi iuți, fără încetare, de o monotonie zăpăcitoare...

Slavă, slavă ție, Budha, slavă, inel din dreapta pe țărușul din stînga, inel din mijloc pe țărușul din stînga, slavă, slavă...

Chapta muta inelele cu gesturi sigure, cunoștea rutina, trebuia doar să fie atent, regula era simplă: nu aveai voie să muți un inel mai mare peste unul mai mic. Erau treizeci și două de inele și trei țăruși, toate făcute din aurul cel mai pur. De mii de ani, călugării mînăstririi lucrau cu schimbul, din zori pînă-n zorii zilei următoare, mutînd inelele. Se zicea că acea sarcină ar fi fost stabilită de însuși Budha, iar cînd toate inelele vor ajunge pe alt țăruș decît cel inițial, atunci șirul de întrupări ale oamenilor va

înceta, maya se va sfîrși, iar universul întreg se va distruge și va deveni nirvana...

Chapta se obișnuise să-și facă treaba în orice fel de condiții, să mute inelele fie în liniștea miezului de noapte, fie de față cu turiști, localnici sau străini, care se holbau la el, discutînd în șoaptă cu ghidul care-i însoțea. De la un astfel de ghid auzise – în timp ce acesta explica vizitatorilor ce înțeles avea treaba făcută de călugăr – că povestea era cunoscută de matematicieni, că fusese prezentată în cărți și că unii savanți socotiseră cît timp va dura pînă cînd inelele vor ajunge la destinația lor finală, considerînd că un călugăr poate face o mutare pe secundă. Rezultatul coincidea cu cel prevăzut de astronomi pentru sfîrșitul sistemului solar, iar asta permitea ghidului să facă tot felul de speculații despre cunoștințele uluitoare de fizică și de astronomie ale vechilor indieni. Tot din spusele ghizilor, Chapta aflase că exista și un joc pentru copii, inspirat din activitatea călugărilor budiști – o variantă redusă a activității lor –, cu șapte țăruși. Întrucît erau mai mulți țăruși, numărul de mutări se reducea drastic.

Miros de lemn de santal, de flori și de smirnă... Penumbră liniștitoare, care să nu abată gîndurile și să nu trezească dorințe... Pentru că dorințele atrăgeau demonii... Demonii care stau la pîndă, dornici să se amuze pe seama muritorilor, cei atît de ușor de ispitit...

Dar cu ce să-l ispitească pe el, care nu avea în minte decît slava lui Budha și care-și dedicase viața împlinirii voinței Divinului ?

Inel din stînga pe țărușul din mijloc, inel din dreapta tot pe țărușul din mijloc, slavă, slavă... Țac, țac, țac...

Florile începuseră să se ofilească, mirosul lor nu mai era atît de suav ca înainte. Timpul trecea, chiar dacă el nu-și dădea prea bine seama de această curgere continuă, fiind preocupat de neîncetata mutare a inelelor. Țac, țac, țac... Un țăcănit ritmic, monoton, care-i amintea de ceva... De ce anume ?

De ceasul acela mare, din chilia abatelui!

Da, ceasul acela țăcănea la fel...

Oare nu cumva ceea ce făcea el – și ceilalți călugări, atunci cînd le venea timpul să treacă la treabă – nu era o muncă de ceasornic, care măsura cu tenacitate trecerea timpului? Oare nu cumva inelele pe care le mutau ei reprezentau ceasul universului, care arăta cît timp rămăsese pînă la sfîrșitul lumii?

Atunci, însemna că totul va dispărea cînd ultimul inel va fi mutat și va ajunge la locul lui. Deci lumea amăgirii va dura cu atît mai mult cu cît mișcările de mutare a inelelor vor fi mai lente. Sigur, la nivelul miilor de mii de ani, cîteva clipe în plus sau în minus nu mai contau...

Un pic de zăbavă, își spuse Chapta, rămînînd cu discul în mînă. Dacă avea dreptate, universul avea să supraviețuiască un minut în plus. Trebuia să se gîndească bine. Pentru prima oară în viața lui, simțea că are de-a face cu o problemă importantă și că trebuie să se gîndească la ea cu mintea deplină, nu doar cu o parte a ei, în timp ce muta inelele de pe un țăruș pe altul.

Lumea avea să se sfîrșească atunci cînd ultimul inel va fi mutat la locul lui, iar discurile se vor afla, toate, pe un alt țăruș. I se păruse a fi ceva înțeles de la sine că această mutare se va face pas cu pas, inel cu inel, mișcările călugărilor măsurînd cu monotonie trecerea timpului,

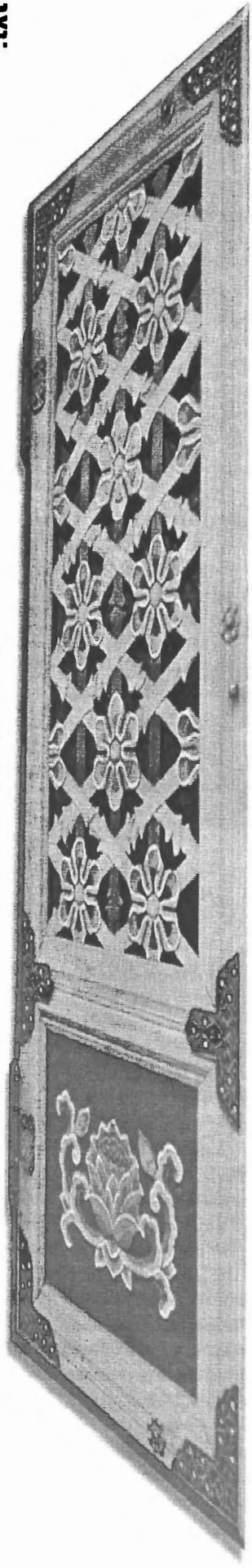

pînă la sosirea momentului dinainte desemnat pentru distrugerea unuiversului.

Dar dacă el înțelesese greșit? Dacă toți înțeleseseră greșit ? Dacă nu era vorba de o măsurare a timpului... ci de un anumit moment, cel în care ultimul inel ajungea la locul lui... indiferent cum se ajungea la momentul acela...

Anumiți călugări din munți credeau că universul se va sfîrși atunci cînd oamenii vor afla cele o mie de mii de nume ale divinității. Acest lucru se putea întîmpla oricînd. Nu era vorba de un anumit moment, stabilit anterior... ci de un moment care putea să apară oricînd, numele divinității puteau fi aflate în orice clipă, numărul lor nu depindea de mișcări ritmice, cu durată precisă și cu regularitate de ceasornic.

Atunci se putea ca și acea ultimă mutare de disc – cea care desemna sfîrșitul universului – se nu fie rezultatul unui lung șir de mutări...

În clipa aceea, Chapta își dădu seama că abia acum urma ceea ce era mai greu. Da, prin minte îi trecuse o idee ciudată, o idee care nu semăna de loc cu ceea ce gîndea el de obicei. Dar ideea aceea nu se mulțumea să-i rămînă în minte, voia să devină faptă. Mîinile aveau tendința de a se mișca singure, fără a ține seama de gîndire, care încerca să rămînă logică și să oprească gesturile nesăbuite ale mîinilor.

Însă ideea aceea, care păruse la început țicnită, trăsnită, ieșită din comun și – mai ales – ilogică, părea a fi – o dată cu trecerea timpului – tot mai logică și mai demnă de a fi băgată în seamă.

Fapta pe care trebuia neapărat s-o săvîrșească ar fi grăbit sfîrșitul lumii, ar fi întrerupt șirul reîncarnărilor și ar fi scutit o mulțime de oameni de chinuri și suferință. Era o faptă bună, folositoare tuturor.

Trebuia săvîrșită.

Și o săvîrși.

Scoase toate discurile de pe cele trei inele, le sortă iute pe podeaua din lespezi de piatră și le puse pe țărușul din stînga.

Zăbovise o clipă înainte de a așeza ultimul inel, dar îl așezase și pe acesta, simțind că-l trec fiori. Dar fiorii trecură, inelele rămaseră pe țăruș... și nu se întîmplă nimic.

Lumea nu se schimbă, nu se modifică, nu se sfîrși.

Totul fusese doar o minciună. O iluzie. O înșelătorie. Nu exista divinitate, nu exista nirvana, nu exista maya. Exista doar lumea reală, care nu avea de gînd să dispară în urma mutării unor discuri pe niște țăruși.

Își irosise de pomană o parte din viață. Stătuse închis în templul acela vechi, făcînd lucruri inutile, în timp ce viața adevărată clocotise în alte părți, se scursese în șuvoaie torențiale, fără ca el să aibă habar... Va remedia chestia asta cît mai urgent. Va cunoaște viața, cu plăcerile, durerile, satisfacțiile și amăgirile ei. O va cunoaște din plin. Dar pentru asta trebuia să plece, să plece cît mai repede.

Chapta așează discurile pe țăruși, așa cum fuseseră înainte de a le scoate pe toate și de a le înșira pe podea. Făcu acest lucru fără nici o greutate, pentru că avea o memorie bună. Apoi, liniștit că preoții templului nu-l vor putea acuza de nimic, ieși din clădire și porni pe drumul de pămînt ce se strecura printre copacii pădurii. Drumul ăsta trebuia să ajungă undeva, într-un oraș, unde avea să cunoască oamenii, lumea, păcatul, ispășirea, fericirea și toate cele omenești.

Numai că Chapta nu ajunse în oraș.

•

În momentul în care călugărul satisfăcuse nevoia aceea ciudată de a aranja discurile

în ordine crescătoare, așa cum cerea prevestirea din vechime, în nord-estul Rusiei se petrecuseră niște evenimente la fel de ciudate.

Într-o bază militară pe jumătate abandonată, aflată dincolo de Cercul Polar, se schimba garda. Treaba asta se mai respecta, cît de cît, pentru că în bază se aflau depozitate rachete sol-sol cu rază medie de acțiune. Nu le păzea nimeni, silozurile zăceau liniștite sub zăpadă, în bătaia veșnică a viscolului. Cine să vină să le fure din locul acela, aflat la mii de kilometri de orice așezare omenească? Garda era păstrată doar pentru că – în teorie – președintele țării putea decide în orice clipă să atace restul omenirii sau să riposteze la un atac nuclear. Totuși, pentru ca nu cumva atacul să fie declanșat din greșeală, lansarea rachetelor se făcea doar după ce se executa procedura standard în două puncte de comandă diferite, aflate la distanță de o sută de kilometri între ele. Aceste puncte de comandă, aflate la cincizeci de kilometri de bază, fuseseră, cîndva, locul după care tînjeau toți ofițerii tineri și ambițioși, pentru că reprezentau obiective majore, de unde puteai să fii propulsat în funcții importante și cu perspective. Acum, ajunseseră locuri de surghiun pentru ofițerii cu abateri disciplinare importante. Nimeni nu-și bătea capul din cauza indivizilor care răspundeau de apăsarea pe butonul ce declanșa atacul nuclear. Posibilitatea ca doi indivizi, aflați la distanță, să apese în aceeași clipă pe butonul roșu – după ce rotiseră cheia de siguranță de trei ori – fără să fi fost înțeleși dinainte și fără să comunice între ei prin telefonul special, controlat de la Marele Stat Major, era atît de redusă, încît nu merita luată în seamă.

Schimbarea gărzii se făcu simultan în baza militară și în cele două puncte de comandă, chiar în clipa în care Chapta așezase toate discurile pe același țăruș, în clipa în care Chapta descoperi că lumea nu se schimbase, nu se modificase, nu se sfîrșise.

În punctul de comandă din est, cel care urma să stea de pază lîngă butonul roșu era locotenentul major Valeri Iurevici Ștarșnîi. Acesta intră singur în buncărul subteran. Abia se ridicase de la masă. Mai degrabă fusese aruncat de la masă de căpitanul Ivaniskiev, care își terminase schimbul și se săturase să aștepte să-i vină înlocuitorul. Îl aruncase pe Valeri de la masă și se așezase în locul lui, înhățînd paharul cu votcă. Locotenentul-major era atît de beat, încît ajunsese în postul de comandă mai degrabă din reflex decît în urma unui act conștient. Intrase în încăperea în care se afla butonul roșu visînd că ajunsese la el acasă, în Orelul natal. Descuiase ușa și se aruncase în pat, pentru că și în visul acela, în care locuia încă în tărîmuri civilizate și nu ajunsese printre ghețuri și aurore boreale, se simțea foarte obosit, fiindcă fusese la o bere, cu băieții, după terminarea meciului... În realitate, locotenentul major Ștarșnîi rotise de trei ori cheia din panoul de comandă, crezînd că-i cea de la ușa din visul său, apoi se întinsese pe respectivul panou, așezîndu-se cu capul pe butonul roșu, cel pe care avea sarcina să-l păzească, să împiedice pe oricine să ajungă la el.

În timp ce locotenentul major Ștarșnîi visa, fericit, că doarme în patul tinereții sale, la celălalt punct de comandă, cel din vest, ajunsese de multă vreme tînărul locotenent Ivan Ivanovici Ivanov.

Acesta suferise dintotdeauna din cauza banalității numelui său și ajunsese a-și dori din tot sufletul să săvîrșească fapte de vitejie, care să-l scoată din anonimat. Spre deosebire de colegul său din punctul de comandă din est, Ivanov nu întîrziase și nu se îmbătase. Își îndeplinea sarcinile cu zel, sperînd că șefii vor băga de seamă eforturile sale. Numai că în vremurile alea, de pace, delăsare și indolență, nu avea nici o șansă de a se remarca prin ceva...

Ivanov rămase așezat în fața panoului de comandă, sperînd, ca în fiecare zi, că se va întîmpla ceva. Dar nu se întîmpla nimic. Ca în toate celelalte zile, se plictisea de moarte, în timpul serviciului său nu se întîmpla nimic. Niciodată nu se întîmpla nimic. Nu va avea nicicînd șansa de a apăsa pe butonul roșu, de a-i spulbera pe dușmanii maicii Rusii...

Și de ce el, Ivan Ivanovici Ivanov, să nu aibă șansa să apese pe buton, să vadă – să simtă – să-și dea seama – cum e cînd apeși pe un asemenea buton ? La urma urmei, butoanele trebuie apăsate amîndouă în același timp, n-ar risca nimic dacă...

Așa că Vanea apăsă liniștit pe butonul cel roșu o dată, de două ori. Și nu se întîmplă nimic. După cum se aștepta. Nici nu avea ce să se întîmple. Da, dar parcă nu era așa cum își dorise... Dacă tot nu se întîmpla nimic, de ce să nu respecte întocmai procedura standard?

Așa că răsuci cheia de trei ori și apăsă pe buton.

Mda...

Se prea poate ca lucrurile să nu se fi petrecut astfel. Să fi fost vorba de un act deliberat, nu de o întîmplare.

Oricum, în timp ce Chapta mergea liniștit pe drumul din pădure, îndreptîndu-se spre oraș, nu știa că lumea se sfîrșise.

Că lumea lui se sfîrșise.

Poate că nu se întîmplase nimic în restul lumii, poate că Vanea Ivanov nu apăsase decît în gînd pe butonul cel roșu, iar războiul atomic rămăsese doar o amenințare potențială, dar un lucru era sigur, chiar dacă Chapta nu-și dădea seama: lumea lui – cu tot ce însemnase ea – se sfîrșise chiar în clipa în care așezase ultimul disc de aur.

Și nimic nu o mai putea reînvia. ●

Liviu Radu

n. 1948, București

Trip-Tic (roman), Ed. Dacia, 1999;
Spre Ierusalim!, Ed. ALL, 2000;
Constanța 1919, Ed. ProLogos, 2000
Opțiunea (roman) și *Spaime* (roman), Ed. Pygmalion, 2004

prezent în antologiile. *Nemira '96*; *Plaja nudiștilor* și *Don Quijote, prostituata și alte personaje*, Ed. ALLFA, 1998 și 1999; *România SF 2001*, Ed. ProLogos; *Timpul eroilor* și *Alte lumi, alte legende*, Ed. Media-Tech, 2001 și 2002

a tradus peste 40 de volume de literatură SF (Abraham Merritt, George R.R. Martin, Isaac Asimov, John Brunner etc.)

Premiul de încurajare la Eurocon 2000, Premiul „Vladimir Colin", 2001 (pentru *Constanța 1919*)

BOGDAN GHEORGHIU

Originalul

Noaptea e lichidul vital pe care trenul de metrou îl pompează în venele subterane ale orașului, nevăzut.

Pe geamurile vagonului se compune și curge un flux ritual de culori, tone de graffiti, un muzeu al simbiozei urbane la viteza la care formele devin pete și petele devin dîre.

Pe scaunul din fața mea stă cineva, bărbat sau femeie, și îmi dă impresia că mă cercetează insistent de după biolentilele aplicate, modelul „ochi de orb", opace la exterior. După cum îi arată corpul, probabil a cumpărat unul dintre tiparele kitsch, produse la negru. Nu l-a cumpărat de mult. Îl trădează poziția chinuită a capului, menită să ascundă urmele proaspete din ceafă și în același timp să nu atingă spătarul scaunului cu zona încă dureroasă, semn că nu a trecut mult de la ultima folosire.

Îmi dau brusc seama că vuietul asurzitor al aerului din tunel mă enervează. Undeva lipsește un geam. Undeva în mine se deschide o ușă pneumatică. Din mers, fără avertismente. Mă simt împins lent din spate, mă împing lent din spate, mă împing și cad, cad și gata.

Pentru o clipă, gîndul mi se pare ridicol de palpabil. Închid ochii, strîng din pleoape, din dinți. Sînt tot aici, înconjurat de oameni cu urme de mufe în ceafă. Sînt singurul. Singurul liber.

În mulțimea de cópii, sînt originalul. Sînt doar propriul meu original.

Puteam fi al oricui, al tuturor. Știu că totul a fost o problemă de decizie. Un moment-cheie, una dintre clipele alea în care timpul refuză să mai meargă înainte, se oprește și te întreabă încotro s-o ia.

Premiile, scena de la Metropolitan, produsul Shiro Nekomori mulțumind producătorilor și distribuitorilor. Eram omul lor, undeva în sală, omul lor de încredere. Numai că ei vedeau în mine viitorul firmei. Noua serie, noul produs preambalat pentru magazine și tarabe.

Cred că ProPattern încă mai deține supremația pe piață, deși nu prea mă mai interesează domeniul tiparelor umane.

Lucrez în alte domenii, domenii care nu figurează nicăieri și care nu interesează pe nimeni de la un anumit nivel în sus. Domenii mereu noi, care apar peste noapte și dispar cînd sînt lansate oficial. Sînt unul dintre testerii pe care nu-i întreabă nimeni, unul dintre cei care au făcut de la brainmapping în zilele pionieratului pînă la upgrade-uri ilegale cu risc maxim la operație. Unul dintre cei care au scris printre rîndurile istoriei.

Sînt din nou așa cum eram odată.

Și cascada amintirilor curge invers, în culorile de pe geam, către o altă decizie, o altă bifurcație. Către seara în care mă plimbam pe străduțele cartierului, printre dealeri și clienți de tot felul, zgomote din localuri de noapte, curve ieftine făcîndu-și treaba prin scări și pe după colțuri, sau drogați stînd în fund pe betonul rece.

Mă plimbam cu discul în buzunar, căutînd cumpărători.

Eram printre ultimii care se mai încumetau să vîndă tipare la negru, și unii ziceau că am curaj, alții – că nu știu în ce mă bag. Eu pur și simplu nu găseam altceva de făcut.

Știam că tiparele umane nu mai erau de mult o raritate și că treaba devenise riscantă, dar nu găseam altceva de făcut.

Cine mai făcea sau procura înregistrări la negru o făcea pentru el sau pentru cunoscuți, nu pentru vînzare. Ieșiseră în magazine pînă și recordere legale, destul de ieftine și mult mai bune decît alea improvizate de noi.

Deja începuseră să apară secte care își administrau tiparul înregistrat al liderului, sau cupluri de tineri care își schimbau înregistrările între ei și își dădeau unul altuia supradoze pînă cînd nu mai știa nimeni care e el și care e ea.

Începuseră să apară ciudați. Cînd apar ciudații înseamnă că treaba e deja fumată și trebuie să te apuci de altceva. Eu am căutat. Și nu am găsit.

Nu i-am găsit eu pe ei, ci ei pe mine.

ProPattern Electronics Ltd, o razie, o anchetă, o campanie mascată de racolări.

Alegerea tăcută, alegerea care trebuia să fie clară.

Totuși eu știam că din pușcărie poți fi scos ușor, dacă ai prieteni.

Mai știam însă că, o dată ieșit, trebuie să ai de unde le da banii înapoi.

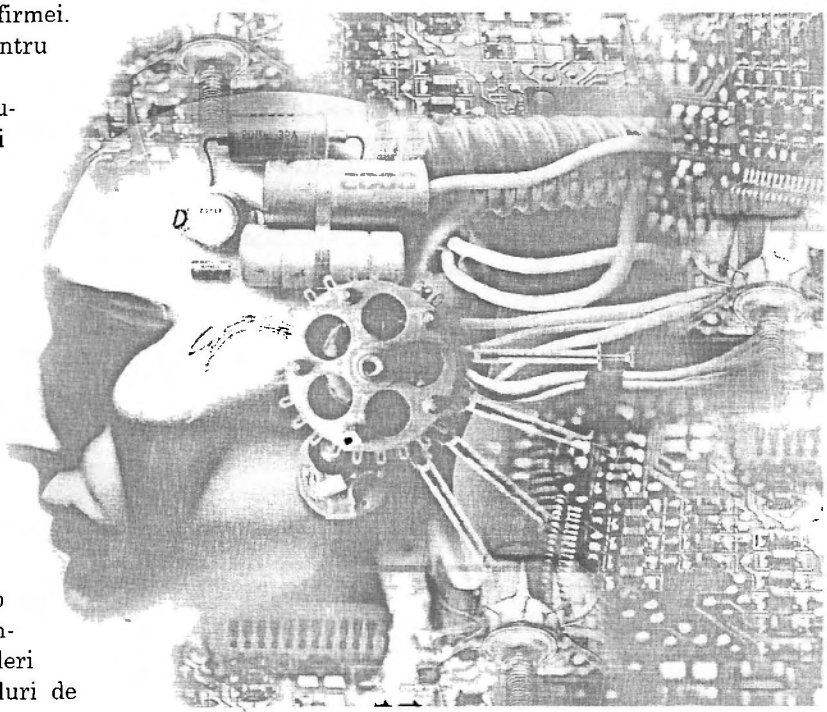

Am făcut compromisul. Atunci am știut că e un compromis.

Atunci mi-am amintit primele zile, curiozitatea, tiparul dilatîndu-mi nervii, venele, flash-uri subliminale, o urmă străduindu-se să pară veche.

Teama și renunțarea. Am știut atunci, de prima dată, adevărul. L-am înțeles într-un fel anume, rezervat adevărurilor mărunte.

L-am folosit.

Clipa compromisului mă lovește, un ecou vechi, din labirintul de graffiti al orașului, pe ușa de la ProPattern, intrarea și ieșirea, fluxul accelerat, scena de la Metropolitan.

Fluxul accelerat al ascensiunii, micile trucuri, banalul devenit original, revelația răsturnării criteriilor. Era în vremea cînd mă priveam pe zi ce trece mai de sus pe mine, cel din ziua trecută.

Job-uri și filiere păstrează și azi în mintea mea forma amprentei primului impuls neuronal extern, harta din ce în ce mai vagă a arsurilor micronice, imperceptibile.

Nekomori era o legendă. Era omul-suport, mascota, mașina de consumat și vorbit în numele consumatorilor, în numele publicului țintă și al firmei, pe rînd. Imaginea ProPattern Electronics, manechinul de plastic bine deghizat.

Nu interesa pe nimeni istoria lui de dinainte de avansarea care îl redefinise. Nici măcar pe el. Nimeni nu auzise de el înainte. Shiro Nekomori nu conta, pentru că Shiro Nekomori murise lent, pe bani grași. Prin înlocuiri succesive. Și un altul murea la fel de lent în el după un număr de administrări ale fiecărui tipar în teste. Pînă cînd a murit și ultimul. A murit pe bune, de parcă ar fi avut o clipă de luciditate și s-ar fi hotărît să moară de-a binelea ca să-i ia cu el pe toți cei care devenise între timp.

Firma știa. Ziceau că dă semne ciudate, că de-aia l-au schimbat. Încă nu murise cînd l-au schimbat. De fapt, încă nu-l schimbaseră. Aveau de gînd să-l schimbe cu mine.

Să-l înlocuiesc eu. Eu, micul dealer, eu, care îi jucasem pe degete, să-l înlocuiesc pe un zombie publicitar ca Shiro Nekomori.

M-am gîndit atunci la viața mea de dinainte. Și am decis să mă gîndesc la fel la cea de după. Să-mi servesc propriul meu tipar, tiparul celui ce fusesem înainte de ProPattern. Așa am scăpat.

Și acum imaginile vechi și noi, ale mele sau ale celui ce fusesem, îmi aleargă prin minte într-un flux invers.

Și, o dată cu ele, vagabonzi de rînd cu mufe, privind bogătași arhicunoscuți în oglinzile sediului ProPattern, viitori părinți plimbînd cărucioare goale și purtînd în buzunar casete cu tipare făcute pe comandă...

...Tone de praf pe teancul de rebuturi din subsolul firmei, și ultima noapte la ei. Acolo, jos, scormonind după casete bune.

Bă, ce vînzare am făcut dup-aia. Numai unicate. Rebuturile sînt mereu unicate. Asta e regula pieței pe care eu îmi desfășor mărfurile de ani de zile.

Acolo sus, deasupra galeriei de metrou, cerul înstelat plătit de barosanii orașului veghează afacerile care le închid cercul profiturilor. Reclamă gratis pe termen limitat, un tîrg neîncheiat de nimeni, niciodată, dar acceptat întotdeauna. Asta făcea parte din strategia de piață a firmei.

ProPattern încă mai deține trei sferturi din oraș. Și cerul, cinci zile pe săptămînă. Mai vezi din cînd în cînd sigla lor luminînd în noapte sau orbind soarele.

Și ce clienți veneau... O dată a venit unul care voia să-și inducă tiparul propriului său cîine. Recorderele nu merg decît la oameni, a trebuit mapat. Cum dracu' să brainmapezi un cîine, și cum dracu' să-i extragi trăsăturile esențiale? Am căutat cîteva săptămîni de zile date despre creierul cîinilor, unde au memoria, cum se poate separa, tot felul de chestii.

Știu multe despre ProPattern Electronics. Știu și programele de spălare a creierelor în care erau băgați. Am fost la vîrf. Acum sînt jos și, dacă mă mai uit mult în sus, s-ar putea să-mi pice ceva pe figură. Nu-s proști, știu asta. Probabil că mă urmăresc. Probabil că unul dintre ăștia din metrou și-a setat terminalul să emită imagine pe adresa lor și și-a inversat conexiunea.

Ăla sau aia de pe scaunul din fața mea. Ăla sau aia care se uită insistent de cînd m-am așezat. Poate că are totuși mufele băgate în ceafă, poate că se străduiește să ascundă mufele, nu urmele. Are o umflătură în buzunar. Terminalul. Nici nu se mai obosește să-și bage o casetă cu vreun tipar uman ca să justifice conexiunea directă în ceafă. Are chiar un terminal, e prea mare ca să fie o casetă.

Probabil că e unul dintre ăia care au picat de fraieri în campania firmelor de tipare. A fost o înțelegere, un contract, și eu știu asta. Am fost acolo. Cele mai mari companii au hotărît să facă, sub aparența concurenței, o campanie comună pentru tiparele artificiale de agenți de marketing, sub diferite aparențe. Campanie pentru campanie, un ecou. De la tiparele marilor oameni de afaceri pînă la ale marilor cîntăreți sau ale autorilor de casete cu senzații, toate conțineau, diluate, trăsăturile obținute de ei printr-o sinteză a tiparelor celor mai de succes agenți de marketing pe care îi avea fiecare.

M-a tentat și pe mine o dată să iau tiparul lui Tim Hickins, omul care a vîndut cele mai multe casete cu senzații din istorie. Să simt la fel de acut ca el, la fel de universal ca el, să pot înregistra exact ce simt și să mă cumpere toți, de toate vîrstele, și femei, și bărbați. Mă bătea gîndul ăsta înainte să se încheie contractul ăla. Am renunțat cînd mi-am adus aminte că Hickins n-a luat nici un sfert din banii cîștigați, pentru că cea mai de succes înregistrare a lui a fost propria-i moarte. Împușcat de niște mafioți cu care intrase în belele.

Nu vreau să am nici măcar un pic din firea lui Tim Hickins. Sînt eu, doar eu, sînt singurul, unicul. Nu sînt nici un pic din nimeni altcineva, și nimeni altcineva nu e nici un pic din mine. N-am folosit niciodată un recorder. Nu-i așa că sînteți invidioși, voi, ăștia din metrou, voi, toți ăia care vă băgați zilnic în cap părticele din mințile altora? Vă ofiticați, nu? Și tu, ăsta sau asta din fața mea, cu spionaju' tău de căcat. Ia să-ți arăt o șmecherie.

Am și eu terminalul meu. E aici, rece, în buzunar. În cîteva secunde o să fii pe lumea ailaltă și n-o să știi de ce.

La dracu', mufa asta parcă ar fi un ac. De cînd nu mi-oi mai fi băgat așa ceva în ceafă?

Rețeaua se scurge pe lîngă mine, în scripturi și subrutine scrise cu luni în urmă, în arbori de impuls neuronal multiplicat, înfășurîndu-se pe mintea disipată a cuiva, localizîndu-l. ProPattern, canalul deschis, imaginea mea cu

ochii închiși. Interceptez și mă privesc din afară pentru cîteva secunde. O adresă care nu-mi spune nimic, programul continuă. Eu doar închid ochii și las valurile să plece din mine.

Habar n-am cît am stat așa. Oricum, nu cred că a fost mai mult de un minut. Tipul sau tipa din fața mea are ochii închiși, de parcă ar dormi. N-a murit, pentru că n-am vrut. I-am indus doar un leșin care poate să dureze între cîteva ore și cîteva zile. Știu sigur că nu mai transmite decît un fel de bruiaj neuronal, o serie de aberații onirice pe care monitoarele ălora nu pot să le traducă în nici un fel, așa că nu le afișează deloc.

Îmi dau seama tîrziu că tocmai am trecut de o stație. Ușa pneumatică se închide.

La următoarea cobor și eu. Am niște marfă de vîndut. ●

Bogdan Gheorghiu

n. 1987, Slatina
Hax Grid (povestiri)
Ed. Nemira, 2004
premiul pentru debut, Romcon 2003 *(Hax Grid)*
www.rewired.go.ro

MARIAN COMAN

Degete

Mi-am mișcat degetele încet, privind la ele ca la niște obiecte stranii. Zece rîme îmbuibate, grosolane, cu unghiile boante, tăiate abrupt, în carne. Îmi amintesc că, odată, negul de pe arătătorul drept îmi stîrnea dureri agasante ori mîncărimi greu de înlăturat. Privit dintr-un anumit unghi, negul acela, pe care la un moment dat l-am botezat Alfonzo, pare un ochi încețoșat de cataractă al unui animal nemaiîntîlnit. Alfonzo nu clipește. Alfonzo mă privește fix, prin filtrul gălbui al cataractei sale.

*

— Bibilouuuri! Bibilouri pe haine vechi!

Eram un copil. Da. Un copil ca mulți alții, pe care părinții îi lăsau liberi, să colinde cartierul, cu cheia atîrnată de gît. Un șiret odată alb și o cheie galbenă, pătrată, cu cîteva litere ștanțate pe ambele părți. Parcă simt și acum metalul rece lovindu-mi pieptul în timp ce fugeam.

— Bibilouuuri! Bibilouri pe haine vechi!

Fugeam. Cînd veneau țiganii, fugeam. Ne ascundeam prin grădinile din spatele blocurilor, fixînd fustele pirandelor prin lunetele țevilor noastre cu cornete. Frica desființa echipele și ne trezeam cot la cot cu „armatele" inamice, privind printre crengile gardului viu mica șatră și desagii lor murdari, încărcați cu porțelanuri, pantaloni și cămăși rupte. Țineam strîns în mîini tuburile din plastic, amăgindu-ne că ne-ar fi de folos în cazul în care mustăciosul din fruntea grupului de negustori și-ar pune în cap să ne facă vreun rău. Era un soi de „Piua" nerostită, o pauză a fricii, a cărei sonerie de final se lăsa mereu așteptată.

Nu știu de unde aveam frica aceea. Bubuiala din piept.

Și nici nu-mi amintesc cine ne-a spus că pe Mili a lu' nenea Gogu de la scara patru l-au răpit țiganii. Zicea că l-au ademenit cu dulciuri și jucării și dus a fost. Cînd s-au întors de la serviciu, părinții lui au încremenit. Țipetele maică-sii s-au auzit la trei blocuri mai încolo, iar bunică-sa a murit în cîteva zile, de inimă rea. După o vreme, ai lui s-au mutat. Băieții spuneau că l-au văzut pe domnul Gogu umblînd despuiat prin oraș, ziua în amiaza mare. Că intrase dracu' în el, cum zicea mamaia lu' Fane.

Fane avea nouă ani. Noi îi spuneam și Guineea, din cauza dinților mari, din față, asemănători cu cei ai porcușorilor pe care un coleg de școală al lui Cristi îi ținea într-un borcan cu talaș. Oricum, Fane Guineea era cel mai mare dintre noi. Doar că, la școală, era tot într-a doua, ca mine. Ne-au spus băieții mai mari că ar fi rămas repetent în clasa întîi, pentru că a înfipt un cremvurști în scaunul învățătoarei. Sănătos nu era Fane ăsta. Vacanțele și le petrecea mai mult pe la țară, însă, cînd era în oraș, el alegea echipele, el dădea cu banul, el spunea ce să jucăm. Fără Fane Guineea, jocul nostru se limita la interminabile partide de fotbal în curtea școlii. El însă venea cu tot soiul de idei, care mai de care mai incitante, mai aberante, ori mai hazlii. Aș zice că el făcea moda în cartier. Dacă băieții de la blocul nostru se apucau, de gura lui Fane, să joace cartonașe, în mai puțin de o săptămînă plozii din întreg orașul așezau cutii de chibrituri pe mijlocul șoselelor și se străduiau să le doboare. În plus, Fane ne spunea povești. Tot soiul de istorioare despre care zicea că le trăise pe la țară, că le văzuse ori că le auzise de la bunici, rude ori prieteni. El ne-a povestit după o vacanță de vară că, în satul în care trăiau bunicii lui din partea tatălui, un cuscru al unchiului său creștea struți. Cică avea o turmă întreagă de struți cu care ieșea la cîmp, așa cum ies ciobanii cu oile. Niciodată n-am crezut gogorița asta, însă Fane povestea cu foarte multă convingere cum păsările acelea fabuloase își bagă capul în pămînt, cum mănîncă frunzele copacilor ori cum, dacă nu ești atent, îți frîng carnea cu ciocurile lor mari și galbene. Cînd povestea, Fane se scălămbăia într-una, mimînd, gesticulînd ori țipînd, după cum făceau lighioanele despre care vorbea. Toți dracii de copii ne adunam în jurul lui, ascultîndu-i istorisirile, hlizindu-ne la minunățiile pe care ni le înșira, fremătînd de nerăbdare să auzim alte și alte pățanii de-ale lui Fane Guineea și de-ale struților din satul bunicilor lui.

La școală, uneori, învățătoarea acoperea ferestrele cu draperii grele, de catifea albastră, și întreaga clasă se cufunda în întuneric. Unii copii începeau să plîngă, alții chicoteau, însă eu așteptam tăcut, în ultimul rînd de bănci, ca tovarășa învățătoare să bage în priză aparatul de pro-

iecție. Era un moment, cîteva secunde sau poate mai mult, în care ochii mei nu vedeau decît pătratul alb, luminos, din fața clasei, agățat printr-o dîră galbenă de lentila mașinii aceleia bîzîitoare. Îmi strîngeam buricele degetelor și, cît timp învățătoarea era întoarsă cu spatele, îmi aruncam mîna dreaptă în fața aparatului de proiecție. Unul dintre struții lui Fane Guineea apărea pe ecranul alb. Umbra mîinii mele, ca un cap de pasăre cu ciocul închizîndu-se și deschizîndu-se, mare și lacom.

*

Erau clipe în care aveam impresia că lumea întreagă se învîrte în jurul lui Alfonzo. Buba aceea îmi pulsa dureros în mînă și timpul devenea cretos și uscat pentru mine. Părea un burete pe care elevul de serviciu a uitat să-l ude și, cînd profu încerca să șteargă formulele înșirate pe tablă, sacoul, părul și cămașa i se umpleau de praful alb, înecăcios. Așa devenea timpul pentru mine. Alb, uscat și înecăcios. Doar Alfonzo mă fixa, prin norul de praf, asemenea unui zeu neștiut. Poate că treceau minute întregi așa, ori poate ore sau zile. Doar Alfonzo știa.

*

Cînd a murit Fane, orașul s-a întors cu fundul în sus. Multă vreme, ai mei nu mi-au dat voie să mai ies din casă. De altfel, puțini copii mai erau prin fața blocului, doar cei de familie proastă, pe care părinții îi lăsau în plata Domnului. În zilele acelea, pese treizeci de mămici și tătici s-au adunat în sufrageria alor mei să pună țara la cale. Vorbeau de Fane, de școală, de cum a sfîrșit bietul copil, cu pieptul străpuns de o bară de fier forjat. Aproape două luni nu am mai ieșit singur nici să duc gunoiul ori să iau pîine, lucruri care pînă atunci căzuseră în sarcina mea. În fiecare zi, unul dintre cei treizeci de părinți ne ducea pe toți la școală după cum le venea rîndul. Și tot așa, un altul ne aștepta cînd scăpam de la ore. Colegii m-au întrebat într-una dintre pauze ce s-a întîmplat la mine acasă, ce au vorbit babacii, cum a murit Fane. Eu le-am spus că pe Fane Guineea l-au mîncat struții. Au scăpat din turmă și au venit după el să-l pedepsească pentru tot ce le făcuse pe la țară. L-au apucat cu pliscurile lor galbene și i-au rupt beregata.

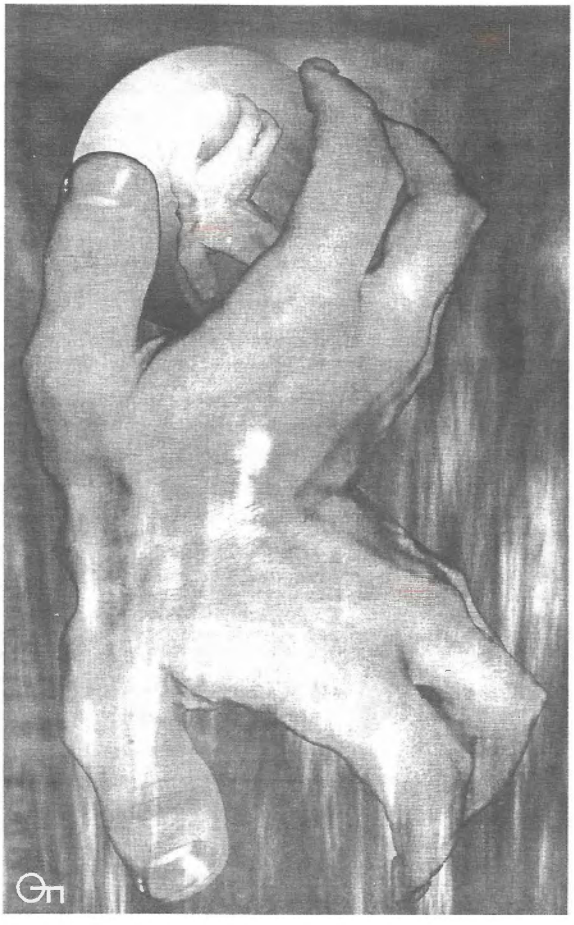

Băieții aproape că rîdeau amintindu-și de scălămbăielile lui Fane. Doar Patric se uita la mine cu ochii mari, speriați, cu fruntea transpirată și puful blond, ce-i ținea loc de păr, ridicat pe orizontală.

— Te-am văzut, mi-a șoptit. Și s-a furișat în clasă ca un miriapod rămas cu doar două picioare.

Patric era colegul meu de bancă și, întîmplător sau nu, îmi era vecin de bloc, de scară și de palier. Îl știam de cînd mă știam pe mine și eram unul pentru altul ca niște frați. Pentru că eram născuți la doar două zile diferență, ai noștri ne organizau petrecerile împreună. Cu sucuri, prăjituri, două torturi cu lumînări, ciocolată și o grămadă de „La mulți ani!". Veneau la noi toți copiii din fața blocului și ne umpleam burțile cu sirop de vișine și șerbet de trandafiri. Dar lucrurile astea se întîmplau în vremurile bune, pentru că în anul în care Fane a murit nimic nu a mai mers așa. Ziua mea a trecut aproape neobservată. Desigur, tata mi-a adus o bicicletă, însă nu a fost nici o petrecere, nici un „La mulți ani", nici urmă de tort. La Patric – am auzit prin pereți – cîteva rude bătrîne îl puneau să sufle în lumînările de pe tort.

Cele două luni de izolare au trecut greu, dar, în răstimp, am învățat să comunicăm prin țevile de la calorifer. Toți băieții de pe scară. Coduri secrete, zămislite din singurătate, plictiseală, curiozitate și imaginație. Fabricaserăm un alfabet al loviturilor de lingură în elementii din fontă, pe care orice agenție secretă și-ar dori să-l cunoască. Acum, este și pentru mine un mister cum de reușeam să ne transmitem o grămadă de lucruri printr-o tehnică atît de rudimentară. Informațiile circulau prin tubulaturile de metal în toată scara și, dacă ne-am fi chinuit ceva mai mult, cred că am fi reușit să-i cooptăm în „clubul nostru" și pe băieții de la celelalte scări. Cert este faptul că, în felul ăsta, am putut plănui să ne strîngem în holul blocului, la miezul nopții, atunci cînd părinții dorm și ne putem furișa pe ușă, furîndu-le cheile. Lui Patric i-am spus să iasă la ora 11 noaptea, să vorbim ceva doar noi doi. Doar că Patric avea o soră mai mică cu doi ani, care a auzit discuția noastră, purtată prin pereții de la baie, și ne-a pîrît alor lui. Tot bairamul nostru de la miezul nopții s-a dus pe apa sîmbetei. S-a făcut vîlvă mare în tot blocul și toți am fost pedepsiți.

*

Cînd ești copil și o bubă urîtă îți împodobește mîna, lumea-ți pare pe sfîrșite. Ciumații, leproșii, buboșii au fost întotdeauna printre primii care au primit cartonașul roșu în meciul vieții. Mulțimea reacționează firesc, eliminînd elementele bolnave. Le pune la colț. Le scuipă ca pe o măsea stricată.

„Mama mia, ce bubă nasoală are ăsta pe deget! Ce-ai făcut, bă? S-au pișat broaștele pe mîna ta? Scîrbosule! Să nu mă atingi!"

*

O ceată de guguștiuci. De albatroși și pițigoi ce mișună croncănitori într-un labirint fără ieșire. Așa îmi părea gașca de copii privită din balconul apartamentului în care locuiam. Mă uitam la ei și aveam impresia că, așa mici cum îi vedeam de la înălțime, i-aș putea prinde și strivi între unghii ca pe niște purici. Să aud cum le plesnește cochilia, cu zgomotul acela de semințe de căpșuni prinse între dinți.

Trecuse multă vreme de cînd spiritele se calmaseră. Venise iarna, aducînd cu ea primii fulgi de zăpadă, primele flori de gheață înțepenite pe geam, cazematele albe și bulgării rotunzi, perfecți pentru războaiele din spatele blocului. Părinții nu-și mai țineau odaslele închise în casă de teama nu știu cărui psihopat pus pe măcelărit ființe lipsite de apărare. Toți părinții, în afară de ai mei. După ce mă întorceam de la școală, mama mă trimitea la masă, la somn și la lecții. Le mulțumeam celor care aveau grijă de economia națională întrerupînd curentul electric atunci cînd cheful de făcut teme scădea sub limita de avarie. În clipele alea, mă ghemuiam sub masă cu o lanternă în brațe și îmi proiectam umbrele mîinilor pe zugrăveala pereților, într-un caleidoscop delirant de ciocuri, ochi și degete.

Ziua, dacă rămîneam singur acasă, evadam pe balcon, de unde îmi priveam camarazii cum se bulgăresc.

— Portocale! le-am strigat într-o zi.

Adusese tata, nu știu de unde, o ladă întreagă de portocale, lucru rar în vremurile acelea, vremuri în care și o tabletă de ciocolată amăruie era la mare căutare. Erau dintr-acelea cu coajă groasă. Zemoase, coapte și dulci.

— Portocale!

Și războiul cetei de pițigoi s-a oprit instantaneu. Aproape șaizeci de ochi căutau locul de unde se auzise cuvîntul magic. Scanau geamurile, balcoanele, crăpăturile din pereți și scorburile copacilor înghețați.

— Portocale! am mai strigat o dată, și gurile copiilor s-au umplut de salivă, căscîndu-se hipnotizate spre mine.

Am ridicat cu greu lada plină cu fructe și am lăsat globurile portocalii să alunece, în cascadă, dincolo de balustradă. Pentru o secundă, fețele mucoșilor acelora, care nu-și găsiseră liniștea toată ziua, au înflorit. De parcă alunecaseră brusc într-o lume miraculoasă în care rîurile sînt de miere, zăpada din frișcă și plouă cu portocale. Unii dintre ei, cei mai mici, nici nu știau cum arată un asemenea fruct. Ori îl văzuseră, pînă atunci, doar în afișele prinse în piuneze, deasupra meselor, de bunicile lor. Chiar și așa, timpul părea oprit în loc. Culoarea aprinsă a fructelor le fura mințile. Sferele portocalii mi-au părut pentru o vreme blocate cumva între cer și pămînt, neștiind în ce direcție să cadă. Apoi s-au prăbușit, înfundat, în zăpadă. Au mai fost cîteva secunde de liniște, după care pițigoii s-au transformat în fiare. Au început să țipe. Să horcăie și să se îmbrîncească. Să-și care pumni, palme și picioare, în timp ce scormoneau prin zăpadă. Rînjeau, chiuiau de bucurie și gîfîiau. Nu aveau timp să plîngă după ce erau loviți. Căutau mai departe.

— Asta-i a mea!

— Ba-i a mea, boule! Eu am văzut-o primul!

Cei mai norocoși aveau buzunarele burdușite de fructe. Ceilalți scormoneau în neștire acolo unde nu mai era nimic de găsit. În cîteva clipe, locul fusese curățat. Învingătorii s-au furișat, în lumina apusului, pe la colțurile clădirilor, neîmpărțind prada cu nimeni. Devorau tot ce aveau, cu tot cu coajă, sorbind și plescăind, mînjindu-se pe toată fața cu zeama galbenă, acrișoară și lipicioasă. Învinșii au început să plîngă încetișor, continuînd să scotocească terenul, privind din cînd în cînd în sus, doar-doar voi arunca o nouă tranșă de citrice. Eram zeul lor. Mi-am desfăcut singura portocală păstrată și am început să mestec, felie cu felie, privind către ei ca un pașă. Aveam lumea la picioare. Cînd am aruncat cojile peste balcon, cei rămași acolo s-au năpustit asupra lor.

*

Alfonzo a început, încetișor, să crească. Uneori, noaptea, îi simțeam rădăcinile răspîndindu-se ca o iederă fără frunze prin mine, ca o caracatiță fricoasă ce-și înfige tentaculele în nisip. Părea doar un vis, cum tot un vis păreau zvîcnirile lui Alfonzo atunci cînd învățătoarea mă lovea cu indicatorul peste degete. De parcă o inimă minusculă își accelera pulsul, ascunsă în mîna mea. Și frica aceea, a negului meu, mă cuprindea și pe mine. Dar nu aveam lacrimi să plîng de durere ori de spaimă. Nici Alfonzo nu avea. El mă avea doar pe mine, cum și eu, aveam să înțeleg curînd asta, îl aveam doar pe el.

*

În iarna aceea, îmi amintesc, a nins atît de mult, încît, pentru cîteva zile, orașul a fost complet izolat. Părinții povesteau cum pasagerii acceleratului de București au rămas, mai bine de treizeci de ore, înzăpeziți în cîmp, cu trenul acoperit de zăpadă și biciuit de viscol. Se iscaseră atîtea legende despre noaptea în care bieții oameni au tremurat pe canapelele

de vinilin așteptînd în zadar ajutor, încît mama a jurat că niciodată în viața ei nu va mai urca în acele coșciuge mergătoare cărora, pînă atunci, toată lumea le spusese vagoane.

Unchiul Vasea de la Constanța avea să-i povestească tatei, la telefon, cum două femei cu care a stat la taclale tot drumul acela au murit de frig una în brațele celeilalte. Chircite și cu zîmbete vinete înșirate pe fețe. Și el s-a ales cu degetele de la picioare amputate din cauza degerăturilor, însă îi mulțumea lui Dumnezeu că l-a ținut în viață.

Dar toate acestea aveau să fie uitate cînd sora lui Patric și-a rupt gîtul pe scări. Pe mine m-au găsit leșinat lîngă ea, de au crezut că sîntem morți amîndoi. Cică bălmăjeam cuvinte de neînțeles și doar mîinile mi se mișcau ca niște șerpi nervoși, cu capetele băgate în mănușile verzi împletite de mama. Ochii îi aveam deschiși, însă dați peste cap, și doar albul lor, ca acela al zăpezii ce acoperise acceleratul de București, se putea vedea.

M-am trezit după două zile, la spital, cu mîinile legate de pat și răni pe tot corpul. Tanti Jeni, asistenta, i-a spus mamei că făceam crize de spasmofilie sau de naiba știe ce, că ea nu mai văzuse așa ceva de cînd lucra la spital, că mă ciupeam singur, pînă la sînge. Și că ar trebui să mă ducă la neuro, că poate șocul provocat de moartea fetiței ăleia m-a debusolat. Eu nu îmi amintesc nimic din toate astea. Știu doar că părul lung al surorii lui Patric s-a întins ca o pînză de paianjen cînd capul său a atins cimentul. Mama a plîns lîngă mine și mi-a zis că nu trebuie să-mi fac probleme, că fetița a alunecat, că iarna asta este de vină, că uite ce a pățit și nenea Vasea cu trenul ăla, că trebuie să ne rugăm la Doamne Doamne pentru aia mică și pentru femeile din compartimentul lu' unchiu'. Că o să aibă ele grijă de ea cît timp se va juca cu îngerii.

— Mami, mami, dar Alfonzo zice că nu există Doamne Doamne, i-am zis eu, însă mama nu m-a auzit.

Ea plîngea, iar eu am leșinat din nou.

*

Au trecut zeci de ani de atunci, însă amintirile astea mi s-au înfipt atît de tare în minte, încît nu le pot uita. Sînt, desigur, o mulțime de lucruri de care nu-mi amintesc. Nu mai știu, de pildă, cum îl chema pe tipul care a dat foc la un sat întreg și a privit de pe coama dealului la infernul ce-i cuprinsese cătunul, nu-mi amintesc cum a murit Patric la un an după ce și-a pierdut sora și nici cum se numește scriitorul ăla care a scris vreo douăzeci de cărți în colaborare cu o fantomă. Sînt și acum momente în care nu știu ce fac. Secunde, ore sau zile întregi, conștiința mea pare închisă ca un timbru într-un clasor prin coperțile căruia nu pătrunde nici o rază de lumină. Uneori am impresia că Alfonzo îmi povestește cîte ceva din lucrurile pe care le-am făcut în tot acest timp, dar nu vreau să-l ascult, nu vreau să-i aud șoaptele, nu mai vreau nici să-i simt zvîcnirile, inima sau rădăcinile adînc înfipte în mine. Nici nu aș vrea să știu că există, sau, mai degrabă, aș vrea să știu că nu mai există.

Însă nu pot să nu mă gîndesc că, poate, cumva, Alfonzo nu mai este negul meu, ci eu am devenit negul lui. Buba de care încearcă să scape. ●

Marian Coman

n. 1977, Mangalia

editor - „Literatura și artele imaginarului" (supliment al cotidianului *Obiectiv - Vocea Brăilei*)

prezent în antologiile:
Romania SF 2001, Ed. ProLogos, 2001
Quasar 001, Ed. MediaTech, 2001
Noesis, Societatea Culturală Noesis, 2002 (format electronic)
Liternet 2002 (vol. 3), Ed. Liternet, 2002 (format electronic)
Alte lumi, alte legende, Ed. MediaTech, 2002

premiul Romcon 2004, secțiunea Mass-media (suplimentul „Literatura și artele imaginarului")

fandomități

• Quasar

Cea de-a X-a ediție a Zilelor Clubului UNESCO Quasar, cu tema *Fantasticul popular și cult*, a avut loc la Iași în perioada 14-16 mai a.c. Cîteva puncte de atracție ale manifestării - care s-a desfășurat la Muzeul Literaturii - au fost lansările de carte (*Necropolis* și *An/Organic* de Florin Pîtea, *Anatomia unei secunde* de Alexandru Mironov, *Lumea simbolurilor* de Solas Boncompagni, *Gîndirea stocastică* de Roberto Quaglia), lansările de reviste (*Anticipația*, *Quanticipația*, *Lumi Virtuale*) și finalizarea concursului literar (cîștigător: Marian Coman, cu povestirea *Degete*, pe care o puteți citi la pagina 28). Printre participanți: Ion Hobana, Vlad Popescu, Dan Doboș, Cătălin Sandu, George Ceaușu, Florin Pîtea, Cristian Cârstoiu, Lucian Merișca, Eduard Pandele, Traian Bădulescu.

• O nouă colecție de SF

O altă lansare a celor două volume ale lui Florin Pîtea, cu care Editura Amaltea a inițiat în această primăvară o colecție SF românească, a avut loc la librăria George Coșbuc din Brașov, la 11 iunie. Oficiile de gazdă au fost făcute de Laura Rujoi Radu, director comercial al rețelei de librării Compact. Au vorbit despre cărți Michael Haulică, Cristian Cârstoiu, director al editurii, și, în final, autorul. Autografele și interviurile pentru televiziunea locală au încheiat momentul Brașov al turneului de promovare inițiat de editură, care a mai atins orașele București, Iași și Cîmpina.

• Romcon 2004

Se fac pregătiri intense pentru organizarea Convenției Naționale de SF, Romcon 2004, la Caransebeș, în perioada 8-10 octombrie 2004. Organizatorul, Matei Donea, contează pe sprijinul autorităților locale și al mai multor sponsori. Cu această ocazie se vor decerna premiile RomCon pe anul 2003. Mai multe informații la www.mateidonea.ro, dar trebuie să mergeți pînă la sfîrșitul paginii de deschidere, unde veți găsi un „Progress Report".

• Anticipația 566

A apărut numărul 566 al revistei Anticipația. Dedicată benzii desenate, noua apariție cuprinde articole de Alexandru Mironov, Ion Hobana, Eduard Pandele, Dodo Niță și romanul grafic *Teritoriu interzis* (deși pe copertă scrie *Tărîmul interzis*) de Victor Trifan (scenariu și desene).

• Pro-Scris 27-28

Realizată de Cătălin Ionescu și Györfi-Deák György, revista apare pe internet la adresa proscris.port5.com. În ultimul număr puteți citi articole de Liviu Radu, Mircea Opriță, Cornel Robu, proză de Sergiu Someșan și Lucian Merișca, bandă desenată de Sandu Florea (după o povestire de Ovidiu Bufnilă) și o subsecțiune dedicată lui J.R.R. Tolkien. Nu lipsește „cazul Mel Gibson" - tratat în cheie pro/contra în cele două editoriale.

NICOLA GRIFFITH

Atingerea focului

În vara aceea lucram în tura de noapte la Talulah's, să-mi pot plăti chiria pînă la reluarea cursurilor, în toamnă. Era miercuri noaptea, aproape de ora închiderii, și nu mai rămăsese decît o tipă, care sorbea tacticos dintr-o bere într-un colț, sub un difuzor. Mică de înălțime, rasă asiatică cu pielea de culoare închisă, cu părul negru filat și nici măcar un gram de grăsime, fără a fi însă slabă, cu siguranță nu era deloc slabă.

A trebuit să-i cer să-și ridice picioarele, să pot șterge sub masă.

— Numele meu e Nadia, spuse ea, și sînt o Comoară Națională.

Comoară Națională. Asta era ceva nou pentru mine. „Foarte bine", am spus, deoarece clientul are întotdeauna dreptate.

Și-a ridicat picioarele. Și și-a terminat berea. Apoi a privit în jur de parcă nu mai fusese niciodată pe acolo. Era greu de spus cum i se părea barul. La Talulah's e mai bine decît în unele locuri, mai rău decît în altele. Văzusem multe baruri pentru femei, iar acesta chiar îmi plăcea. Nopțile cînd vin aici în calitate de client, iar femeile pășesc țanțoșe, arătîndu-și mușchii uscățivi și dinții albi, iar podeaua duduie sub greutatea muzicii, este un local plăcut, un loc al posibilităților și al încîntării. Dar acum, cu muzica dată în surdină, iar clienții toți plecați, lumina puternică din tavan punea în evidență băltoacele de bere vărsată pe podea și petele de pe perete.

— Joia este cel mai bine, am spus legănînd mătura. Eu sînt aici, bineînțeles.

I-am zîmbit cum am putut mai bine.

În momentul acela și-a împins scaunul pe spate și m-a privit. Avea ochi căprui-închis. Poate chiar negri.

— Cum reușești?

— Ce anume?

— Să ai încredere într-un străin. N-ar trebui.

— Nu am avut niciodată probleme din cauza asta.

Zîmbi într-un mod ciudat, indispus și auto-ironic.

— Te cred. Doar ai încredere în mine.

Spuse asta încet, de parcă degusta cuvintele. Apoi dădu scurt din cap.

— Încredere contra încredere, atunci. Dar, cînd vine vremea, ai grijă să nu te vadă gardienii mei vorbind cu mine.

Probleme cu drogurile, m-am gîndit, deși nu părea dependentă. Părea prea sănătoasă.

— Gardieni?

— O Comoară Națională nu are parte de prea multă intimitate.

Apoi alunecă din scaun, de parcă ar fi fost un șarpe uleios, nu femeie, și plecă.

În noaptea aceea am stat trează gîndindu-mă la felul cum se mișca, la ochii ei negri, la vocea ei patinînd pe mai multe straturi deodată, precum curenții oceanului.

Se întoarse joi. Era îmbrăcată toată în negru, aceeași nuanță de cărbune prăfuit ca și părul ei. Îi făcea pielea să pară caldă și strălucitoare, ca lemnul unui violoncel. Am ieșit de după tejgheaua barului și m-am dus cu două beri la masa ei.

— Data trecută nu m-am prezentat, am spus, și i-am oferit o bere. Sînt Kate.

I-am întins mîna. Își întoarse privirea, de parcă nu m-ar fi văzut.

— Pleacă, spuse ea fără să se uite la mine. Gardienii mei sînt aici.

— Da? M-am uitat în jur cu nonșalanță. Unde?

Sînt persoane care, dacă le faci pe plac, o lasă baltă.

Dar nu și Nadia.

— La masa de biliard. Sînt două tipe. Cercei, păr scurt. Una are o bere, cealaltă un păhărel.

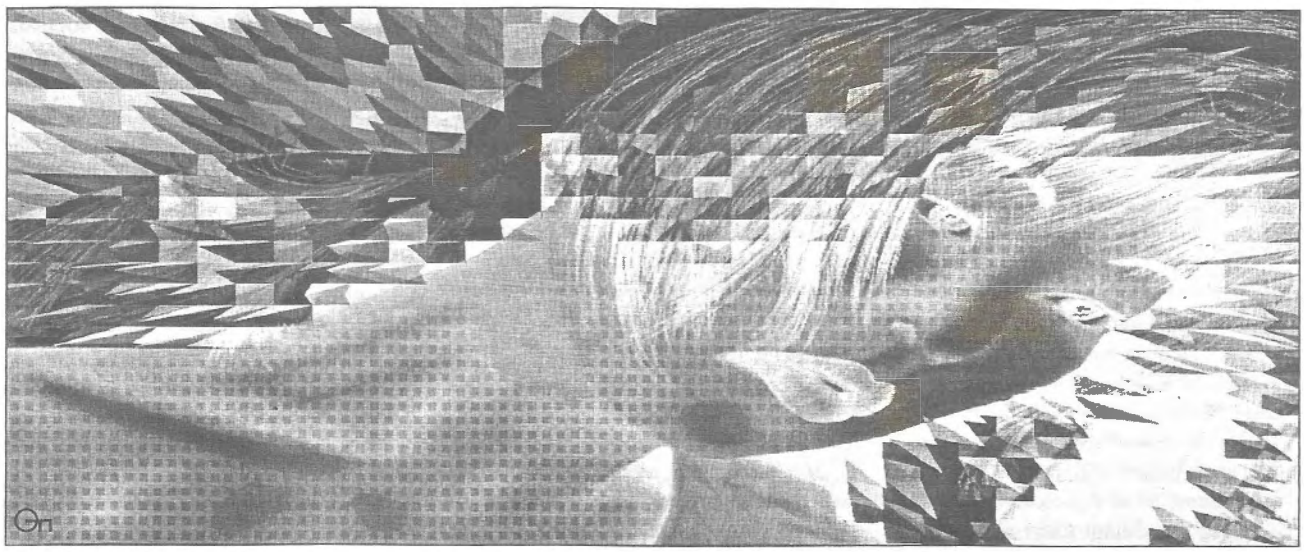

Mi-a descris întreaga clientelă. Dar nu terminase.

— Amîndouă au gecile descheiate. Sînt înarmate.

Dacă nu voia să mă așez la masa ei, trebuia doar să-mi spună. Dar eu cred că voia. Am rămas.

Privi spre ringul de dans timp de un minut.

— Ne întîlnim la toaletă în cinci minute – apoi se ridică și începu să joace pinball.

Am servit vreo doi clienți, observînd în continuare cele două tipe de la masa de biliard. Fețele lor erau în umbră, dar una dintre ele avea degetul mic îndoit spre exterior, de parcă fusese rupt și nepus la locul lui. N-au aruncat nici măcar o privire spre Nadia.

La toaletă, Nadia stătea în fața oglinzii, cu picioarele depărtate și mîinile relaxate, dar mi-am dat seama că fredona nervoasă. Era frumoasă, chiar și sub lumina stridentă a neonului.

— Nu știu de ce fac asta, spuse ea.

Eu nici atît.

Întinse mîinile sfrijite, de parcă ar fi vrut să-mi dea ceva.

— Numele meu e Nadia Amin. Sînt o Comoară Națională pentru că sînt o dansatoare MOAL. Singura. Sînt aici, în Atlanta, pentru că îi ajut pe cei de la Kyoto-TEC în cea mai recentă campanie de promovare a lor. Iar atunci cînd nu filmez spoturi publicitare, lucrez alături de o echipă de cercetare, pentru a afla de ce sînt singura care poate să facă asta.

— Ce anume să facă?

— Să danseze.

Era nerăbdătoare, dar nu înțelesesem nici un cuvînt.

— Uite ce e, am spus, eu am licență în sisteme de comunicare. Habar n-am cum e dansul acela. Seamănă cu baletul?

Își încleștă mîinile, ca niște gheare.

— MOAL, spuse ea, Mașini Orchestrale Activate prin Lumină. Eu le dansez. (Probabil mi-a citit consternarea pe față.) Funcționează pe bază de laser. Le aranjez pe scenă, dansez printre razele de lumină, activîndu-le pentru a produce muzică.

Suna interesant.

— Ca robotul acela muzician din Taiwan?

— Nu. Astea sînt chiar instrumente muzicale. Nu sînt pre-programate.

Lucrasem cu lumina în penultimul semestru. E o chestie complicată. Fiecare licărire schimbă parametrii.

— Este imposibil.

Zîmbi dezvelindu-și dinții.

— Nu și pentru mine. Precum spuneam, eu sînt singura.

Rînjetul ei mă enervă.

— Ai spus că ești o Comoară Națională. Nu știam că și oamenii pot face parte din această categorie.

— Nici nu făceau. Pînă la mine. Eram un oaspete de onoare, dar Kyoto-TEC a aflat ce pot face și a aranjat cîțiva avocați foarte buni. Au argumentat că sînt unică și prețioasă, o resursă națională căreia n-ar trebui să i se aplice regulile obișnuite. (Zîmbi iar.) Poate au mituit judecătoarea. Oricum, a fost de acord să mă încredințeze celor de la Kyoto-TEC. Așadar, iată-mă.

— Da, am spus eu cu prudență, fără să înțeleg exact unde anume era.

— Au investit în mine o mulțime de bani. Și sînt unică. Fac orice pentru mine, îmi dau orice le cer.

Nu avea nici un fel de responsabilități. Exact ca un copil. Nici nu-mi puteam imagina cum e să trăiești așa.

— De aceea ai gardieni? Să aibă grijă să nu pățești ceva?

Rîsul ei zăngăni în pereții reci și lucioși ai toaletei, ca un cuțit aruncat, și mi-am amintit că era dansatoare, iar dansatoarele sînt foarte puternice. Mă apucă de brat.

— N-ar trebui deloc să ai încredere în mine, spuse ea cu blîndețe, apoi dispăru în întuneric, trîntind ușa.

Am mai rămas puțin să-mi spăl fața și să înțeleg ce naiba se petrecea.

Cînd m-am întors în bar, ea dispăruse. La fel ca și cele două femei de la masa de biliard.

Apartamentul meu e la etajul cinci. Noaptea, cînd sînt obosită, e al naibii de greu de urcat, și-mi promit că a doua zi de dimineață voi începe să caut un apartament la primul etaj. Dar de fiecare dată renunț la idee: îmi place apartamentul meu pentru priveliște. Nimic nu poate fi mai frumos decît să privesc soarele răsărind deasupra parcului Piedmont, colorînd pomii în oranj și auriu. Nu că aș fi trează prea des la ora aceea.

Luni dimineață eram trează: Nadia stătea la capătul patului. Ținea cu două degete un laserdisc.

— M-am gîndit că ți-ar plăcea să mă vezi dansînd.

— Iisuse...

M-am ridicat într-un cot. Ea tot mai era acolo; de-abia se crăpa de ziuă.

Zîmbi.

— Pari foarte delicată cînd dormi. Foarte vulnerabilă.

Era îmbrăcată în albastru-închis, iar buzele ei semănau cu niște prune. Am așteptat, fascinată de acele buze și prea confuză pentru a pune întrebări. Se aplecă în față, încet. Nu-mi puteam dezlipi privirea de pe gura ei. Îmi puse discul pe piept. L-am apucat strîns, încă buimacă de somn.

— Nu am un player.

Nadia se răsuci și aruncă o privire spre pereții albi, goi. Probabil ea cheltuise mai mult pe o tunsoare decît dădusem eu pentru a mobila întreg apartamentul.

— Și nici televizor.

— Apropo, unde-ți sînt gardienii?

— Peste tot.

Se ridică, mijind ochii a somn, ca o pisică, clătinîndu-mi patul, făcînd să-mi explodeze nivelul hormonilor. Se aplecă iar spre mine și atinse ușor discul pe care-l țineam încă la piept.

— Îți las asta.

Îmi aruncă un zîmbet peste umăr în timp ce deschidea ușa și ieși. Ușa se încuie cu un clinchet în urma ei.

De-abia atunci m-am întrebat cum a știut unde să mă găsească și cum naiba a reușit să intre. *N-ar trebui deloc să ai încredere în mine...*

Două ore și jumătate mai tîrziu, superintendentul îmi bătu la ușă.

— A venit un pachet pentru dvs.

— Cobor mai tîrziu să-l iau.

— Este o livrare specială. Trebuie să semnați. Băieții așteaptă.

Fraza asta sună ca o reclamă la sex prin telefon: Sună acum, băieții așteaptă. Cum m-aș fi putut împotrivi?

— Vin imediat.

Era un HDTV, cu player pentru laserdisc și sistem audio-video complex.

— Nu pot plăti așa ceva! le-am spus celor trei bărbați în salopete.

— Pe factura de expediție scrie că a fost plătit, cucoană. Îl vreți sau nu?

Era o factură emisă de Kyoto-TEC. Nadia. Dar cum o făcuse atît de repede? Și de ce? Mi-au venit în minte rîsul ei nebun și gardienii înarmați.

— Cucoană...

Începuseră să-și piardă răbdarea.

Am dat din cap.

— Urmați-mă.

Ecranul negru deveni luminos, o cameră cu pereți albi și rafturi șlefuite de ani și nenumărate generații de picioare de dansatoare. Șapte butoiașe din metal, fiecare avînd diametre și înălțimi diferite, erau îndesate în podea, într-un fel de cerc imens neregulat. Cabluri groase ieșeau din fiecare și dispăreau în spatele ecranului. Nadia meșterea ceva înăuntrul ultimului butoiaș din stînga; se îndreptă brusc și atinse un comutator. Un bec roșu clipi. Apoi trecu la următorul. Camera rămăsese fixată pe mijlocul cercului. Lumina roșie clipi și pe cel de-al doilea butoiaș. Se duse spre cel de-al treilea.

În colțul din dreapta-jos al ecranului apăru scris: *Ziua a doua: executarea evaluării inițiale a prototipului Kyoto-TEC MOAL.*

Mi-am dat seama după felul în care mergea că mușchii îi fremătau sub piele, erau pregătiți. Emoțiile de dinaintea spectacolului.

Becurile roșii se aprinseseră pe șase dintre cele șapte butoiașe. Nadia se aplecă, atinse cel din urmă comutator și păși spre mijlocul cercului. Era desculță. Purta aceeași nuanță de negru prăfuit ca atunci cînd venise la Talulah's a doua oară, și nici o bijuterie. Părul îi era mai lung decît îl știam, iar ea părea obosită și încordată: poate că ea era cea evaluată, nu mașinile.

Își ridică brațele. Lumina din studio păli, și din fiecare butoiaș țîșniră deodată zeci, sute de fascicule luminoase, ca apa dintr-o fîntînă rectilinie. La început părea a fi o lumină albă, dar nu, nu prea era așa. Dintr-unul țîșnea lumină ca fildeșul, din altul ca sepia, iar un altul pîlpîia ca o undă de căldură deasupra nisipului.

Nadia rămase nemișcată, exact în centrul cercului, fără ca hainele ei negre să atingă lumina. Zîmbea ușor, pe piele îi strălucea sudoarea, iar respirația îi era egală; nu mai era nervoasă, ci pregătită.

N-am mai văzut niciodată pe cineva să se miște precum Nadia. Acum stătea nemișcată de parcă fusese sculptată într-o bucată de lemn vechi de o sută de ani, iar în secunda următoare făcea o săritură, răsucindu-se ca un vîrtej, lovind cu brațele mai multe raze de culori diferite, pac, pac, pac, mai repede decît puteam eu urmări, producînd muzică. De fiecare dată cînd părul ei, un deget sau un petic din haină, călcîiul piciorului său stîng ori genunchiul sau șoldul atingea lumina, se producea un sunet. Nadia continua să se miște, iar muzica se scurgea din butoiașe: clopote tubulare și viole, cornuri franțuzești și tobe africane. Numai că, în loc să transforme muzica digitală stocată, deja pre-programată, în secvențe coerente și apoi să manipuleze unda cu ajutorul unui pix luminos, ea făcea toate astea în același timp, mișcîndu-și corpul, dansînd pentru a face muzică. Era ca și cum ai privi decolarea unei navete spațiale: imposibilă, dar producîndu-se chiar în fața ochilor tăi.

Era o muzică rapidă, precum o mie și una de flori legănîndu-se pe cîmp, cu zburătoare și rozătoare jucîndu-se deasupra și sub pămînt. Muzică veselă, dar complexă, în ritmurile vieții și ale morții: Grieg generat pe calculator, sau Camel cu viori; muzică minunată, ametitoare. Și cea care își crea propria-i muzică, răsucindu-se în ea, cu sudoarea zburîndu-i de pe piele, era Nadia: tunica de culoarea cărbunelui și pantalonii cu petice negre, părul lucios, și jumătate zîmbet, jumătate concentrare. Puteam să văd și să aud munca transformîndu-se în muzică: mușchii strînși și încordați, picioarele goale lovind puternic în rafturi, respirația șuierătoare. Pentru cîteva clipe, poate jumătate de minut, atinse apogeul, iar dansul și muzica se îmbinară într-o simbioză perfectă. Brațele-i lucitoare alunecară și începu să înoate prin lumină, ca un pește, mai repede, mai repede, iar basul și falsetul, cornurile și stru-

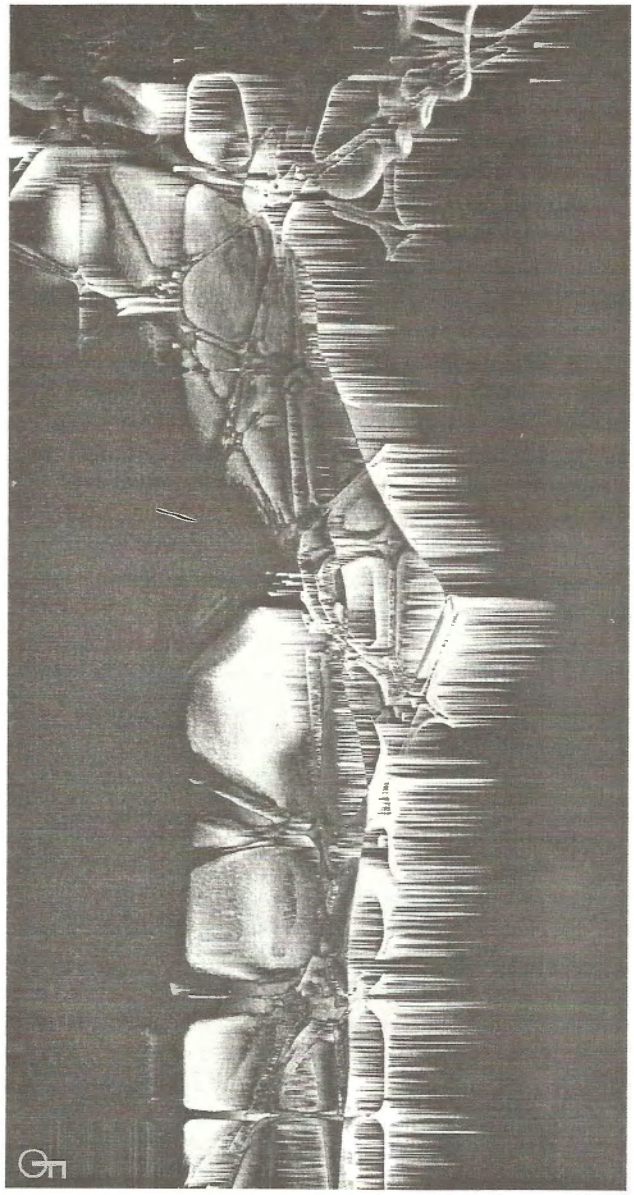

nele și suflătorile se îmbinară toate într-un puzzle complex, care mă făcu să rîd și să mă minunez. Dar apoi ea duse un picior prea în față și violoncelul tremură, iar sinergia mișcării și sunetului se pierdu; încă o dată, era doar o femeie dansînd mirific, creînd o muzică minunată.

Imaginea dispăru de pe ecran, iar sunetul se reduse la jumătate.

Am clipit și-am tras încet aer în piept. Așadar acesta era dansul MOAL. Am apucat telecomanda, vrînd să mai urmăresc totul încă o dată, cu încetinitorul, dar ecranul deveni iar luminos. Mai era?

De data aceasta apăru scris: *Ziua 163, Spectacol, Mark III Kyoto-TEC MOAL.* Adică cinci sau șase luni mai tîrziu. Dar de data aceasta era filmată de un operator adevărat: camera trecu printre cele opt MOAL, șapte dintre ele așezate într-un cerc aproximativ, iar a opta în centru. Nu mai erau butoiașele neterminate din *Ziua a doua*: erau cilindri frumos finisați, cu carcase din lemn lucios și plăci șlefuite din aliaje rezistente la tensiune.

Nadia stătea în picioare, pregătită: nu mai era femeia obosită și nervoasă supusă evaluării în *Ziua a doua*, era cu totul altă Nadia.

Era îmbrăcată în roșu-aprins; pene lungi îi atîrnau prinse de o ureche, iar pe degetele de la ambele mîini avea extensii metalice mate, ca niște lame. La glezna dreaptă avea un inel gros cu o țepușă la exterior. Așteptarea ei părea de cu totul altă natură: nu era absență, ci prezență. Mîrîia, ca un animal închis, ca o furtună adunîndu-se la orizont; o creatură din bronz și sînge. Mă așteptam să-și dezvelească dinții roșii și să șuiere.

Din MOAL izbucniră fîșii de lumină – de data aceasta viu colorate, roșii și aurii și turcoaz – ca niște fructe exotice de ananas din care răsăreau agresiv țepușe verzi. Nadia mișcă din cap, în așa fel încît pana din urechea stîngă alunecă și atinse un fascicul turcoaz: un papagal croncăni. Mișcă iar din cap; țipătul papagalului acoperi ritmul puternic al unei bătăi de inimă. Camera panoramă: Nadia lovea încet din picior, țepușa trecînd înainte și înapoi printr-un fascicul de lumină aurie. Apoi se răsuci, iute ca o panteră la pîndă, și muzica începu să se reverse.

Era muzică de crimă, de călduri-și-sex, iar Nadia sărea, se învîrtejea, aluneca printre miile de lumînări romane înghețate. N-a ieșit nici măcar o dată din ritm. Oriunde s-ar fi aflat și orice viteză ar fi avut, țepușa bătea ritmul de fiecare dată.

Abia mai puteam respira.

Se întinse și străpunse roșul-rubiniu și albastrul-colibri cu degetele ei cu vîrfuri de metal, iar fîșiile de lumină din două MOAL începură să se rotească. Nadia se mișca tot mai repede, dar, paradoxal, totul părea să încetinească și să prindă contur. Fiecare notă, fiecare strat de muzică se distingea de celelalte; fiecare bătaie a ritmului părea că are tot timpul din lume pentru a crește, a atinge apogeul și a se retrage, apoi pentru a crește și a răsuna din nou. Inima îmi bătea cu putere și voiam să strig, să urlu sau să mor. Eram în pragul a ceva foarte puternic.

Și dansul și sunetul creșteau, iar țepușa de la glezna Nadiei nu ieși niciodată din ritm, doar că acum ea își folosea degetele și penele și învîrtejelile pantalonilor săi diafani pentru a ține ritmul, bătaie după bătaie după bătaie.

De-abia cînd ecranul se goli, eliberîndu-mă, mi-am dat seama că zdrobisem telecomanda în mîini, rănindu-mi palmele; că puteam plînge. Am stat pe canapea 15 sau 20 de minute, hohotind: Nadia rupsese ceva, destrămase vălul pe care-l purtăm în mod obișnuit în fiecare zi pentru a supraviețui în marele oraș. M-a făcut să adulmec viața, să o simt, să o ating, să o gust. M-a făcut să vreau... ceva. Mult mai mult decît am acum. M-a făcut să văd că viața nu înseamnă doar că exist zi de zi cît mai bine cu putință. Viața trebuie trăită; luată și zgîlțîită, folosită. Fiecare moment e prețios. Am vrut să întind mîna și să ating focul Nadiei, să mă scald în el, să mă îmbrac în el.

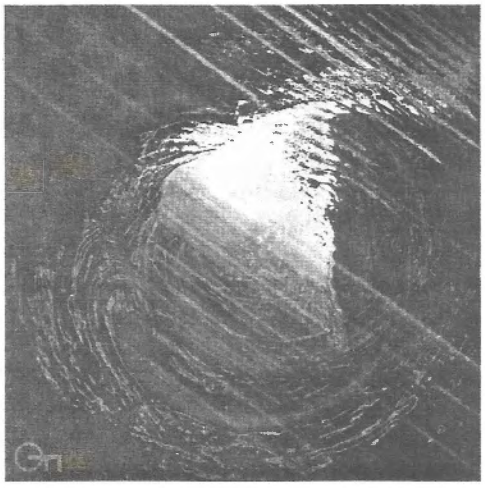

Viața. Nadia m-a făcut să tînjesc după ea cu înverșunare, din străfundul oaselor. Dar în sinea mea eram speriată și entuziasmată deopotrivă: aventura presupune întotdeauna un risc.

Luni și marți Talulah's este închis, așa că alea sînt zilele în care lenevesc, „week-end-ul" meu. Restul zilei de luni l-am petrecut făcînd comisioane: provizii de mîncare, spălat lenjerie, problemele obișnuite. Din cînd în cînd, în timp ce dădeam cu aspiratorul sau puneam o farfurie în chiuvetă, mă opream să privesc spre imensul sistem audio-video care ocupa mai mult spațiu decît chicineta mea, și mă întrebam: de ce? Întrebare urmată inevitabil de o alta: cum? Cum a aflat Nadia unde locuiesc? Nici măcar nu-mi știa numele de familie – cel puțin eu nu i-l spusesem. Și cum reușise să aducă totul aici atît de repede? Și apoi reveneam la întrebarea inițială: de ce? De ce făcea toate astea?

N-ar trebui deloc să ai încredere în mine.

Apoi, desigur, puneam farfuria în chiuvetă, opream aspiratorul și urmăream iar discul, doar pentru a mă asigura că într-adevăr am văzut ceea ce am văzut.

Am dormit prost în acea noapte, iar somnul mi-a fost plin de vise erotice cu o Nadie sălbatică, o Nadie fără inhibiții.

M-am trezit marți dimineață aproape la fel de obosită ca atunci cînd mă dusesem la culcare, iar trupul îmi dădea semnale *exacte* că știe după ce tînjește. Am oftat. Trebuia să fac ceva în legătură cu asta.

Aveam un laptop antic, folosit mai întîi de mama, cu baterii de rezervă nefuncționale și compatibilitate zero cu orice modem existent. Așa că mi-am îndesat o dischetă în buzunar și am luat trenul MARTA spre centru, pînă la biblioteca principală a regiunii Fulton.

Mai întîi am citit despre tendințele cercetării în compoziția asistată de computer. N-am găsit nimic surprinzător: vorbăraie multă și procese pentru mostre digitale și copyright, precum și un articolaș într-un ziar obscur despre posibilitățile de adaptare a computerelor, în așa fel încît persoanele cu deficiențe fizice să poată folosi lumina pentru a compune muzică. Apoi am dat de un contra-articol care explica de ce astfel de computere ce compun cu

ajutorul parametrilor luminoși sînt practic imposibil de folosit. L-am verificat pe autorul primului articol și am descoperit că lucra la Columbia, în laboratoarele de muzică și computere sponsorizate de Kyoto-TEC. Aha. Articolul era datat cu doi ani în urmă. Nimic nou de atunci. Exact cum spusese și Nadia: chestii noi, și părerea unanimă că sînt imposibil de pus în practică. Dar Kyoto-TEC urmărise activitățile ce se desfășurau în laboratoarele sale și luase o altă decizie.

Apoi am căutat prevederile Comorii Naționale și precedentele existente. Am găsit, după *Decizii: Kyoto-TEC versus Guvernul Statelor Unite*, iar data părea corectă, în urmă cu șapte luni. Bingo. Nu adusesem cu mine suficiente dischete, așa că am descărcat doar rezumatul.

Am căutat termenii *Nadia* și *Amin* în fișierele media localizate în afara orașului și am găsit două articole relevante. Primul era de fapt doar un paragraf în *Seattle Times* despre trei studenți absolvenți cu onoruri duble la Universitatea din Washington. Nadia era unul dintre aceștia, absolventă de dans și teoria muzicii. Al doilea articol era mult mai interesant.

Era datat la patru luni după primul – și zece după cel pe care-l citisem mai devreme, despre teoriile cercetătorilor din laboratoarele Kyoto-TEC. Astfel, Nadia Amin, o tînără studentă promițătoare înscrisă la Academia de Teatru din Seattle, aruncase în aer întregul sistem electric din Anexa Gardner în timpul unui spectacol numit „Zeus și Semele: un exercițiu de compunere în lumină".

Am privit timp îndelungat Anexa devastată. Acum știam cel puțin că era posibil ca Nadia să fie cea care pretindea că este. Abia așteptam să ajung acasă, să citesc extrasul din proces, să aflu cum de fusese declarată Comoară Națională, și nu Amenințare Națională.

Cînd am ajuns acasă am găsit un mesaj pe robot de la mama, care-mi amintea că azi e ziua tatălui meu și că ar trebui să trec pe la ei pentru a lua cina împreună cu restul familiei. Bineînțeles că uitasem complet. Am azvîrlit dischetele pe canapea și-am fugit să fac un duș. Extrasul din proces putea să mai aștepte pînă mîine.

Miercuri m-am trezit mult după miezul zilei, într-o atmosferă încinsă și nemișcată, prevestitoare de furtună. Mă durea capul și parcă mă strîngea pielea; aerul din cameră era sufocant. M-am hotărît să risc supra-încărcarea circuitelor electrice străvechi și am pornit aerul condiționat pentru a răcori camera.

Întotdeauna mi-e greu să mă concentrez înaintea unei furtuni.

După ce am lălăit-o timp de o oră luînd micul dejun și privind știrile locale pe HDTV, m-am îmbrăcat în sfîrșit și-am luat laptop-ul și rezumatul procesului.

N-am înțeles nimic din primele pagini, totul era o bolboroseală: liste cu legi obscure și coduri de rechizitorii, o groază de „avînd în vedere faptul că" și „în continuare". Aerul condiționat îmi făcea creierul să pocnească. M-am încruntat și m-am concentrat, astfel că pe la pagina cinci cuvintele începură să capete înțeles.

Judecătoarea, o onorabilă Harriet Thurman, a admis declarația martorului expert, Dr. Schubert Macillvaney, psihiatru. Macillvaney a asigurat instanța că în general Nadia Amin nu era periculoasă decît în anumite situații, deja menționate, și după părerea lui publicul larg nu ar fi pus în pericol dacă ea ar fi dată în custodia Kyoto-TEC, atîta vreme cît ar fi luate măsuri riguroase de preve...

Aerul condiționat bufni o dată și curentul se întrerupse în tot apartamentul. Textul dispăru de pe ecran.

Am stat în întuneric în cameră, privind în gol spre monitor. *Dată în custodie...* Ce făcuse Nadia? Aruncase în aer o altă academie?

N-ar trebui deloc să ai încredere în mine. Mi-a venit în minte rîsul ei sonor din noapte aceea la Talulah's; discuția despre gardieni și arme; faptul că m-a găsit, a aflat unde stau, a păcălit încuietorile, a stat pe patul meu. Apoi mi-a venit în minte felul în care se mișca, o, Doamne, felul în care se mișca...

În cele din urmă, întunericul din apartament mi-a dat de înțeles: nu erau doar norii de furtună, era chiar tîrziu. Am măzgălit un bilețel pentru Superintendent despre siguranțele arse și am plecat spre serviciu.

Talulah m-a privit cam chiorîș; de cîteva ori am bătut sume greșite și de două ori am lăsat clienții să aștepte, în timp ce priveam în gol, gîndindu-mă la Nadia, țepușa de la glezna ei și unghiile metalice, la felul cum se unduia și se arcuia, la buzele ei sîngerii...

În seara asta femeile au fost neobosite, iar DJ Jenny a pus numai muzică stranie, cu un ritm lent captivant. Aerul sclipea de tensiune și căldură. Am vîndut mai multă tequila și votcă decît în orice altă miercuri noaptea, de la seara de 4 iulie acum trei ani. Am luat și eu cîteva pahărele și le-am băut cu nesaț, de parcă lichidul acela limpede ar fi putut să-mi răspundă la întrebări.

Nadia a venit la puțin timp după miezul nopții. Bineînțeles că o așteptam. Purta pantaloni și bluză roșu-închis, prin care i se zăreau umbrite curbele de dansatoare. Aproape că-i simțeam mușchii puternici sub mîinile mele, și mă întrebam dacă aș găsi o țepușă de metal la glezna ei, dacă i-aș atinge cu degetele gambele mătăsoase. M-am întors cu spatele, în timp ce ea se așeza la o masă de lîngă ringul de dans, și am servit două femei care tocmai intraseră. Au comandat bere. Cînd cea înaltă s-a întins să plătească, am observat că avea degetul mic îndoit. Amîndouă purtau geci, deși era cald. Am înghițit și le-am dat restul. Au dat din cap și s-au așezat pe scaunele de la bar. De unde o puteau urmări pe Nadia.

— Mă duc pe la mese să văd dacă mai pot face pe careva să comande, i-am spus într-o doară lui Talulah.

Mi-a aruncat o altă privire sumbră, dar a încuviințat din cap.

Am trecut pe la patru mese înainte de a ajunge la cea a Nadiei, forfotind în sus și în jos cu paharele de votcă și tequila. Cînd mi s-a părut că gardienii nu se uită, m-am dus în spatele Nadiei.

— Ceva de băut la doamna?

Mă privi cu ochii aceia somnoroși, periculoși, superbi. Zîmbi, și am știut că știa că o văzusem dansînd. Probabil mă mirosise.

— De băut, da.

Privirea îi fugi spre cele două tipe în geci de la bar. Am dat din cap cum că le observasem.

— Adu-mi o surpriză, spuse și se întoarse cu spatele.

I-am dus un pahar de Focul Preeriei: tequila cu șapte stropi de sos de paprica. L-a dat pe gît fără să mă privească.

— Mai adu-mi unul.

I-am adus. Privi spre tipele de pe ringul de dans și-l bău și pe acesta la fel de repede ca pe primul.

— Acum mă poți vedea dansînd.

Se ridică, tot fără să se uite la mine, și își croi drum prin mulțime, cu un pas ritmat, dar care nu era nici sincopat, nici țanțoș ca un marș. Apoi dansă.

La început părea că stă oarecum nemișcată, dar șoldurile i se legănau încet și își duse mîinile în față, plimbîndu-le în sus și în jos. Din cînd în cînd își mișca puțin un picior, îndoind genunchiul, încet, în ritmul muzicii. Apoi își mișcă mîinile, una în jos, iar cealaltă lovind aerul între nivelul gîtului și cel al stomacului, în sus și în jos. Îmi aruncă o privire și îmi zîmbi, iar eu m-am înroșit pînă la unghii.

*

Nu ne-am vorbit nici cînd am ajuns. Respiram amîndouă în același timp, greoi și ritmic, în timp ce urcam cele cinci etaje. Cînd am ajuns sus, Nadia și-a pus mîna pe ceafa mea și cu cealaltă a tastat codul. Am intrat.

Curentul era în continuare întrerupt, dar cearșaful de pe pat strălucea gălbui în lumina reflectată de străzile ude de ploaie. Fără să scoată un cuvînt, Nadia își privi umbra în timp ce eu îmi scoteam hainele. Mă simțeam de parcă mă dezbrăcam de trecut, de inhibiții, de siguranță. Asta se întîmpla chiar aici, chiar acum, ca jocul cu sclipirile mercurului. Nu știam la ce să mă aștept. Tot ce știam

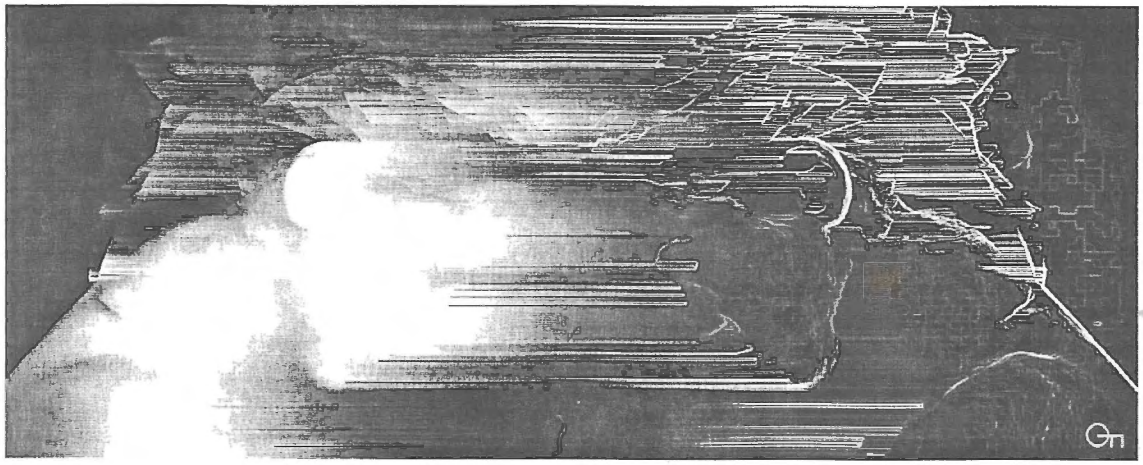

Uite, spunea ea, *asta ți-aș face dacă am fi în pat.*

N-am putut suporta, o doream atît de mult, și cu toate acestea nu mă puteam mișca din loc: stăteam pironită acolo, tremurînd, lipsită de ajutor.

Muzica se schimbă, și o femeie cu părul lung începu să danseze cu Nadia, care rîse și dansă cu ea, ignorîndu-mă. Voiam s-o omor pe femeia cu părul lung. Mi-am făcut loc prin mulțime și am ieșit pe ușa din spate, în parcare.

Noaptea mirosea a mașini conduse prea repede și înfrînate prea brusc, a bere și rîsete scurte, a dimineață la ora unu. Cerul era întunecat și acoperit cu nori grei de furtună. Înspre vest fulgeră și se auzi un bubuit slab. Vreme înăbușitoare și de nesomn.

Muzica răsună și apoi nu se mai auzi, pe cînd cineva păși în noapte. Nu m-am întors, mi-am lăsat capul pe spate să privesc norul de furtună ivindu-se în depărtare ca un mușchi extrem de încordat.

O mînă îmi atinse ceafa. Era Nadia. Mîna ei îmi mîngîie gîtul.

— Să mergem, îmi spuse ea la ureche, și, să-mi ajute Dumnezeu, m-am dus, pur și simplu, fără s-o anunț pe Talulah, fără a mă *gîndi* măcar s-o anunț pe Talulah, fără a mă gîndi la proces sau la avertizările Nadiei de a nu avea încredere în ea. Am mers spre mașina mea, cu mîna Nadiei pe gîtul meu, fără să spun un cuvînt, fără să mă gîndesc deloc.

Pe drumul spre apartamentul meu începu să plouă cu stropi mari. Am vrut să accelerez, dar Nadia a pus o mînă pe coapsa mea și-am menținut vitezometrul la 30. Nici o berlină neagră nu ne-a urmărit. Prin vene parcă îmi curgea metal topit.

era că voiam ca ea să mă atingă pe spate, voiam să mă strîngă între acele picioare puternice, voiam să-i simt respirația fierbinte pe fața mea și buzele apropiindu-se. O doream, o doream, o doream.

Cîteva ore mai tîrziu, Nadia stătea dezbrăcată lîngă fereastra deschisă, privind în noapte. M-am întins de-a curmezișul patului, fascinată de ea, îmbătată de ființa ei, impregnată, îmbuibată ca o canistră cu transpirație și sex și amintirea pielii apucate blînd cu dinții, a degetelor puternice, a pîntecelui ei pe spatele meu și a brațului în jurul șoldurilor mele.

Cînd furtuna trecu deasupra acoperișului deasupra Nadiei deasupra mea deasupra patului, șuvoiul de ploaie se scurse printre țigle, infiltrîndu-se în pereți, amestecîndu-se cu tencuiala din argilă roșie de Georgia, făcînd pereții albi să plîngă cu sînge.

Asta fusese cu cîteva ore în urmă. Furtuna se potolise acum, și tot ce mai amintea de ploaie erau rigolele picurînde și vîrfurile scînteinde ale copacilor din parcul Piedmont. Pe străzi era liniște; în curînd aveau să se ivească zorii.

— La ora asta din noapte, spuse ea, îmi vine să cred că este posibil să-ți dai drumul de la înălțime și să plutești în întuneric, să zbori.

Se întoarse spre mine și mă privi.

— Crezi în zbor?

Da. Dar nu puteam vorbi. Mă făcuse să zbor ore în șir; am zburat la înălțime. Nu-i puteam zări fața, dar știam că zîmbea. Făcu un pas spre pat și, cu toate că în lumina reflectată din stradă ochii îi păreau galbeni ca de șoim, iar eu eram speriată, sîngele îmi vuia fierbinte pe sub piele și tendoanele mi se arcuiau sub coapsele încordate în așteptare. Rîse.

— N-ai vrea să vin puțin mai aproape?

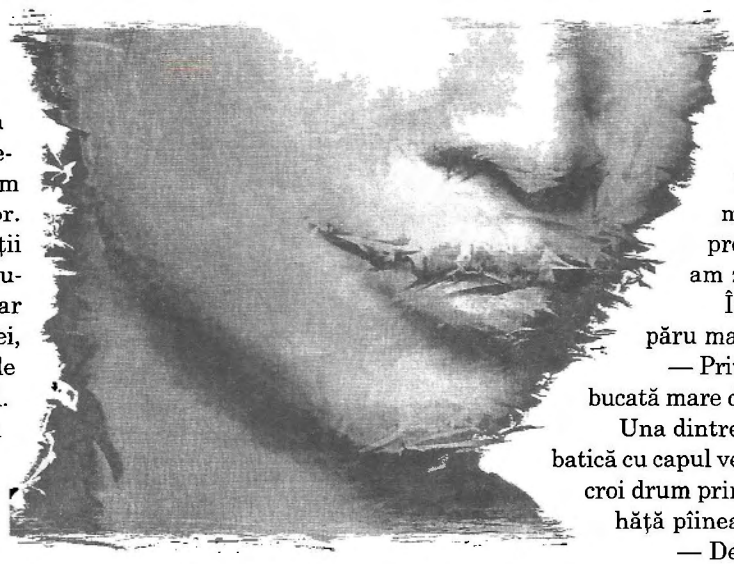

Cînd m-am trezit a doua zi, eram singură. Fereastra era închisă. M-am ridicat în capul oaselor. Oare visasem? Dar pereții aveau dungi roșii de tencuială, cearșaful era rupt, iar camera păstrase mirosul ei, mîinile și părul și pîntecele meu păstraseră mirosul ei. Am izbucnit în rîs: eram mulțumită de mine însămi; puțin rușinată; extenuată.

Pe ecranul televizorului era lipit un bilețel galben: *Ora trei, în parc.*

Un mesaj tipic Nadiei. Nici un *Te rog*, sau *Mulțumesc*, sau *Poți veni?*

Curentul era tot oprit și mă spălam pe întuneric, cînd cineva bătu la ușă. N-aveam nici un chef să ies șiroind de sub duș, așa că am ignorat ciocănitul și-am dat drumul la apă mai tare. Dacă mai bătea, nu aveam cum să aud.

M-am săpunit absentă, tremurînd la amintirea mîinilor Nadiei, a felului în care îmi atinsese ceafa spunîndu-mi „Să mergem".

Cum o voi putea convinge pe Talulah să nu mă dea afară? Nu-mi venea să cred că am plecat chiar așa, fără să-i spun.

Am oftat și m-am clătit, apoi am luat un prosop de pe etajeră. Aveam nevoie de slujba aceea. Poate că Talulah m-ar crede dacă i-aș spune că am avut o subită intoxicație alimentară și-am stat toată noaptea la urgență... Am intrat în camera principală, în timp ce mă ștergeam cu prosopul.

O femeie se holba la peretele pătat.

Era evident că tocmai intrase: ușa se mai clătina încă. Se întoarse cînd mă auzi. Era Deget Îndoit.

— Ah, spuse ea privind cînd spre mine, cînd spre perete. Atunci, nu e...

Se opri, dar am putut citi ușurarea din vocea ei.

Stăteam acolo, goală și confuză.

— Ce nu e?

Se îndreptă rușinată spre ușă.

— Stai, am spus. (Îmi trecuse șocul, dar nu și uimirea.) Ce faci aici?

Deschise ușa. Am observat că purta mănuși.

— La naiba, așteaptă o clipă...

Ieși glonț, trîntind ușa în urma ei.

Am privit pierdută, apoi m-am repezit după ea.

— Oprește-te!

Dar ea dispăru pe la etajul trei. Am tras o înjurătură și-am pornit după ea. Bătrînul domn Hinklemeier își capul pe ușă, căscînd ochii. Eram încă în pielea goală.

La naiba cu toți și cu toate.

Nadia stătea pe malul lacului, hrănind rațele. Pentru un timp, am privit-o ascunsă după niște copaci. Arunca bucățelele de pîine în stilul caracteristic: cu maximă concentrare, un soi de sălbăticie care nu permitea întrerupere. Rațelor nu le păsa. Înotau încolo și încoace, oferind spectacol în schimbul cinei.

Am ieșit din ascunzătoare și m-am bucurat cînd i-au sclipit pupilele la vederea mea. *E a mea*, m-am gîndit cu acel simț al proprietății de a doua zi, și am zîmbit.

Îmi zîmbi și ea, și brusc ziua păru mai luminoasă, mai curată.

— Privește, spuse ea aruncînd o bucată mare de pîine în mijlocul rațelor.

Una dintre cele mai mici, o rață sălbatică cu capul verde și ochi strălucitori, își croi drum prin stolul pus pe sfadă și înhăță pîinea.

— De fiecare dată face asta.

Părea plină de admirație.

— De ce nu le arunci bucăți mai mici, să ia fiecare?

— Îmi place să le privesc bătîndu-se.

Îmi întinse și mie niște pîine și pentru cîteva minute am aruncat amîndouă, în liniște. M-am asigurat că toate rațele au prins o bucățică.

Ne-am plimbat pe malul apei. Doi bărbați ne urmau de la distanță.

— Pe noi ne urmăresc?

Nadia nici măcar nu se uită să vadă despre ce era vorba.

— Pe mine mă urmărește întotdeauna cineva.

— Nu erau la Talulah's prima dată.

Și nici azi-noapte în apartamentul meu.

— Atunci a fost altceva. Era ziua mea de naștere, spuse ea oprindu-se să ridice o piatră, pe care o aruncă în apă.

Fusese singură toată noaptea, doar ea și cinci halbe goale de bere și sfîrșitul unei seri. Ziua ei. Am vrut s-o iau în brațe, dar stătea atît de nemișcată, privind în gol deasupra apei, atît de concentrată, încît n-am îndrăznit.

— A fost cineva în apartamentul meu, mai devreme. Una dintre tipele care au fost la Talulah's aseară.

Nu s-a întors spre mine, dar din mișcarea umerilor ei am înțeles că o interesa.

— Probabil a crezut că nu e nimeni acasă. Tocmai ieșisem din baie, complet dezbrăcată, și ne-am holbat una la alta. Nu știu care dintre noi a fost mai surprinsă, eu sau ea.

Nadia mă privea acum. Îi puteam vedea pliurile din ochii negri-căprui, pliuri pe care le observasem pentru prima dată aseară, cînd era deasupra mea, atingîndu-mă...

— Ți-a spus ceva?

— Cum? A, nu, nu prea. Doar s-a uitat la mine, la perete, apoi a plecat ca din pușcă.

Nu mi-am dat seama ce încordată era Nadia pînă cînd mușchii i se relaxară și se întoarse să privească spre lac, ușurată.

— Nadia, ce se întîmplă? Nu înțeleg nimic din toate astea. Mai întîi îmi spui să nu am încredere în tine. Apoi gardienii înarmați ne urmăresc peste tot.

Am luat-o de mînă, încercînd să scap de groaza care îmi urca brusc pe spinare, vertebră după vertebră.

— Ar trebui să știe deja că ești în siguranță cu mine, că nu sînt un asasin profesionist. De ce anume se tem gardienii tăi? De ce anume te temi tu? Chiar nu înțeleg.

Deget Îndoit nu păru supărată să mă vadă. Păru chiar ușurată.

— Nu-mi place. Nu sînt obișnuită cu persoane care intră în apartamentul meu cînd au ele chef. Chiar și tu.

Nadia tăcea.

— Măcar spune-mi cum ai făcut-o, în primul rînd cum ai știut unde să mă găsești. Cum ai deschis încuietorile.

Își lăsă capul pe spate, nervoasă. Soarele îi colora gîtul în auriu.

— Ți-am spus: ei îmi dau tot ce doresc; am acces la mult mai multe lucruri decît îți poți imagina. A fost ușor să te găsesc. Neoficial, Kyoto-TEC și-a întins tentaculele peste tot. Am accesat baza de date locală a Fiscului și am aflat că la Talulah's este o singură angajată cu inițiala K. Așa că a fost ușor să-și aflu numele de familie. Apoi ți-am obținut adresa de la compania de telefoane. Ușor.

A accesat baza de date a Fiscului. Ușor, într-adevăr.

— Și încuietoarea?

— Este făcută de Kyoto-TEC. Am aflat ce model este, apoi am rugat unul dintre proiectanți să-mi arate cum să o fentez.

Pur și simplu. Mă întrebam dacă are ceva scrupule morale. Exact ca un copil care poate avea orice, deci îl ia, indiferent dacă e bine sau rău. Și, ca un copil, refuza să-și asume responsabilitatea faptelor sale.

Copiii sînt capricioși în mod notoriu.

— Aș vrea să-mi dai numărul unde te pot găsi.

— Te găsesc eu oricînd.

— Știu. Dar aș vrea numărul. Pentru orice eventualitate.

Nadia mă privi.

— Nu înțelegi, spuse ea în cele din urmă.

Bineînțeles că nu.

— Sînt la dispoziția tuturor, oricînd. Mă fluieră și trebuie să alerg. Voiam, vreau să existe cineva care să nu-mi facă asta, atunci cînd eu sînt șeful.

— Nu trebuie să se întîmple așa, am spus, și am apucat-o iar de mînă. Și tu ai drepturi. I-ai putea face să-ți dea timp liber, intimitate, ca atunci cînd a fost ziua ta.

— Atunci a fost altceva. Mi-au dat timp liber pentru că erau disperați: nu mai eram în stare să lucrez. (Își retrase mîna.) Ai văzut vreodată o lebădă cu un fir de undiță prins în jurul gîtului, sufocîndu-se? Așa eram eu. Nu puteam dansa, nu puteam zbura cu ei înfășurați în jurul gîtului meu. Așa că mi-au dat o noapte, o singură noapte.

— Două nopți, am spus și i-am sărutat degetele. (Nu spuse nimic.) Nu?

— Depinde cît timp le-a luat să afle cine ești și unde stai. În cît timp ne-au dat de urmă.

Mi le închipuiam pe Deget Îndoit și colega ei pitite lîngă ușă, ascultîndu-mi abandonarea, și m-am simțit goală și furioasă. Am vrut să mă duc la cei doi tipi de pe marginea lacului și să-i pocnesc cap în cap. Dar sub furia mea era sentimentul sîcîitor că îmi scăpa ceva, ceva important.

— Așadar, spuse ea, aș vrea să ai încredere în mine. Este important ca cineva să aibă încredere în mine. Suficient cît să nu-mi ceară numărul.

I-am înțeles nevoia de intimitate. Gîndul că nu-l voi afla niciodată era înspăimîntător. Dacă era atît de important pentru ea... am încuviințat din cap. Îmi zîmbi, apoi clipi într-un fel leneș ce-mi încreți pîntecele de dorință.

— Hai înapoi în apartamentul tău, spuse ea.

— Ne vedem diseară sau mîine seară, îmi zise ea la plecare, trei ore mai tîrziu.

Mi-a luat jumătate de oră să găsesc puterea de a mă da jos din pat, și a trebuit să mă grăbesc: trebuia să o conving pe Talulah să nu mă concedieze, și nu puteam să întîrzii.

Talulah nu mi-a crezut poveștile, dar m-a iertat oricum. Seara a trecut încet. Nadia nu a venit.

Am urcat încet cele cinci etaje, așteptîndu-mă cumva să o găsesc în apartamentul meu. Speranțe deșarte.

Pentru prima dată de cînd îl închiriasem, acum un an, apartamentul mi se păru mohorît și pustiu. Cel puțin aveam din nou curent electric. Laptop-ul clipi spre mine. Am ezitat, apoi l-am închis. Nadia merita puțină intimitate.

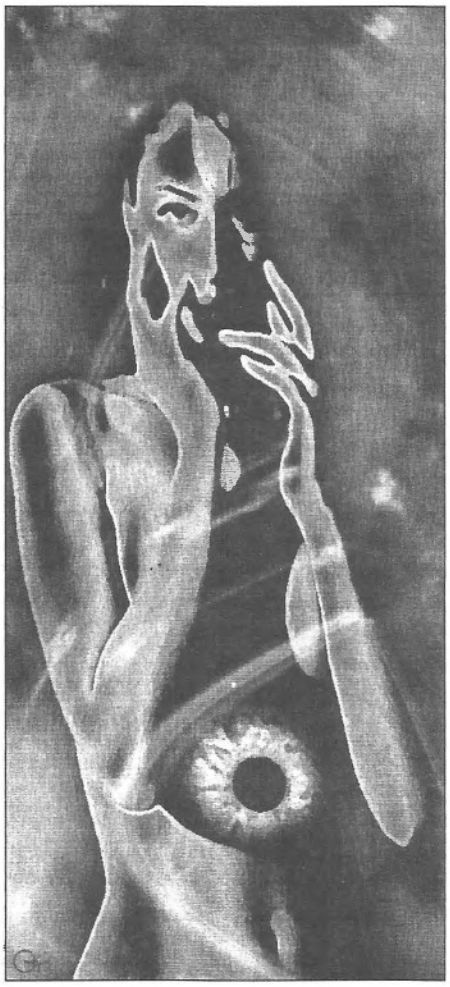

Eram obosită și flămîndă, dar toată mîncarea din frigider se stricase. Mîine. Mă voi ocupa mîine de tot.

Am atins pata de pe perete și m-am urcat în pat. Cearșafurile miroseau a Nadia.

Reporterul se întoarse cu fața, lîngă fereastra dungată de ploaie.

— Zeus și Semele, spuse el, iar ea vă va pune pe foc. Cel puțin în cazul a două femei nu va fi ca în povestea Lenei și a Lebedei. Apoi se răsuci spre Nadia: Ai încredere în mine.

Ea rîse, și rîsul ei căpătă formă, o culoare închisă și aripi, cu care zbură pe fereastră.

— Vezi tu, spuse ea pe un ton serios, păsind înspre mine, nu e vorba dacă ai încredere în mine, ci dacă eu pot sau nu să mă încred în mine însămi.

Se apropie tot mai mult și mi s-a făcut frică, apoi deodată ea se înecă: o frînghie cu greutăți era înfășurată în jurul gîtului său, ca un șarpe.

— Nu! țipă ea, de data asta nu!, apoi eu am fost cea care se sufoca, și Deget Îndoit intra pe ușă cu un mop și o găleată și o pungă uriașă de plastic.

*

Am avut și alte vise, dar ăsta a fost cel pe care mi l-am amintit cînd m-am trezit, în miezul zilei.

Zeus și Semele. O legendă greacă sau cam așa ceva. Complicată logică a visului.

Noaptea trecută, dacă m-ar fi întrebat cineva, i-aș fi spus că am încredere oarbă în Nadia și cred tot ce-mi spune. Mă gîndisem chiar că nu mai aveam nevoie să citesc rezumatul procesului, că nu voiam să fiu influențată de comentariile altora despre femeia la care începusem să țin. Dar, în timp ce visam, unele nepotriviri se ivirăă din subconștientul meu și se adunară grămadă, cerînd să fie ascultate.

Nu e vorba dacă ai încredere în mine, ci dacă eu pot sau nu să mă încred în mine însămi... Chiar așa, ce știam despre Nadia?

M-am dat jos din pat și-am ignorat laptop-ul, m-am dus glonț înapoi la bibliotecă.

În tren, la întoarcere, cîteva ore mai tîrziu, priveam în gol pe fereastra murdară, fără să văd orașul sau reflecțiile navetiștilor înfierbîntați și irascibili, pe drumul lor spre casă; fără să văd altceva decît imaginea pe care o aveam în minte, a monitorului de la bibliotecă, pe care era scrise acele cuvinte acuzatoare.

După audierea asigurărilor că firma Kyoto-TEC era potrivită pentru adoptarea și dezvoltarea talentelor naturale ale Nadiei Amin, spre folosul tuturor cetățenilor americani, judecătoarea Thurman și-a arătat bunăvoința de a schimba sentința și de a-i acorda lui Amin statutul de Comoară Națională. Judecătoarea și-a exprimat cîteva rezerve față de precauțiile Kyoto-TEC. K-T l-a chemat din nou pe martorul expert Macillvaney, psihiatru, care a subliniat faptul că Amin nu este periculoasă pentru publicul larg. Cu toate acestea, a asigurat el onorata instanță, K-T se angajează – sub supravegherea lui personală – să o pună pe Amin sub supraveghere permanentă, și să o țină sub cheie în momentele de risc maxim – în timpul furtunilor solare și atmosferice.

Consiliul K-T i-a reamintit judecătoarei Thurman faptul că Secretarul Muncii a solicitat să se țină cont de acest caz, dat fiind numărul de sarcini posibile a fi în pericol dacă K-T primește calitatea de executor judecătoresc, în cazul în care investiția în Amin nu este realizată.

Judecătoarea Thurman și-a exprimat rezerve suplimentare, dar a admis faptul că posibilitățile îi sînt limitate, date fiind recentele directive venite din partea Curții Supreme. Ea a reamintit Kyoto-TEC faptul că moartea prematură a unui tînăr în mîinile lui Amin era un motiv bun, un motiv foarte bun pentru acordarea sentinței inițiale de detenție pe viață într-o instituție sigură din punct de vedere mental, și a subliniat promisiunea de a-i trimite pe toți la închisoare, indiferent de ce va spune Curtea Supremă, dacă Kyoto-TEC va uita vreodată și se va abate un milimetru de la aranjamentele de siguranță propuse.

După care judecătoarea Thurman a declarat-o pe Nadia Amin Comoară Națională, prin urmare cedînd jurisdicția de stat și anulînd toate sentințele anterioare date în Statele Unite ale Americii, și a predat-o pe Amin în custodia Kyoto-TEC, în condițiile prevăzute în Documentul 157-3B, dacă o instanță superioară nu declară acest verdict nul și neavenit.

După aceea, pentru că nu voiam să mă gîndesc la cele citite, am căutat povestea cu Zeus și Semele.

Am ajuns devreme la bar. Nu știam ce altceva să fac. Eram zăpăcită complet, întrucît nici acum nu-mi amintesc ce-a spus Talulah, sau ce am spus eu, sau ce s-a întîmplat în primele două ore. Toată seara am fost pe „pilot-automat", salutînd clienții, rîzînd la glumele lor, dînd restul corect.

Cînd Nadia intră în bar, seara părea o mantie fremătîndă înfășurată în jurul ei. Chiar știind toate acelea, înțelegînd riscurile pe care și le asumase, nu puteam să ignor imaginile care mi se buluceau în minte, în timp ce ea se ducea spre masă: Nadia dansînd; mîna ei pe coapsa mea în timp ce conduceam; privirea ei galbenă, întrebînd din umbră „Crezi în zbor?".

Pe vremea aceea credeam.

Gardienii ei o urmau imediat. Nu mai stăteau la distanță: bănuiesc că pata de pe perete a speriat-o serios pe Deget Îndoit. Am ocolit tejgheaua și m-am dus direct la masa Nadiei.

Ea zîmbi.

— Mai vreau un Focul Preeriei.

Mi-am amintit gustul de tequila pe buzele ei.

— Hai afară, i-am spus. Nu în parcare. Pe terasă.

Ridică din sprîncene, dar se sculă și ieși înaintea mea. Aerul mirosea a caprifoi.

Întinse mîna spre mine. Sîngele îmi vuia ca o sălbăticiune și nu voiam decît să-i simt iar mîinile, palmele ei uscate, răcoroase, pe pielea mea, dar m-am dat deoparte.

Își dădu capul pe spate, privindu-mă.

— În seara asta nu vrei, Josephine?

Am fost pe punctul de a mă răzgîndi; părea pe de-a-ntregul normală, stînd acolo cu privirea aceea confuză pe față.

— Am avut încredere în tine, am spus.

S-a prins imediat: aflasem. I se întunecă privirea.

— Prima dată cînd ne-am întîlnit ți-am spus: să nu ai niciodată încredere în străini.

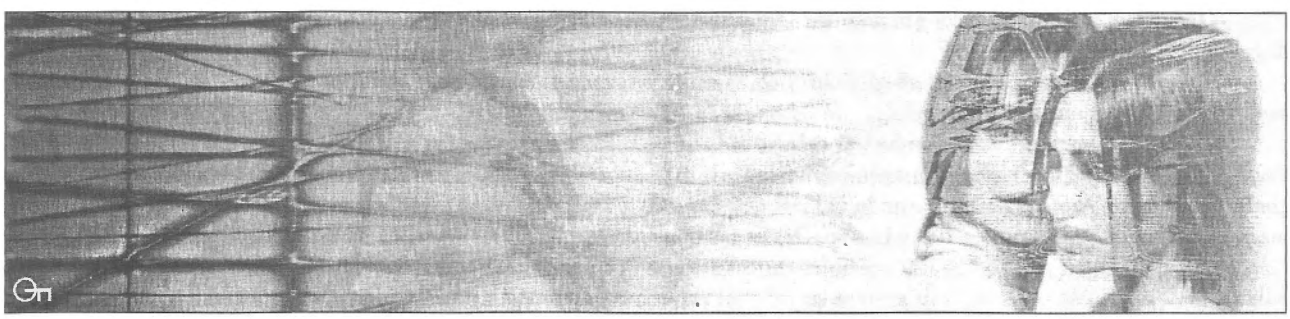

— Nu te poți absolvi de orice responsabilitate în felul acesta, prin cuvinte. Am avut încredere în tine. Dar ceea ce mi-ai spus în parc? „Ai încredere în mine", mi-ai spus, „ai suficientă încredere cît să nu-mi ceri numărul". Să am încredere *în tine*! Dar tu ai încredere în mine? De ce nu mi-ai spus adevărul?

— Pentru că nu m-ai fi iubit.

— Nu ai de unde să știi! M-ai mințit. Ai spus că ai gardieni pentru a avea grijă de tine.

Pentru asta ai gardieni? o întrebasem. *Să nu ți se întîmple nimic?* Iar ea rîsese. De mine. De naivitatea mea, de dorința mea de a crede în ceea ce-mi spunea.

— Dar nu acesta e motivul, nu-i așa? Ai gardieni pentru a-i apăra ce cei ca mine de tine. Femeia care a pătruns în apartamentul meu era ușurată pentru că eram în viață: crezuse că pata de pe perete este sîngele meu. La urma urmei, ai mai omorît pe cineva, urma să te bage la închisoare pe viață, așa că de ce să nu mă ucizi și pe mine?

— Pe tine nu te-aș omorî niciodată, spuse ea încet.

— N-am de unde să *știu* asta! Cum pot avea încredere în tine, cînd m-ai mințit de atîtea ori?

— Nu te-am mințit niciodată. Ai crezut ce-ai vrut.

— Și asta nu înseamnă că m-ai mințit? Ăsta e solipsism de copil, nu de femeie matură! Știai ce credeam, știai că nu e adevărat, m-ai dezamăgit pur și simplu.

— Nu ți-aș face niciodată rău, spuse Nadia din nou, și părea singură și vulnerabilă, aproape frîngîndu-mi inima.

— Dar tu... Eu...

Nu știam ce să spun. Femeia asta omorîse un om, și eu tot o iubeam.

— Te rog, spune-mi cum s-a întîmplat.

— Am o dereglare psihică, manifestată prin confuzia dintre sex și moarte. O confuzie activă. Este complicată de existența unei dereglări fiziologice, un dezechilibru cerebral influențat de furtunile electrice.

— Nu-mi vorbi în citate. Spune-mi...

Ce anume? Ce voiam de fapt să știu? Că nu m-ar omorî. Că totul era o greșeală. Că nu era nebună.

— Spune-mi ce s-a întîmplat, și de ce.

— L-am aruncat pe fereastră. Era furtună. Nu a crezut în zbor.

Nu-mi dădeam seama la ce se gîndea. Părea complet aeriană.

— Tu ai crezut.

— Și dacă nu credeam?

— Nu erai în pericol. Gardienii ascultau la ușă.

— Nu. (Am bîjbîit după cuvinte.) Te descotorosiseși de ei. Era un fel de test. Te verificai pe tine însăți. Să vezi.

M-a pus în pericol în mod intenționat, a ajuns în pat cu mine în timpul furtunii, cînd bietul ei creier nebun i-ar fi dictat să facă orice, cînd știa că nu poate avea încredere în ea. Sau... poate că avea. *Încredere contra încredere, atunci*, spusese ea în prima noapte. Avusesem încredere în ea; poate că asta o făcuse să aibă încredere în ea însăși.

— M-ai făcut să simt atît de multe.

Nu-mi găseam cuvintele să-i descriu. N-ar înțelege niciodată: ea era altfel, un spirit al naturii, o ființă îmbrăcată în foc.

...și, însărcinată, prințesa Semele i-a cerut misteriosului său iubit să-și arate adevărata natură și formă. Cînd Zeus a refuzat, Semele nu l-a mai primit în patul și trupul său. Zeus s-a deghizat în tunet și fulger, iar Semele a fost mistuită...

Dar eu nu eram o țărancă proastă, însărcinată în șase luni, iar Nadia era muritoare. Sîngera, ca și mine, simțea și dorea. Asta nu era imposibil.

— Nadia...

Ne uitam una la cealaltă. Era drăguță, drăguță ca un șarpe, ca un crocodil de șase metri, ca sfîrșitul lumii.

Muzica năvăli peste noi, cînd Deget Îndoit deschise ușa. N-am băgat-o în seamă. Mulțumită să vadă că nu aveam intenții criminale, se retrase.

O iubeam pe femeia asta. Trebuia să existe o cale.

— Cred că ar trebui să faci terapie, am spus eu foarte repede, întrucît știam că nu agreează ideea. Ai putea să iei niște medicamente... atunci cînd nu ai putea avea încredere în tine. Procesul tău a fost cu mai mult de un an în urmă. Poate au apărut tratamente noi. Psihiatria se schimbă mereu.

Nadia clătina din cap.

— Nu. Nu trebuie să te hotărăști acum. Mă iubești? Ba nu, uită ce-am întrebat. Nu spune nimic. Mă voi întoarce în bar, să duc bere la clienți. Vreau să pleci. Vreau să te gîndești ca ce ți-am spus, și cînd ai găsit răspunsul... cînd ai găsit răspunsul... (Cuvintele mi se opriseră în gît.) Cînd ai găsit răspunsul, dă-mi de veste.

Am lăsat-o acolo și am plecat, m-am întors în fumul și căldura din bar.

Cînd am ajuns acasă, ea stătea pe pat. Lumina venită din stradă îi colora pielea în auriu și arămiu, iar umbrele dintre coastele ei erau închise și misterioase ca ale unei statui antice de bronz.

— Mă iubești? am întrebat-o din prag, fără să aprind luminile.

— Te doresc.

— Nu e suficient, am spus, dar începusem să mă dezbrac.

— Vino aici. (Mă apucă de șolduri.) Cum să-ți răspund? Sînt nebună, nu răspund în fața legii pentru actele mele.

Vocea-i era fierbinte și închisă și aspră ca a unei pisici. Mi se întărîră sfîrcurile.

— Sînt singura care poate dansa MOAL, pentru că sînt nebună, suficient de nebună pentru a crede că pot să zbor.

Îmi sărută locul aflat la cîțiva centimetri deasupra buricului, unde se adună toți nervii trunchiului.

— Toți știu că e imposibil, și nu o fac.

Mă sărută mai jos.

— Sînt suficient de nebună pentru a crede în mine însămi, pentru a crede că e posibil. Întinde-te.

M-am conformat.

— Așa că o fac. Ca un savant idiot. Nimeni nu știe cum o fac, doar eu știu.

Se întinse lîngă mine și începu să mă mîngîie pe pîntece. Vorbi aproape de buzele mele deschise.

— Și tu vrei să mă duc la cine știe ce psihiatru și să mă vindec de ceea ce mă face să cred că zbor, de ceea ce mă eliberează. Desfă picioarele.

Îmi atinse genunchii și coapsele cu blîndețe, tot mai sus, îmi cuprinse fesele cu o mînă. Ochii îi păreau două găuri.

— N-am să mă duc, zise ea.

Apoi se înfășură în jurul meu ca un piton.

M-am trezit devreme, nu mult după răsăritul soarelui. Nadia dormea pe burtă, cu capul răsucit spre dreapta, un picior îndoit din genunchi, brațele deasupra capului, gura deschisă: era perfectă.

N-am să mă duc, spusese ea. Și nu se va duce.

Văzînd-o dormind, aș fi putut uita că omorîse pe cineva, odată. Eram dispusă să-mi asum riscul. Voiam să-i masez picioarele atunci cînd o dor și să o ascult plîngîndu-se de vremea rea; voiam să o văd rîzînd cînd îi dau cadourile sclipitor ambalate de ziua ei; voiam să stau la coadă cu ea, să cumpărăm tricouri ieftine și să ne batem capul cine plătește cît din factura de telefon.

Oftă și își întoarse capul spre stînga. Pentru că stătuse pe el, părul îi era plat și închis la culoare. Am vrut să-mi trec mîinile prin părul ei. În schimb, m-am strecurat încet din pat, mi-am tras pe mine niște haine și i-am lăsat un bilet pe ecranul televizorului: *Sînt la cumpărături, să-ți pregătesc un mic dejun față de care nectarul zeilor e apă chioară.*

Nu m-am grăbit să mă întorc de la piață. Pentru prima dată, mi-a făcut plăcere să cern tărîțele de ovăz printre degete, fascinată de curgerea lor aurie, de mirosul lor de praf și biscuiți. Făina de orez era mai aspră și-mi aminti de migdale. În timp ce așteptam ca mierea de portocale să alunece, grea și înceată, în borcanul meu, m-am imaginat undeva într-o livadă din Florida, împreună cu Nadia, ascultînd zumzetul albinelor printre flori.

Am pipăit mai multe franzele pînă am găsit-o pe cea mai proaspătă; am ales pe rînd fiecare fruct, verificînd să aibă coaja perfectă, nestricată, înainte de a le pune în coș. Am ales ouăle unul cîte unul.

M-am întors pe jos, sub razele dimineții, și am urcat cele cinci etaje cu sacoșele pline de minunății cu care aveam să pregătesc micul dejun: salată de fructe, brioșe de tărîțe și de banane, ouă, pîine prăjită...

Ușa apartamentului era deschisă. Biletelul galben dispăruse. Nadia dispăruse. O femeie ciudată ștergea întrerupătoarele și mînerele ușilor, iar Deget Îndoit stătea pe marginea patului, lovindu-și coapsa cu ceva. Laserdiscul.

Mi-am lăsat încet sacoșa pe masa din bucătărie. Trebuia frecată zdravăn, m-am gîndit. Nu am întrebat ce făcea acolo Deget Îndoit și colega ei, nici unde era Nadia.

— Va trebui să-l luăm și pe acesta, îmi spuse Deget Îndoit, arătînd spre disc. Îmi pare rău.

— Chiar îți pare?

Nu eram ostilă, doar obosită. Foarte, foarte obosită. Avu bunul simț să nu-mi răspundă. M-am întrebat de cîte ori a făcut curat în urma Nadiei, și dacă a trebuit vreodată să folosească un sac pentru cadavre.

Femeia care ștergea pe-acolo mai lustrui o dată mînerul de la ușă, dădu din cap înspre noi, apoi plecă.

— Mi-a cerut să-ți transmit un mesaj, spuse Deget Îndoit.

Am început să scot ouăle din sacoșă, unul cîte unul, și să le sparg într-un castron. M-am întins după o furculiță, străduindu-mă să separ cît mai bine gălbenușul de lichidul vîscos.

— Uite – puse o bucată de hîrtie lîngă castron. Îmi pare rău, zise ea încă o dată. Am continuat să bat ouăle pînă am auzit ușa închizîndu-se în urma ei.

Am ridicat biletul.

Și iubirea poate fi o greutate de plumb, iar eu trebuie să zbor.

Mă iubise, în cele din urmă.

Nu o voi mai vedea niciodată; pozele sau filmele nu intră la socoteală. Și nu cred că vor fi prea multe de-astea, în ciuda speranțelor celor de la Kyoto-TEC. E doar o chestiune de timp pînă cînd, undeva, Nadia își va pierde controlul, și un alt corp se va prăbuși într-o noapte ploioasă; Deget Îndoit și femeia ei de serviciu nu vor reuși întotdeauna să șteargă dovezile. Apoi Nadia va merge înapoi la închisoare, sau poate se va arunca singură pe fereastră, încercînd să zboare cu adevărat: nu ar suporta să fie închisă, fără să mai danseze vreodată.

Am vîndut sistemul audio-video, am vopsit pata de pe perete; am cumpărat cearșafuri noi și-am îndesat într-un sertar biletul stropit cu ouă. Dar uneori, cînd dau cu mopul la Talulah's, mi-o imaginez stînd la masă, singură ca prima dată, cînd i-am cerut să-și ridice picioarele pentru a putea șterge podeaua, și de cîte ori tună sau conduc prin ploaie, simt o mînă fantomatică pe coapsa mea și miros de tequila. Focul ei încă mai arde în mine. •

Traducere de Adriana Moșoiu
Copyright © Nicola Griffith
Publicată prima dată în *Interzone* nr. 70 (aprilie 1993)
Nominalizată la Premiile Asociației Britanice de SF

Nicola Griffith

n. 1960, Leeds, Marea Britanie

Ammonite, Del Rey, 1993
Slow River, Ballantine Books, 1995
The Blue Place, Avon Books, 1998
Stay, Nan A. Talese, 2002

prezentă în antologiile: *Little Deaths* (1994); *The Best of Interzone* (1997) *Nebula Awards 32* (1998)

coeditor (împreună cu Stephen Pagel) al antologiilor: *Bending the Landscape: Fantasy* (Overlook, 1997); *BtL: Horror* (1997) și *BtL: Science Fiction* (1998)

premiul James Tiptree, Jr., Memorial 1994 (pt. *Ammonite*)
nominalizare Nebula 1995 pt. cea mai bună nuvelă *(Yaguara)*
premiul Nebula 1996 pt. cel mai bun roman *(Slow River)*
premiul World Fantasy 1998 pentru antologie *(BtL: Fantasy)*
premii Lambda: 1993 *(Ammonite)*; 1996 *(Slow River)*; 1998 *(BtL: Fantasy)*; 1999 *(BtL: Science Fiction)*
premii Spectrum: 1999 *(BtL: Science Fiction)*; 2000 *(Slow River)*; 2002 *(BtL: Horror)*

INTERVIU CU CAIUS DOBRESCU

„Pentru mine mărcile SF au conotaţia libertăţii şi spontaneităţii“

Cea mai simplă prezentare a lui Caius Dobrescu, poet, prozator, publicist, profesor, comentator erudit și cu o mare putere de sinteză și speculație al „modernității“, „liberalismului“ precum și al conceptelor și ideologiilor „post-“, cea mai simplă prezentare a lui Caius Dobrescu, ziceam, ar fi lista cărților sale publicate. Însă ceva ar scăpa impardonabil prin prea simpla listare de titluri, farmecul calm al unei personalități desprinse din Renaștere și aruncate în plin secol XXI, combinat cu apariția fizică a manechinului fotografiat pentru coperta la *Romanul adolescentului miop*. O prezentare mai amplă ar complica inutil fraza asta la care am adăstat șase ore. Caius Dobrescu a avut amabilitatea să vorbească despre producția imaginarului său, în două întâlniri pe care le-am avut ferindu-ne de căldura după-amiezelor de iulie, prima la sediul revistei noastre, a doua chiar la intervievat acasă. La prima întâlnire am luat notele direct pe computer, la a doua am avut încredere în scrierea prescurtată de mână, în vechea mea agendă.

Conversaţie cu tastatura pe genunchi

Cătălin Badea-Gheracostea: *Ai avut un debut fulminant – două volume de poezie și un roman, toate apărute în 1994. În fiecare dintre ele un cititor mai atent poate discerne un puternic filon fantastic. Este doar o impresiune a unei hiper-sensibilități căutate sau acest lector poate discerne o față ascunsă a imaginarului tău?*

Caius Dobrescu: Mi-e mai greu să formulez și tu să scrii după dictare, nu e ca atunci când vorbești spontan, atunci se vede fiziologia creierului tău, e ca și cum ar veni la tine musafirii și te-ar vedea în chiloți. Dacă e vorba de o „hiper-sensibilitate căutată“, asta probabil că pot să spună mai bine cititorii, dar cred că e vorba de un fel de hipersensibilitate. Pur și simplu. Hipersensibilitate care îmi deplasează sau îmi amestecă percepțiile câteodată. E-adevărat că de la Rimbaud încoace știm cu toții că „poezia e dereglarea tuturor simțurilor“, și atunci, dacă nu dai dovadă și de o sensibilitate cât de cât ciudată, cât de cât bolnăvicioasă, zice lumea că ești prost. În schimb am folosit procedee, sau am folosit nu neapărat clișee, ci procedee explicit SF într-un poem lung din volumul *Spălîndu-mi ciorapii* și în romanul *Balamuc sau Pionierii spațiului*.

CBG: *Uite, deși nu voiam chiar de la a doua întrebare, faptul că ai adus aminte de „procedee SF“ mă face să trec la atac: eu cred că poezia și literatura sunt „de-adevăratelea“, bune sau rele, însă niciodată nu vor fi poezii SF și, implicit, nici procedee SF. Cum poți să argumentezi totuși trimiterea de mai sus?*

CD: Sînt de acord cu prima parte: că literatura e bună sau rea, dar cred că există procedee care pot fi legate imediat de SF, pe o bază pur intuitivă. Cu alte cuvinte, oricine le-ar identifica așa, la o testare „sociologică"; cred că de multe ori scoatem un efect din interferența unor tipuri diferite de limbaj, și deci e în avantajul nostru ca cititorii să aibă în cap mai multe registre. Într-un sens tehnic, foarte teoretic, s-ar putea să fie greu de demonstrat că există procedee SF. Deci acceptă că mă refer la un anumit tip de imaginar, la niște mărci ușor de recunoscut ca atare. În cazul cărților de mai sus, intenția mea era oarecum parodică, și atunci referirile erau la imaginarul tehnologic, „baroc", asociat cu SF-ul de până în anii '50. De fapt, cred că asta era o urmă a lecturilor mele din Kurt Vonnegut Jr, care pe atunci îmi plăcea foarte mult, și probabil că și din Thomas Pynchon.

CBG: *Ce îmi place la 40 de cuvinte pe minut este că, de fapt, nu se gândește mai încet, ci mai pe îndelete: mi-aduc aminte de o povestire sau de un film, da, de un film după o povestire a lui Vonnegut Jr în care în aceeași încăpere timpul curgea cu două viteze. La fel și în literatură: există un timp în centrul camerei – „main-stream", și un altul la margine" să zicem, SF-ul. Cel puțin asta e vederea generală, cea care se predă și în școli. Câtă vreme crezi că mai putem opera cu concepte atât de sectare?*

CD: Mai întâi că reprezentarea mea despre centru și margine se leagă în primul rând de experiența mea din anii '80, când aveam senzația că literatura pe care o făceam ținea de „underground". Mă refer la grupul meu de prieteni brașoveni, dar și la cenaclurile pe care le frecventam – Cenaclul de Luni, Universitas, Junimea. De asemenea, ceea ce s-a numit Generația '80 era un fel de rețea „națională", aproape în toate orașele mari existau oameni care „vorbeau altfel" și chiar cred că exista o cultură alternativă. O contra-cultură. „Underground"-ul este și el, nu-i așa, o margine, o margine de dedesubt. După '89, cred că cea mai mare parte dintre autorii pe care eu îi cred inovativi au rămas „marginali și alternativi" în raport cu „main-stream"-ul cultural românesc. Mă gândesc la Gheorghe Iova, Florin Iaru, Alexandru Vlad, Alexandru Mușina, Sorin Preda și mulți alții. Deci, chiar și în ceea ce mă privește, eu mă simt la fel de la margine acum ca și înainte de '89, și asta nu e numai o experiență neplăcută. În ceea ce privește SF-ul, în aceiași ani '80 aveam un sentiment foarte intens și spontan de solidaritate cu autorii mai mult sau mai puțin congeneri din această zonă literară. Aș spune chiar că sesizam un anumit avantaj al felului cum se situau ei în raport cu realitatea, explorările de tip psihedelic din main-stream aveau în acea epocă sinistră aerul unei evaziuni sau dezerțiuni morale. Pur și simplu te făceai că nu vezi ce se întâmplă. În schimb, imaginarul SF îți permitea un fel de lume alternativă mai structurată în care puteai să rămâi parcă într-o mai mare măsură lucid și responsabil. Revenind la întrebarea ta legată de școală și „concepte sectare", nu mi se pare gravă împărțirea pe categorii, cât grav e faptul că genurile considerate „populare" lipsesc cu totul din sistemul nostru de educație, și asta este imens de prost. Dar cred că ar fi foarte important să se vorbească despre literatura SF și despre faptul că există o diversitate de „sub-culturi" literare – „sub-culturi" în sens sociologic –, care pot produce, fiecare în parte, lucruri interesante. E-adevărat că mi-e mult mai greu să-mi imaginez în ce fel romanul sentimental ar putea face asta..., dar această disfuncție a programelor este expresia particulară a faptului mai general că sistemul nostru de educație nu are prea multă legătură cu realitatea, cu lumea în care trăiesc cu adevărat „subiecții" săi. Însă cred că ne aflăm în pragul unei schimbări importante de mentalitate.

Interviul s-a transformat aici în conversație. Michael Haulică și Ona Frantz, până aici spectatori, au intervenit:

Michael Haulică: Am găsit două puncte de bifurcație a dialogului în întrebare și în răspuns. În întrebare: imaginea cu main-stream în centru, ca obiect supus forțelor centripete și centrifuge. Totuși trebuie spus că SF-ul, ca marginal, este atras spre centru. Și aici este o sincronizare cu ce se întâmplă „afară". Americanii îl consideră pe William Gibson „main-stream" acum, deși el nu scrie diferit față de acum 20 de ani. Dar lumea SF a lui Gibson de acum 20 de ani azi ne înconjoară. ...În răspunsul tău vorbeai de underground ca evadare. Prin SF s-a făcut mai mult decât o evadare, prin lumile alternative se puteau spune mult mai multe decât ce era voie în literatura non-SF.

Ona Frantz: Problema este că în ambele zone există nuclee de critici și cititori „duri" care nu iau în seamă nimic. Fuziunea genurilor și genurile „conexe" nu sunt luate în seamă programatic. Și așa ajungi să înțelegi de ce există „puri" și „duri" în SF. Acum „purii" se axează pe gadget, care nu este simpatetic. Autorii de SF de la noi nu mai scriu cu metodă.

CD: Din reviste mi-e greu să aflu unde se află „purii" și „durii" în literatura „mare"...

Vorbirea a continuat natural, îndepărtându-se de motivul întâlnirii – interviul –, producând un text substanțial, dar rămas în starea de agregare premergătoare scrierii.

Scriere rapidă cu utopie interioară

CBG: *La un moment dat, în romanul* Balamuc *apar două personaje de bandă desenată SF: Maud și Tanga, din* Pionierii spațiului. *De asemenea, în mai multe scrieri ale tale apar imagini spațiale sau inserturi „mașiniste" în accepția lui Călin Vlasie. Mai departe,*

Caius Dobrescu

n. 1966, Brașov

Pauză de respirație (poezii), vol. colectiv (împreună cu Andrei Bodiu și Simona Popescu), Ed. Litera, 1991

Efebia (poezii), Ed. Marineasa, 1994

Spălîndu-mi ciorapii (poezii), Ed. Pontica, 1994

Balamuc sau Pionierii spațiului (roman), Ed. Nemira, 1994

Dragi tovarăși sau Recviem pentru anii '60 (poezii), supliment al revistei *Poesis*, 1995

Modernitatea ultimă (eseuri), Ed. Univers, 1998

Deadevă (poezii), Ed. Paralela 45, 1998

Inamicul impersonal (eseuri), Ed. Paralela 45, 2001

Mihai Eminescu (monografie), Ed. Aula, 2004,

Semizei și rentieri Ed. Nemira, 2000

coordonator (împreună cu Andrei Bodiu și Alexandru Mușina) al vol. *Junii 03 – Antologia tinerilor prozatori brașoveni*, Ed. Interval, 2003

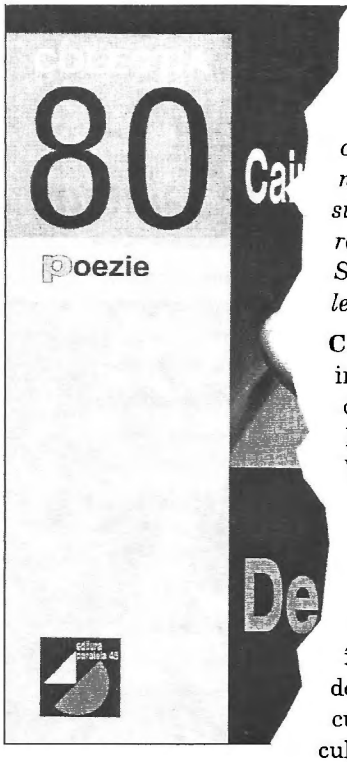

volumul de poezie Deadevă *este scris într-un limbaj fluidizat, influențat de mediul cibernetic și de dispunerea sa spațială. Care sunt, dacă sunt, următoarele imagini sau motive SF pe care intenționezi să le folosești?*

CD: În *Deadevă* există o influență foarte importantă din BD, nu neapărat SF. Maestrul meu era Bill Watterson, creatorul lui Calvin&Hobbes, nefiind vorba despre reformatorul religios și cel politic, ci de un băiețel și motanul său de pluș. Există însă într-adevăr tot felul de elemente care seamănă cu SF-ul (probabil că în cultura noastră puternic rurală tot ce e tehnologic este SF) într-un roman în versuri pe care mi-aș dori să-l termin în vara asta, *Rătușite de piatră*.

CBG: *Este vreo asemănare cu Mircea Cărtărescu din* Levantul?

CD: În mod cert, dar Mircea Cărtărescu a reprezentat pe vremuri pentru mine o influență foarte puternică. Pe vremea când eram în liceu îl imitam intensiv, dar pe Cărtărescu din *Faruri, vitrine, fotografii*. Revenind la întrebarea de dinainte, cred că poezia lui Călin Vlasie m-a influențat mai puțin, deși el mi se pare un poet extrem de interesant, aproape strivit sub imaginea de editor intrepid, însă legătura mea cu SF-ul este legată (sunt conștient că am zis „legătura este legată") de Alexandru Mușina, marele meu prieten și maestru, el fiind un fost și actual devorator insațiabil, aproape dependent de SF. Și în poezia lui mărcile genului sunt mai mult decât evidente, deși sunt aproape omniprezente la un nivel difuz, ele sunt exploatate explicit în ciclul *Experiențelor* scrise în anii '70. Dar în mod conștient nu cred că mă raportez la cineva când fac trimiterea la SF, pentru mine mărcile SF au conotația libertății și spontaneității. De exemplu criticii, chiar tu, pot arăta că SF-ul este foarte formal, dominat de convenții, dar aura pe care o au pentru mine „lumile alternative" ține, repet, de această utopie personală a unei creativități și spontaneități nelimitate. Spun utopie personală a unei creativități și spontaneități nelimitate. Spun utopie personală ca să disting clar de utopiile radicale, ideologice. Eu cred că poți fi mai fericit printr-o creativitate personală interioară, dar nu cred că o societate condusă de indivizi obsedați de revoluția permanentă este o societate mai fericită. Creatorii lui *Matrix* mi se par niște idioți periculoși care poartă tricouri cu Che Guevara.

CBG: *Acum aș vrea să ajungem la înțelesul de anticipație al SF-ului și, ținând cont de schimbările tehnologice și mai ales informaționale, te-aș întreba cum te adaptezi ca persoană și mai ales ca și creator la aceste schimbări?*

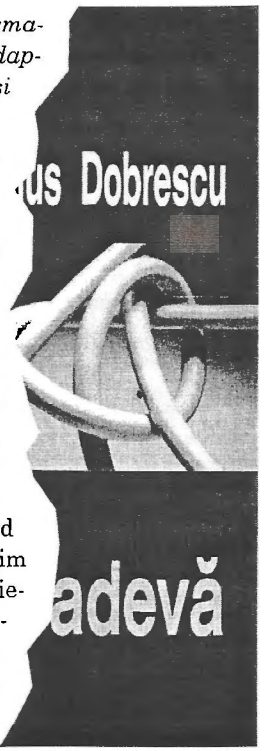

CD: Adaptarea – cred că este o mare diferență între a te lăsa fermecat de viteza spectaculoasă a unui film american și a te adapta la ritmurile de viață ale acelei societăți. Personal cred că sunt cu fundul în două luntri, fiindcă pe de-o parte mă fascinează universul foarte dinamic creat de noile tehnologii, dar pe de altă parte reflexele mele sociale imediate țin de ritmurile societății noastre premoderne (adăugând aici și ceea ce datorăm acelui regim de maximă predictibilitate în anxietate a „epocii Ceaușescu"). La modul ideal, aș spune că viteza adaptării este pentru mine un mod de a-ți salva lenevia.

CBG: *Care tip de texte crezi că ne-ar salva „inocența originară", SF sau fantastice?*

CD: Nu cred că inovația tehnologică ne amenință direct inocența. De altfel există o relație etimologică între ingenuitate, ingeniozitate și inginerie. Ba poate că tehnologia poate deveni periculoasă nu prin lipsirea de inocență, ci în excesul acesteia. Ceva în genul copilașilor din favelele braziliene care se joacă cu mitraliere așa cum omologii lor din țările civilizate se distrează cu jocuri electronice!

CBG: *Și atunci, saltul tehnologico-informațional ar fi ștergerea în cotidian a granței real–imaginar?*

CD: Cred că înseamnă și asta, deși relația real–imaginar este eternă, problema și-o pun toate culturile și conștiințele. Mi se pare că e o problemă de esență morală sau care ține de esența moralei. Există ceva în natura noastră care produce fantasme și care trebuie respectat ca un dat, dar obligația de a distinge mereu între fantasme și realitate ține tot de natura sau condiția noastră. Nu are rost să ne ascundem în spatele revoluției tehnologice: adulții nu au scuze atunci când amestecă iresponsabil realitatea și ficțiunea, ei trebuie să știe că un asemenea cocktail este uneori exploziv.

CBG: *La final, din nou, SF sau F?*

CD: Nu cred că se va mai putea face o distincție prea clară din moment ce tehnologia va pătrunde tot mai adânc, mai organic și mai intim în imaginarul nostru. Totuși, Marcel Raymond, marele fenomenolog elvețian, spune undeva că obiectele tehnologice nu apucă să se fixeze ca simboluri în subconștientul colectiv din cauza vitezei inovației în acest domeniu.

CBG: *Mulțumesc pentru interviu și pentru toleranța față de fragmentarea unei conversații.*

EDUARD PANDELE

„Planescape Torment" – Gamer, morituri te salutant

pac pac pac pac pac zimp pac pac pac glomp. Game Over. Insert Coin.

sau

Yes, sir. Right away, sir. Enemy attacking! dang dang dang aaaaaah. Mission failed.

sau

Fatality! You're dead.

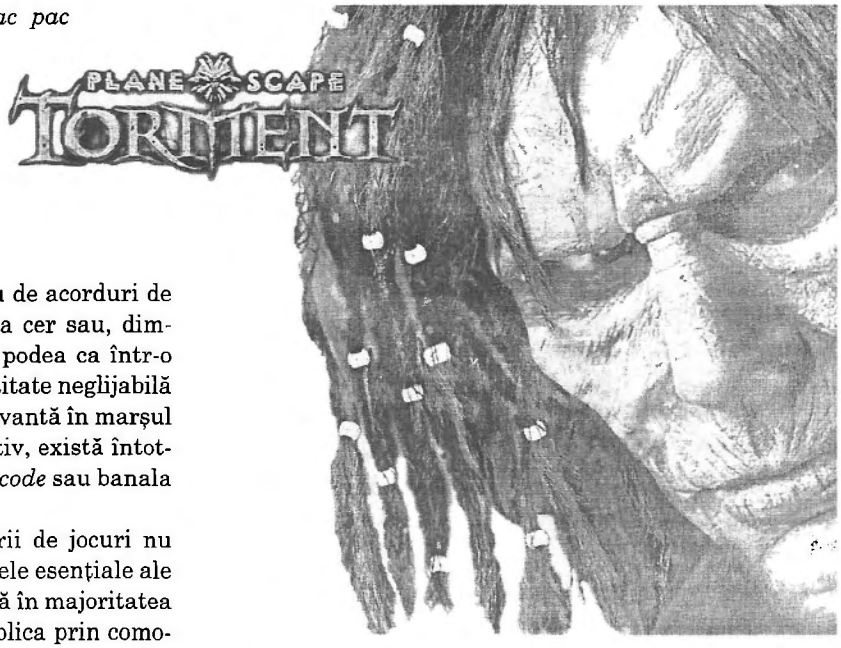

Că vine însoțită de muzica disco sau de acorduri de orgă, că eroul tău capătă aripi și urcă la cer sau, dimpotrivă, se înnegrește și se scufundă în podea ca într-o mlaștină, moartea este întotdeauna o cantitate neglijabilă în jocuri. Sau, cel mult, o întrerupere enervantă în marșul triumfal spre Următorul Nivel. În definitiv, există întotdeauna un panaceu, fie el o fisă, un *cheat code* sau banala salvare de siguranță.

M-am întrebat mereu de ce creatorii de jocuri nu abordează de o manieră mai serioasă temele esențiale ale umanității. Moartea, de exemplu, e tratată în majoritatea jocurilor cu o frivolitate care se poate explica prin comoditate, dar și prin aparenta incompatibilitate dintre esența însăși a morții ca pierdere ireparabilă și funcția jocului ca relaxant, ca unealtă de evadare din realitate. Ai mai putea ucide valuri de inamici în *Call of Duty* dacă ai ști cine îi așteaptă acasă? Ți-ai mai trimite armatele la moarte în *Warlords Battlecry* dacă acei soldați ar fi prietenii tăi? Există, evident, și jocuri care îndrăznesc, uneori, să răstoarne premisele. Cel mai faimos exemplu este *Final Fantasy VII*, în care jocul cu sentimentele este împins pînă la dispariția fiecărui personaj de care jucătorului ajunge să-i pese (inclusiv – *spoiler warning* – a personajului principal). E o tratare crudă, dar eficientă – 8 milioane de cumpărători nu pot greși.

Dar în acest articol nu voi vorbi despre *blockbuster*-ul Square, ci despre un joc care a fost aproape un dezastru financiar. Motive ar fi multe, dar unul e definitoriu: în vreme ce orice RPG respectabil îți pune la îndemînă cohorte interminabile de monștri numai buni de căsăpit, sute sau mii de obiecte de colecționat și senzația incredibilă a transformării (prin forțe proprii) din broască în prinț, *Torment* mută accentul de pe lupta cu fiarele pe lupta cu cuvintele (la propriu, căci pentru a înțelege și termina jocul trebuie să citești zeci de mii de linii de dialog...).

Lumea Planescape este o răscruce de universuri, un loc în care există o ușă către fiecare posibil. Un loc în care cuvintele sînt mai puternice decît săbiile, în care credința naște zeii, nu invers. Sygil, nodul central al acestei lumi, este un oraș al contrastelor, plin de naufragiați care nu-și mai pot găsi drumul înapoi spre tărîmurile de unde au venit. Orice obiect poate fi o poartă spre un alt univers; orice ființă, orice gest, orice idee, orice cuvînt poate fi o cheie. Nu-i de mirare că te simți dezorientat.

Cu atît mai mult cu cît personajul principal este amnezic și nemuritor. În ordinea asta, pentru că scopul jocului este să descoperi cine ești și de ce nu reușești să mori, iar calitatea de nemuritor nu este nimic altceva decît o unealtă. Numit simplu *The Nameless One* – Cel Fără De Nume –, personajul care îți va descoperi straniile ținuturi ale Planescape se trezește întins pe unul dintre zecile de catafalcuri din morga administrată de o sectă cu

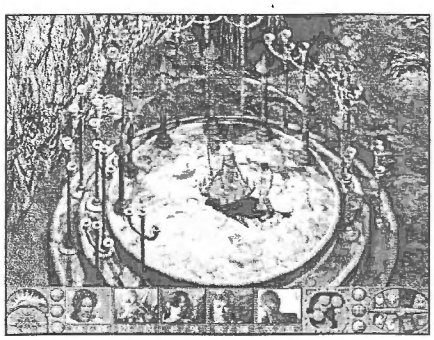

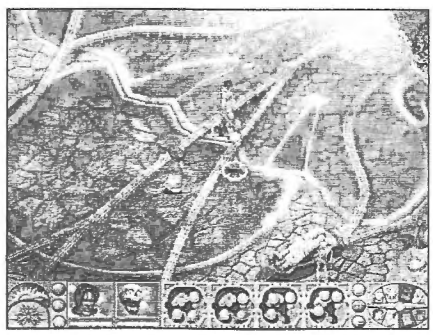

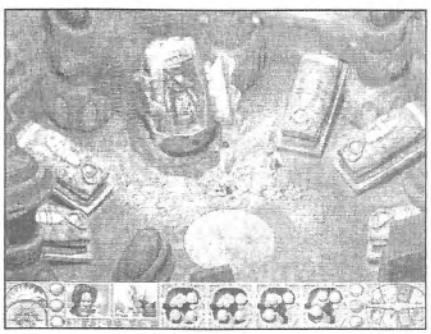

NOTE

Poveste: 10/10 • *Grafică:* 8/10 • *Interfaţă:* 9/10
Total: 9,5/10

NET CONNECTIONS

www.planetbaldursgate.com/pst/

O adevărată enciclopedie a jocului, creată de fani. Dacă nu găsiţi răspunsuri la întrebările voastre, există oricînd cineva gata să vă ajute. Oferă imagini, filme de prezentare, fonduri de ecran, suport tehnic şi un forum de discuţii.

http://forums.obsidianent.com

Obsidian Entertainment este compania la care lucrează acum Chris Avellone, fondată de veterani ai Black Isle, Blizzard şi EA. Jocul pe care îl dezvoltă este (aşezaţi-vă) *Star Wars – Knights of the Old Republic II: The Sith Lords*, urmarea celui mai bun RPG al anului trecut... Pe forumurile Obsidian puteţi sta de vorbă cu Chris şi cu ceilalţi membri ai echipei.

www.wischik.com/lu/senses/pst-book.html

Pentru leneşi, iată un roman construit chiar din textele existente în joc. Valoarea literară e surprinzătoare pentru metoda de construcţie folosită, şi are imensul avantaj că poate fi descărcat gratuit de la adresa de mai sus, în format PDF sau DOC.

Demn de remarcat este faptul că există şi un roman „oficial", scris de Ray şi Valerie Vallese, care însă nu respectă „litera jocului" şi, evident, costă.

FIŞA JOCULUI

Gen: Role-playing • *Producător:* Black Isle
Designer: Chris Avellone • *Timp de joc:* între 30 şi 40 de ore
Limba: engleză (voci + subtitrări)

nume revelator: *Dustmen* – Oamenii Ţărînei, care nu-şi fac probleme din a-i exploata, dincolo de moarte, pe cei care şi-au vîndut corpul (la propriu). Un craniu zburător şi mult prea vorbăreţ îi oferă primele indicii şi îl ajută să evadeze; un *dustman* bătrîn îi trezeşte primele amintiri; un mesaj din trecut, înscris pe spatele său cu tăieturi de cuţit, îi determină primele obiective, iar lucrurile nu fac decît să se complice.

Moartea, aşa cum am mai spus-o, capătă dimensiuni complet neaşteptate în Planescape Torment. Ea nu mai rupe jocul, ci îl întregeşte; murind, Cel Fără De Nume îşi poate uneori regăsi amintiri pierdute sau poate evada din situaţii aparent fără de ieşire. E un lucru normal într-o lume în care morţii le vorbesc celor vii (atunci cînd nu le servesc drept valeţi), în care lucrurile din desagă au o personalitate proprie (şi refuză să se lase folosite tocmai cînd e mai mare nevoie de ele) şi în care cei mai mari duşmani îţi pot fi tocmai cei alături de care călătoreşti. Nu este vorba aici despre un joc pentru sinucigaşi (vă mai amintiţi de *I Have No Mouth And I Must Scream*? Adaptarea ludică a povestirii lui Harlan Ellison îţi propunea să ajuţi o duzină de personaje să-şi găsească evadarea în moarte, singura soluţie în faţa tiraniei unui calculator devenit Dumnezeu...), ci de o exploatare inteligentă a jocului de-a viaţa de dincolo de moarte.

Dacă pare abscons, aşa şi trebuie. Puneţi mîna pe carte (pardon, joc) şi, pînă data viitoare, spor la joacă! •

Eduard Pandele

n. 1974, Ploieşti
game designer
Aide-mémoire de l'assembleur, Belgia, Ed. Marabout, 1996
HTML 4.0 facile, Marabout, 1997
Internet, Marabout, 1999 (coautor)

• ATELIER KULT – **www.atelierkult.com**

„Atelierul Kult se doreşte a fi un site-cenaclu de literatură ficţională – fantastic, SF, horror – care li se adresează tuturor celor pasionaţi de acest gen larg" spun pe prima pagină administratorii site-ului, Bogdan-Tudor Bucheru şi Cătălin Sandu. Cei peste 50 de membri au avut ocazia să citească, să comenteze şi să noteze texte semnate de Florin Pîtea, Liviu Radu, Bogdan-Tudor Bucheru, Cătălin Sandu, Ovidiu Bufnilă, Michael Haulică, Robert David, Bogdan Gheorghiu dar şi ale unor autori care nu au debutat (încă) editorial. În cele opt luni de existenţă, au fost organizate şi două concursuri (cu premii în banil şi nu puţini...), premiaţi fiind Florin Pîtea, Cătălin Maxim şi Roxana Brînceanu. Un site bine, foarte bine realizat – simplu, elegant, funcţional (trebuie amintit aici şi forumul, în care, pe lîngă dicuţiile uneori „încinse" pe marginea povestirilor postate, e loc de vorbit şi despre literatură în general).

• KRONAUT EDGE – **www.kronautedge.go.ro**

Site-ul realizat de Matei Donea şi dedicat SF-ului conţine informaţii despre Cenaclul „Vladimir Colin" şi fanzinele realizate la Oţelu Roşu, texte (în română şi engleză) ale unor autori români, o pagină de linkuri către alte site-uri SF româneşti sau texte ale autorilor români şi o galerie foto cu imagini de la convenţii locale, naţionale sau europene în perioada 1992-1995. Piesa tare a site-ului o constituie „Catalogul apariţiilor editoriale SF din România" care „include lucrările Science Fiction, antologiile, albumele de benzi desenate, lucrările critice şi enciclopedice de gen publicate în volum, inclusiv cele apărute în alte limbi decît cea română" în perioada 1899-2002. Util site, bună realizare. Dacă ar fi fost şi design-ul pe măsură... (încerc să nu mă gîndesc la efectul enervant al appletului java care pune un ceas să însoţească mouse-ul pe tot ecranul, efect de copil teribil din perioada „vezi cum pot eu?"). Lăudabil însă efortul celor care au colaborat la realizarea catalogului. Nu ne rămîne decît să sperăm că el va fi actualizat anual cu noile apariţii.

• NET SF – **www.netsf.org**

Site-ul nu se vrea nici revistă, nici portal, ci un loc unde pasionaţii de SF să poată găsi texte, articole, grafică. Acestea sînt şi cele trei secţiuni de bază ale site-ului: *Prima pagină* sau *Maşina de scris* conţine cîteva articole (unele preluate din alte publicaţii) pe teme ştiinţifice sau literare; *Biblioteca SF*, în care găsim cărţi în format HTML (de Andrei Valachi, Cătălin Sandu şi Bruce Sterling); *Galeria de artă*, care ne îmbie cu lucrări de Gabriela Oboroceanu şi Radu Gavrilescu. Pe lîngă aceste secţiuni, site-ul mai oferă un *Forum*, care propune patru subiecte: *Cărţi şi reviste*, *Anunţuri*, *Grafică sf* şi *General*. Din păcate, vizitatorii nu s-au prea înghesuit pe acest forum, ajungîndu-le poate (sau speriaţi fiind de) avalanşa de forumuri dedicate sf-ului, apărute în ultimul an. Un site elegant şi funcţional, purtînd „marca" lui Cătălin Sandu, căruia nu i-aş reproşa decît două lucruri: slaba promovare şi modalitatea greoaie prin care pot fi văzute lucrările din secţiunea *Grafică* (poate ar fi mai utile nişte thumbnail-uri).

web side story

Despre condamnarea la imperfecțiune și necotarea la bursă. Cum scăpăm de bambuși, lemuri și confecționarea de origami. Căpcăunul cosmic va întîrzia la masă

Azi-noapte m-am întors acasă speriat de moarte și-am început să sun în dreapta și-n stînga (toți dormeau) pînă am dat de Fericitu' ***(n.r.: Felix Mirabel, cercetător în cadrul Comisiei pentru Energie Atomică din Franța)***, care mi-a confirmat ce văzusem în centrul galaxiei: o gaură neagră cît toate zilele, expulzată după o explozie cosmică, aleargă spre Pămînt cu 111 kilometri pe secundă și e deja la vreo 6000 de ani-lumină distanță! Adică în vreo 230 de milioane de ani s-a zis cu căsuța mea terestră! (Da, vouă nu vă pasă, că nu trăiți nici trei secunde în Universul ăsta, da' mie nu-mi convine să mă mut mereu, parc-aș fi nomad cu cortul!) Pînă dimineață mi-a trecut angoasa extincției într-o gaură neagră, fiindcă, tot rumegînd problema, mi-am dat seama că va trebui să mă mut muuuult mai repede... cam în vreo sută de ani, cît o să vă ia vouă să faceți praf totul... Nu pricepeți neam, așa-i? Hai s-o luăm încet: Apă, lavă, sînge, electricitate, căldură – fluxuri care se scurg prin circuitele unor sisteme. Fluxurile acestea au de-a face cu frecări, difuziuni, diverse rezistențe, care le deturnează energia spre locuri unde nu mai poate fi exploatată. Așa apar imperfecțiunile sistemelor. Natura le limitează creînd structuri arborescente (estuarul, copacul, vasele de sînge, penajul păsărilor), care permit fluxurilor să urmeze căi cu minimă rezistență). Voi neglijați imperfecțiunile, ca pe niște daturi inexorabile, cînd ar trebui să faceți exact invers: să vă concentrați asupra metodelor de a le limita la maximum. Adică de a apropia sistemele de perfecțiune. „Fiindcă sîntem condamnați la imperfecțiune, singurul lucru care ne rămîne de făcut este să o repartizăm cît mai bine, cu ajutorul geometriei." Mai concret: cînd construiești un sistem, începe cu cel mai mic volum care-l constituie și încearcă să stabilești forma lui optimă, așa încît să reduci cît mai mult posibilele rezistențe întîmpinate de fluxul ce urmează să treacă prin el; asamblează mai multe asemenea volume optimizate pînă ajungi la forma globală, finală. Vei avea cel mai puțin imperfect sistem posibil. Tot ce ați citit pînă acum e teoria constructală, cu care face valuri cît casa, de-o vreme încoace, Adi-gălățeanul-din-Carolina ***(n.r. Adrian Bejan, n. 1948 la Galați, actualmente profesor de inginerie mecanică la Universitatea Duke din Carolina de Nord)***. Mai bine zis, e esența esenței acestei teorii. Dacă m-ar duce mintea, aș asambla acest cel mai mic volum (pe care deja Adi l-a apropiat de perfecțiune) cu el însuși de cîteva ori și aș elabora proiectul celei mai perfecte dintre lumile posibile, după care toți arhitecții globalizării ar trebui bătuți cu biciul ca să-l pună în practică fără greș. Să vedeți de ce: UNU. Există (încă) vreo 1200 de specii de arbori de bambus. După ce că și-așa înfloresc o dată la 20-100 de ani, jumătate sînt pe cale de dispariție, fiindcă le tăiați ca nebunii – căci, precum se știe, fără mese, scaune și covorașe din bambus vă moare specia! Pentru traiul zilnic, cam 250 de specii au la dispoziție, din toată lumea asta, o garsonieră de 2000 kmp – cam cît Londra. Și mai frumos e că o dată cu bambușii vor dispărea și niște inși care depind de ei ca pruncul de țîța mamei: ursul cu ochelari, cel negru din Himalaya, Panda roșu, cea mai rară specie de broască țestoasă din lume, gorila și tapirul de munte, lemurii... Mă rog, neimportant – tot ce nu-i cotat la bursă se cheamă mărunțiș. DOI. Preț de un secol, ați copt instrumentarul medical la 121 Celsius, fiindcă așa v-a dictat Măria Sa Știința, că știe ea, asta e temperatura la care se produce sterilizarea, la care nu mai rezistă nici o formă de viață. Ca de obicei, a dat-o-n bară. În prag de vară 2004, un microorganism încăpățînat a fost găsit pe fundul Oceanului Pacific, la 2400 de metri adîncime, fix în apa clocotită a unui izvor termal. L-au fiert pînă n-au mai putut. Și l-au botezat Strain (= tulpină) 121, că doar ce era să mai facă? (Pe mine nu m-ați întrebat, că v-aș fi spus ce temperaturi am îndurat în croazierele mele galactice.) TREI. De ziua mea, amicul Dev ***(n.r.: Devin Balckom, student la Universitatea Carnegie Mellon din Pittsburgh)*** mi-a făcut cadou un origami. Acum, frumos e să mulțumești cînd primești cadouri... dar chiar pentru un petic de hîrtie în formă de avion? Era însă primul origami făcut nu de un om, ci de un robot. Cam *spooky*, ca să zic așa... Adică Dev a reușit să învețe un robot – care de felul lui manevrează doar obiecte rigide – să împăturească frumos ceva fragil și flexibil cum e hîrtia. Mai încolo vrea să-și învețe mormanul de fiare să împăturească un iepuraș gonflabil. Iar după aia, nu știu... Un robot care să comită vînarea de vînt...? Cu ăla să nu vină la mine! PATRU. Că tot vorbirăm poezii: în Africa Săracă, atunci cînd seceta ucide orice boare de vînt, muștele supraviețuiesc bînd umezeala din ochii oamenilor. Desigur, cei-cu-ochii-arși de muște orbesc curînd. (Eu n-am treabă, la călduri d-astea modeste doar mi se-ngălbenește un pic flagelul.)

Deci cam așa arată acum sistemul lumii terestre, cu fluxurile care o străbat (luați-o de la capăt și citiți legenda): UNU. I-am furat naturii (nu eu, voi! eu n-am defrișat nimic, voiam doar să fiu politicos!) locurile de minimă rezistență, în care se putea extinde și dezvolta din plin. DOI. Ramificațiile ei au fost nevoite să caute locuri cu rezistență mare, ca de pildă fundul oceanului. TREI. În schimb, omenirea ocupă mereu spații cu rezistență mică – anorganicul docil. PATRU. Și între timp, neatentă la ea însăși, specia umană devine la rîndu-i teritoriu de minimă rezistență pentru ramificațiile naturii. Nu-i nici un mister la mijloc. „Civilizația e multiplicarea fără limite a nevoilor inutile." A zis-o Mark Twain, nu eu, să n-avem vorbe la proces! Poate n-ați înțeles: nu-i vorba că vă mor bambușii, cu lemurii și broaștele și urșii lor cu tot, e vorba că așa arată cel mai mic volum din sistemul vostru. Multiplicat la dimensiunile planetei, dă cel mai prost sistem din cîte am văzut vreodată. Sau cea mai bună simulare de gaură neagră.

OORT ÎNNORATUL

MICHAEL HAULICĂ

„Ie-ne Doamne ce ne-ai dat Şi ne dă ce ne-ai luat"

FAST FOOD, FAST READING
Cuvântul, nr. 5

Şi la răsfoire, şi la citire, noua revistă, sub conducerea lui Mircea Martin, pare (şi este!) mai vioaie, mai atractivă, mai... vie. Chiar dacă n-am mai găsit semnătura lui Dan-Silviu Boerescu. Dar puţină melancolie nu strică...

O anchetă despre *Ce, cît şi cum se citeşte azi*, din care am desprins cîteva fraze: „Din păcate, apetitul pentru literatura destinată juniorilor nu se dezvoltă, aşa cum ar fi de dorit într-o societate conştientă de priorităţile ei" (Adina Kenereş); „*Fast food* cere *fast reading*" (Anca Diaconu).

Despre cărţi, despre cărţi, teatru, film, muzică („Nu cînta la chitară. Cînta el", spune Steve Vai – citat de Florin Giuglea – despre Stevie Ray Vaughan), conferinţe patapievicioase şi, în final, un interviu cu Mircea Cărtărescu, din care citez: „Mă consider unul dintre autorii care găsesc fără să caute şi fără să merite"; „Sînt cărtărescian, chiar dacă unul minor"; „Sper că mi se va ivi şi mie vreodată ocazia să-mi vînd locul din istoria literaturii române ca să fac vreo faptă bună, deşi nu ştiu cine mi l-ar cumpăra" (ioi, cîtă modestie...); „singurătatea unică şi de neînlocuit a fiecăruia".

RĂDUCIOIUL LITERAR SI ARTISTIC
România literară, nr. 17

Numărul este dedicat *Evangheliei după Mel*, sau *Kill Christ*, sau... oricum i se va mai fi spus filmului lui Mel Gibson, *The Passion of the Christ* (că-mi place mai mult cum sună în engleză decît în varianta românească). Printre semnatarii articolelor, Virgil Nemoianu („experimentul lui Mel Gibson în *Patimile* fiind cel puţin vrednic de atenţie, iar nu condamnabil, cum îl declară nătărăii"; iar despre filmul lui Zefirelli: „naraţiune epică, neutră, fără vibraţie, spectacol pur". De operetă – aş adăuga eu), Cristian Bădiliţă („Oricîte filme vom mai vedea despre evanghelie, figura Maiei Morgenstern în rolul Mariei nu mi se va şterge niciodată din minte"), Adrian Papahagi, Sebastian Maxim şi Mihai Neamţu.

Carmen Firan scrie despre ultimul roman al lui Andrei Codrescu, folosind cuvinte ca „abnormalitate", „bilionari"... Incomfortabilă abnormalitate, nu? Obvios, cum ar spune un alt Răducioiu literar şi artistic...

ŞTAFETA PREMIILOR LITERARE
Adevărul literar şi artistic, nr. 717

Ce spune C. Stănescu în editorialul său *Junii goliarzi*? Nimic. Că fiecare manifest va fi înlocuit, la rîndu-i, cu un alt manifest, care şi el... Lucru bine ştiut de mult şi de mulţi... Ca şi faptul că după manifest vine rîndul cărţilor care să probeze noile valori. Şi de-abia aici cred că apare problema, PROBLEMA. Adevăraţii andrisanţi nu sînt „bătrînii", ci editorii. Aceste manifeste poate că nu vor să spună decît asta: „dragi editori, mai lăsaţi-i pe bătrîni şi mai publicaţi-ne şi pe noi. Chiar dacă volumele noastre vă par insolente, blasfemiatorii etc. Mai pariaţi şi pe viitor, nu numai pe trecut". Aşa cum, în 2004, a făcut Editura Polirom. Care a pariat pe tineri. Cîţi dintre cei şapte autori vor fi, peste douăzeci de ani, marii scriitori ai literaturii române? Cine poate şti? Dar o naţiune care mizează doar pe „bătrîni", pe „valorile consacrate" (de către cine? de către contemporani, vezi bine!) e condamnată să bată pasul pe loc. Să rămînă încremenită într-un proiect pe care generaţiile viitoare nu-l vor mai simţi al lor (deja nu-l mai simt!).

Un fragment din *Paradisul de după colţ* al lui Mario Vargas Llosa, care ne trimite direct în librării, la rafturile întîi ale Editurii Humanitas.

Ciprian Şiulea vorbeşte despre cartea lui Sorin Matei, *Boierii minţii. Intelectualii români între grupurile de prestigiu şi piaţa liberă a ideilor*, editura Compania, 2004, „o carte extrem de incitantă şi înnoitoare pentru istoria ideilor din România". O propunere a actualului cîştigător de premii făcută juriilor de anul viitor? Un fel de ştafetă a premiilor literare? Om trăi de n-om muri, şi-om vedea de n-om orbi.

DESPRE PILE, NUMAI DE BINE
Cultura, nr. 10

Un articol surprinzător despre *Bucureştiul mileniului trei, imaginat în 1930* semnează Adrian Majuru, ilustrînd (cu fotografii!) ceea ce spuneam şi în editorial, că „trăim într-o lume care a fost cîndva SF". Arhitecţii sînt şi ei un fel de sefişti...

Teo Herghelegiu, intervievată de Adriana Mocca, spune, între altele, că sala mare a Teatrului Naţional este o „hală de peşte stricat a teatrului românesc" şi „bineînţeles, dacă aş fi directorul TNB, aş avea bunul-simţ să nu fac greşeli de limba română cînd apar pe micul ecran". Un interviu de citit. Să mai reţinem şi fotografia regizoarei, în chip de îngerească cu arpioare verzi.

În fine, regalul, pe ultima pagină: interviul realizat de Teodor Fleşeru cu Mircea Ivănescu. Întîi de toate, o notă mare celui care a luat interviul şi felului în care l-a scris, ca pe o povestire avîndu-l ca erou principal pe cel care vorbeşte cu sinceritate despre sinucidere, alcoolism, Alzheimer. Motive de bucurie, de mirare, de după-amiază trecută cu folos: „Ştiu, venim pe rînd, plecăm pe sărite..."; „– Dar de ce renunţarea la literatură (îmi spusese asta la telefon)? / – Nu e renunţare: tehnic vorbind, m-am epuizat. Era firesc, pentru un impostor ca mine"; „– Are licoarea asta vreo legătură cu vodca legendară? / – Nu ştiu, poate; am băut multă vodcă la viaţa mea, sînt un alcoolic notoriu, cu multe

obnubilări, cu ruperi de film și de picioare"; „Eram un farseur abil în franceză, engleză și germană" (o spune traducătorul lui *Ulysses*!); „– Aveți perfectă dreptate. / – În ce privință? / – Am uitat cu desăvîrșire"; și o mostră de text: „– Da, nu mi-e rușine să recunosc, sînt un alcoolic. Dar nu m-a deranjat niciodată, pe mine. / Soarele alunecă dincolo de gardul vecinului. Ora albastră. Plină, fără umbre. / – Ați încercat vreodată să vă lăsați? / – Nu, n-am încercat, m-am lăsat; *cold turkey*, fără dureri de cap, fără sevraj, fără bomboane. / – Cînd? / – Cînd a făcut soția mea un puseu cerebral și a paralizat. Doi ani de zile n-am pus băutură-n gură, de dragul ei, că nu-i plăcea. Atunci am încetat să mai scriu".

Din ce în ce mai bună revista, mai interesant scrisă, mai altfel, mai viu. Ceea ce părea (sau doar prejudecățile noastre...) o revistă scorțoasă, snoabă, „pe linie" se dovedește a fi, săptămînă de săptămînă, revista pe care o așteptăm cu nerăbdare, pentru care ne facem pile la chioșcari de teamă să nu rămînem fără ea. La mulți ani! – că tot e numărul 10...

VEDETE DE AZI SI DE IERI
România literară, nr. 21

Mircea Mihăieș despre *Temperatura nerușinării* (e vorba de Michael Moore, recentul laureat la Cannes), în care ne îndeamnă, printre altele, să nu-l blamăm pe George W. Bush pentru gestionarea catastrofală a perioadei post-conflict din Irak de către Rice&Rumsfeld... Da, că oamenii au făcut totul de capul lor... Mai zice M.M. că eliminarea lui Saddam „era cît se poate de legitimă" după atrocitățile comise de acesta... Siiigur că da... Legitimată de minciuna armelor de distrugere în masă? Păi, dacă Saddam era ținta, de ce n-au zis așa, frate, de la început?! Despre imaginea soldaților americani, așa cum apare în film: „dacă ar fi adevărat, acest lucru ar fi extrem de periculos nu doar pentru America, dar și pentru întreaga civilizație planetară". Și ăsta nu e un argument în favoarea lui Moore? Nu e un motiv să tragă omul un semnal de alarmă? Cît despre acuzația că Moore n-a arătat tragedia de la WTC – care i-ar fi fost rostul? Să vedem că americanii au avut toate motivele din lume să declanșeze războiul din Irak? – i s-ar putea spune domnului Mihăieș că nu asta era tema filmului lui Michael Moore. Așa cum Mel Gibson a făcut un film doar despre ultimele 12 ore ale lui Iisus.

O lectură interesantă a devenit pentru mine, în ultima vreme, rubrica dedicată cărților primite la redacție. Interesantă prin titlurile pe care autorii le pun pe coperte (excelează aici poeții. Mai bine zis, „poeții"). În acest număr al RL, aflu că a apărut volumul *Povestea vîntului* de Zeno Ghițulescu. Deh, au și vînturile poveștile lor...

Emil Brumaru, „cu aparatul de făcut poezii defect"...

Literatura română în timpul comunismului, un simpozion organizat de Uniunea Scriitorilor. Cîteva citate:
• „Ie-ne Doamne ce ne-ai dat/ Și ne dă ce ne-ai luat" – o strigătură subversivă din acea vreme (Alex. Ștefănescu)
• „Și cînd s-a făcut tentativa de a lua aceste lucruri în serios, s-a ajuns la discuții mai degrabă de natură morală decît de natură literară"; „îi tremura mîna, toți redactorii-șefi căpătaseră un Parkinson sui-generis" – după trecerea ștampilei cu bun de tipar în mîna acestora; „Cenzura dădea naștere unei literaturi, ne obliga să scriem într-un anume fel"; „Copiii ăștia aveau despre Ceaușescu exact percepția mea despre Antonescu"; o poveste cu Paul Georgescu: „Coane Paul, cum puteai să scrii atît de prost în anii dogmatismului?". „Dragă, lasă asta – zicea el –, problema era că eu nu-mi dădeam seama că scriu prost"; „haideți măcar să avem conștiința împăcată că am discutat onest aceste lucruri, după care, Dumnezeu cu mila" (Nicolae Manolescu).

LA TOMBOLA ICR
Cultura, nr. 13

Un grupaj de articole despre *Anii '80 și bucureștenii*, Editura Paideia, 2003. De reținut „obiectiv e întregul, subiective sînt părțile" (Valentin Protopopescu) și titlul lui Sorin Stoica, *Anii '80. O perspectivă etnopsihiatrică*. Ce nu se pomenește pe nicăieri este că, la Iași, Editura Versus tocmai a publicat *Cartea roz a comunismului*, vol. 1, coordonat de Gabriel H. Decuble.

Pe trei pagini, articole pe tema *Sinuciderea la români și alte nații*. Printre cazurile cu care este ilustrat grupajul, Sylvia Plath, Virginia Woolf, Kurt Cobain (cu finalul scrisorii alături de fotografie, așa cum l-am publicat și noi în nr. 1. Pînă și fotografia aleasă este aceeași!). ●

Michael Haulică

n. 1955, Armășești, Vîlcea
volume de povestiri: *Madia Mangalena*, Ed. Institutul European, 1995; *Despre singurătate și îngeri*, Ed. Karmat Press 2001
prezent în antologiile: *Motocentauri pe acoperișul lumii*, Ed. Karmat Press, 1995; *Nemira '95*; *Nemira '96*, *Quasar 001*, Ed. MediaTech, 2001; *România SF 2001*, Ed. Prologos, 2001
premiul II „Vladimir Colin" 2000 *(Madia Mangalena)*; premiul Romcon 2001, pt. cel mai bun volum de autor *(Madia...)*; premiul Sigma 2002, pt. culegere de autor *(Despre singurătate...)*
pentru Lumi Virtuale online: premiile Romcon 2001 (pt. cea mai bună prezență pe internet) și Romcon 2003 (pt. cel mai bun site și pt. cea mai bună revistă)

LUMI VIRTUALE

Premiul ROMCON 2001 pentru cea mai bună prezență pe Internet
Premiul ROMCON 2003 pentru cea mai bună revistă
Premiul ROMCON 2003 pentru cel mai bun site

publicație editată de
BRASOV VISITOR S.R.L.
0268/478319 • 0740.226571
e-mail: editor@lumivirtuale.ro
ISSN: 1584-3661

REDACȚIA
CĂTĂLIN BADEA-GHERACOSTEA
Director
MICHAEL HAULICĂ
Editor
ONA FRANTZ
Concepție grafică, tehnoredactare, corectură

COLABORATORI PERMANENȚI
Mihai Chirilov
Eduard Pandele
Florin Pîtea
Horia Nicola Ursu

Braşov, 10 mai

Mansarda Casei Baiulescu.
Au prezentat Doru Munteanu (2) şi Gabriel Stan (4).
Noi: Cătălin Badea-Gheracostea,
Gabriela Badea-Gheracostea şi Michael Haulică
Ei: Andrei Bodiu şi Caius Dobrescu. Sergiu Someşan (3).
Studenţi, colegi, prieteni, scriitori, presă.
Interviuri C.B.-G. şi M.H. pentru posturile tv *Antena 1* şi *Nova*.
Care interviuri au şi fost date pe post. Întregi.
Cu bîlbe, mirări, „hai, că trebuie să eliberăm sala"...

Iaşi, 15 mai

Casa Pogor (5), Sala „Pod Pogor fiul".
Lansarea a fost cuprinsă în manifestările celei de-a X-a ediţii a Zilelor Clubului UNESCO Quasar.
Au prezentat revista: Ion Hobana şi Florin Pîtea.
Din partea redacţiei au fost Cătălin Badea-Gheracostea şi Michael Haulică.
Participanţi: Traian Bădulescu, Cristian Cârstoiu (7), George Ceauşu (8), Marian Coman, Dan Doboş (6), Vlad Frânghiu, Carmen Maftei, Lucian Merişca, Eduard Pandele (10), Vlad T. Popescu, Cătălin Sandu (9).
Am plecat de la Iaşi şi cu trei dintre Premiile Romcon 2003: pentru publicistică (C.B.-G.), cea mai bună revistă şi cel mai bun site *(L.V.)*.

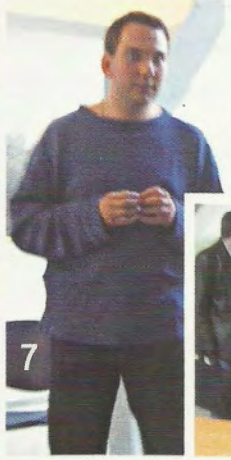

Bucureşti, 1 iunie
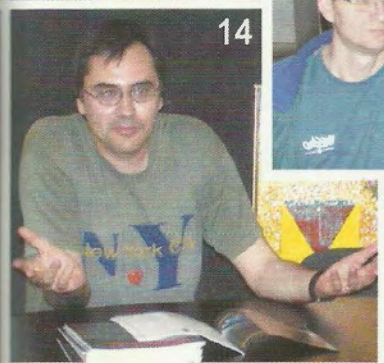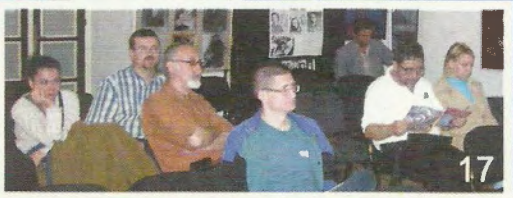
Muzeul Literaturii Române (12).
Au prezentat Caius Dobrescu (14) şi Ion Hobana
Revista, pentru prima oară în echipă completă:
Cătălin şi Gabriela Badea-Gheracostea (13),
Ona Frantz, Michael Haulică.
Au fost alături de noi: Angela Dobrescu,
Radu-Ilarion Munteanu (16), Ciprian Şiulea (15).
În trecere: Mihai Ignat, Marin Mincu, Florin Pîtea.
Presă puţină, interviu C.B.-G.
pentru cotidianul *Independent*.
Era într-o zi de marţi, la ora prînzului...